

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI**

**ATATÜRK DÖNEMİNDE HARF DEVRİMİ SONRASI
DENİZ BASIMEVİ'NDE BASILMIŞ YAYINLARIN
İNCELENMESİ (1929-1938)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Levent CANDAN**

Tez Danışanı : Yrd.Doç.Dr.Yücel KARLIKLİ

İstanbul 2006

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI

ATATÜRK DÖNEMİNDE HARF DEVRİMİ SONRASI
DENİZ BASIMEVİ'NDE BASILMIŞ YAYINLARIN
İNCELENMESİ (1929-1938)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Levent CANDAN

351

Tez Danışanı : Yrd.Doç.Dr.Yücel KARLIKLİ

İstanbul 2006

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Atatürk Döneminde Harf Devrimi Sonrası Deniz Basımevi'nde Basılmış Yayınların İncelenmesi (1929-1938)” adlı çalışmamın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada verilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03.01.2006

Levent CANDAN

ÖZET

“Atatürk Döneminde Harf Devrimi Sonrası Deniz Basımevinde Basılmış Yayınların İncelenmesi (1929-1938)” adlı çalışmam giriş ve iki bölümden oluşan inceleme ile sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; yaptığım bu çalışmanın genel olarak amacını açıklamaya çalıştım. Ayrıca, Latin harflerine geçiş dönemi hakkında okurlara genel bilgi vermeyi hedefledim. Kısaca Osmanlı Devletinde harf inkılabını hazırlayan gelişmeleri ele alarak Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren harf devrimine bakışı yansıtmaya gayret ettim. Özellikle neden Latin harflerini seçtiğimizin üzerinde durarak, harf devriminin çağdaşlaşmanın kaçınılmaz bir gereği olduğunu vurgulanmıştır. Daha sonra, İstanbul Deniz Basımevinin tarihçesine değindim. Tarihçede, Türkiye’ye matbaanın geliş öyküsüyle başlayıp, Bahriye matbaasının kuruluşu, Cumhuriyet döneminden günümüze Deniz Basımevinin faaliyetleri anlatılmıştır.

Tezin birinci bölümünde, Latin Harflerine geçildikten sonraki ilk beş yılda, ikinci bölümünde ise Atatürk’ün ölümüne kadar olan ikinci beş yıllık sürede Deniz Basımevinde basılan yayınlar tarih sırasına göre incelenmiştir. Yeni Türk harflerine geçişten, yani 1929 yılından 1938 dönemi dahil toplam on yıllık bir dönem ele alınmıştır. Bu incelenen on yıllık dönemde basımevinin bastığı süreli yayınlar ile matbu formlar dışında kalan tüm yayınlar ele alınarak incelenmiş, künyeleri çıkarılmış ve kısaca içeriği hakkında bilgi verilmiştir.

Tezimin sonuç bölümünde ise; o dönemde Deniz Kuvvetlerinin tek basımevi olan Deniz basımevinin incelenmesi sonucunda, on yıllık dönemde Deniz Kuvvetleri’nin hangi konulara ağırlık verdiği belirlenmiştir. Çağdaşlaşma yönünde atılan adımların en önemlilerinden birini teşkil eden Yeni Türk harflerine geçişle başlayan aydınlanma hareketlerinde Deniz Kuvvetleri’nin aldığı rol bir ölçüde ortaya konmuştur.

SUMMARY

This study is entitled “An investigation on the publications printed in İstanbul Naval Press during the period of Atatürk (After the alphabet revolution) (1929-1938)” is composed of an introduction chapter, two investigation chapters and a conclusion one.

In the introduction chapter of this thesis, I try to explain the general purpose of this study. In addition to this, I want to inform the readers who are interested in this subject in the period of the Latin alphabet revolution. The preparation of the Latin alphabet revolution from Otoman Empire times to Republic of Turkey is studied. In this study I especially try to explain why the Latin alphabet was selected. The alphabet revolution is the most important aspect on the way of republic of Turkey modernisation.

In the other part of the introduction chapter, I try to explain briefly the history of the İstanbul Naval Press.

In the first investigation chapter, I try to explain the first five years from 1929 to 1938.

In the second chapter, the next five years are investigated. The decade between 1929 and 1938 is investigated in this study. I explained the situation of the Turkish Navy by the Naval Press after the alphabet revolution.

In the conclusion chapter, I summarize the roles of the Turkish Navy in order to help the modernisation of Republic of Turkey by utilizing İstanbul Naval Press's publications.

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın konusu, Atatürk'ün başlattığı çağdaşlaşma yolunda, yeni Türk harflerine geçişle beraber Deniz Kuvvetlerinin o dönemdeki tek basımevi olan Deniz Basımevi yayınlarının incelenmesi ve dolayısıyla Deniz kuvvetlerinin çağdaşlaşma yolundaki girişimlerinin araştırılmasıdır.

Deniz basımevinde basılan yayınlar, tezin kapsadığı dönem içerisinde Türkiye'de hızla yaşanan çağdaşlaşmanın Deniz Kuvvetlerine ne şekilde yansıdığını bize göstermesi açısından tarafımdan önemli görülerek tez konusu olarak seçilmiştir.

Tüm yenileşme çabalarında, geleneksel toplumlardan çağdaş toplumlara geçişte ulusal bir kültür yaratma hedeflenmektedir. Yeni yaratılan kültürü halka yayma da temel amaçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Atatürk devriminde, yenileşmenin, değişimin, diğer bir deyişle çağdaşlaşmanın bu temel aşamasının en önemlileri arasında Latin Harflerinin kabulünü görmekteyiz. Ulusal bir devlet için en önemli öğelerden birini, dil birliğinin sağlanması, o toplumda herkesin aynı dille konuşup yazması ve bu dilin ulusun tüm bireylerince anlaşılır olması teşkil etmektedir. Konuyu incelerken, önemine değindiğim yeni Türk harflerinin kabulüyle Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma yolunda katettiği yolun Deniz Kuvvetleri olarak neresinde yer aldığımızı ortaya koymanın, üyesi olduğum bahriyeyi tarihiyle beraber tanımam açısından bana büyük katkı sağladığı inancındayım.

Yaptığım araştırmanın tamamlanması sonucunda, Deniz Kuvvetlerinin 1929-1938 yılları arasındaki dönemine farklı bir yaklaşımla ışık tutabildiğimi düşünerek mutluluk duymaktayım.

9 Ağustos 1928 akşamı Sarayburnu'nda Atatürk'ün söyleviyle başlayan yeni Türk harflerine geçiş; çok hızlı adeta baş döndürücü bir hızda gerçekleşmiştir. Böylelikle 1929 yılı başından itibaren Deniz kuvvetleri, basımevi aracılığı ile Türk bahriyesinin ve ailelerinin, eski kültüründen sıyrılmasına, çağdaşlığa doğru yeni bir kültürün yaratılmasına katkı sağlamıştır.

1929 yılından itibaren Deniz Basımevi'nde Yeni Türk harflerine geçildikten sonra ilk on yıl çoğunlukla bilim ve sanat değeri olan eski Türkçe yazmalar ile basmalar,

talimatlar, ders notları Türk harflerine aktarılmış, bir kısım yabancı yayın tercüme edilerek Bahriyenin hizmetine sunulmuştur. Türk toplumun değişmesine paralel olarak aynı zamanda Deniz Kuvvetleri'nde meydana gelen değişimler bir anlamda bu incelemede ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada, Deniz Kuvvetlerinin o dönemdeki tek basımevi olan İstanbul Deniz Basımevi'nde 1929-1938 yıllarında basılmış yayınlar incelenerek, Deniz Kuvvetlerinin bir dönemi hakkında okurlara fikir vermenin yanı sıra, İstanbul Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesi'nin rafları arasında kalarak unutulmuş özellikle deniz harp tarihi konulu kitapları gün yüzüne çıkararak, bu konularda inceleme yapacak araştırmacılara bir rehber oluşturmak, aynı zamanda çoğunlukla anılara dayanan tarih kitaplarının günümüz Türkçe'siyle yeniden basılması hususunu gündeme getirmeyi amaçlamış bulunmaktayım.

Yeni bir toplum yaratma çabasının en önemli adımlarından birini oluşturan Yeni Türk Harflerinin kabulünden sonraki on yıllık bir dönemde Deniz Basımevinde basılan yayınların incelenmesi fikrini bana veren Prof.Dr. Sabahattin Özel'e ve tezin hazırlanmasında tavsiyeleriyle önemli katkıları bulunan Yrd.Doç.Dr. Yücel Karlıklı'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmalarımda büyük yardımlarını gördüğüm İstanbul Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesi sorumlusu Fatoş Bülbül Hanıma da bu incelemenin meydana getirilişinin temelini teşkil eden yayınların bulunması hususunda göstermiş olduğu katkılardan dolayı teşekkür borçluyum.

Meslek hayatımın yoğun iş temposu içerisinde yapmaya karar verdiğim yüksek lisans eğitiminde, zaman zaman karşılaştığım zorluklarda daima yanımda olan ve ortak yaşamımızdaki sorumluluğumun büyük bir bölümünü üstlenen eşime de teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iii
SUMMARY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1929-1933 YILLARINDA BASILAN YAYINLARIN İNCELENMESİ

1.1. 1929 Yılında Basılan Yayınlar.....	14
1.2. 1930 Yılında Basılan Yayınlar.....	20
1.3. 1931 Yılında Basılan Yayınlar.....	30
1.4. 1932 Yılında Basılan Yayınlar.....	40
1.5. 1933 Yılında Basılan Yayınlar.....	52

İKİNCİ BÖLÜM

1934-1938 YILLARINDA BASILAN YAYINLARIN İNCELENMESİ

2.1. 1934 Yılında Basılan Yayınlar.....	58
2.2. 1935 Yılında Basılan Yayınlar.....	66
2.3. 1936 Yılında Basılan Yayınlar.....	75
2.4. 1937 Yılında Basılan Yayınlar.....	83
2.5. 1938 Yılında Basılan Yayınlar.....	93

SONUÇ	101
--------------------	------------

KAYNAKÇA..... 104

EKLER

EK-A (İncelenen Kitaplar Listesi)..... 105

EK-B (Yıllara Göre Basılan Kitap Türlerini gösterir Tablo) .. 110

EK-C/Ü (İncelenen Kitaplar İçerisinde Yer Alan Harita,
Kroki, Resimlerden Örnekler)..... 111

EK-V (Hüsnü Tengüz'e Ait Eski Türkçe El Yazması
Not Defterinin İlk Sayfası)..... 144

EK-Y (1923-1928 Yıllarında Basılan Deniz Harp
Tarihi Kitaplarının Listesi)..... 145

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, Latin harflerini esas alan, Yeni Türk harflerinin kabulünden sonraki 10 yılı kapsayan dönemde, yeni kurulmuş olan Cumhuriyet Donanmasının gerçek anlamdaki tek basımevi olan Deniz Basımevi'ndeki basım faaliyetlerini incelemektir.

Bu inceleme sonunda ulaşılmak istenen nokta, yeni Türk devleti kurulurken gerçekleştirilen çağdaşlaşma hareketlerinin en başında yer alan harf devriminin Deniz Kuvvetlerine nasıl yansıdığını değişik bir açıdan ortaya koymak, önemli bir bölümü deniz harp tarihi alanında yazılmış ve zamanla kütüphane raflarında unutulmuş olan, Deniz Basımevinde basılmış yayınları tekrar gün yüzüne çıkarmak olmuştur.

Teze başlarken kabul ettiğim hipotez ise, "Latin Harflerine geçiş döneminde, Deniz Kuvvetleri kendi basımevinde kendi personelinin yazdığı ve büyük çoğunlukla tarih alanında, yabancı yayınların tercümeleri ile anılardan oluşan kitaplarla yeni devletin çağdaşlaşma çabalarının destekleyicisi olmuştur." görüşüdür. Hipotez kanıtlanmıştır.

Deniz Basımevi'nde basılmış ve orada muhafaza edilen yayınlar 1998 yılında İstanbul Deniz Müzesi'nde bulunan Deniz İhtisas Kütüphanesine nakledilmiştir. Bundan dolayı kaynak araştırması ve inceleme Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesi'nde yapılmış, orada bulunan süreli yayınlar dışında kalan yayınlar esas alınmıştır. Yapılan inceleme kapsamında günümüze göre yazım hatası olarak nitelendirilen birçok kelimeye rastlanmıştır. O dönemde özellikle yabancı kelimelerin okunduğu gibi yazıldığı göz önüne alındığında bunlar normal kabul edilmektedir. İncelenen eserler aynı zamanda içinde buldukları dönemi yansıttıklarından dolayı bu gibi yanlış yazılımlar düzeltilmemiş, orijinal halleriyle kullanılmıştır.

Latin Harflerine geçildikten sonraki on yıllık bir dönemi incelemeden önce kısaca Harf Devriminin öyküsüne değinmek istiyorum.

Cumhuriyetle birlikte Yeni Türk devletine ve halkına, laik, milli, modern bir karakter vermek amacıyla birtakım yeni tasarılar hazırlanarak uygulanmaya başlanmıştır. Yeni kanunlarla dinin devletten ayrılması tamamlanmış ve Türkiye hukuken laik bir devlet olmuştur. Fakat bu gelişmelere rağmen Türkiye'yi Doğuya bağlayan ve Batılı devletlerden ayrı tutan güçlü ve evrensel bir sembol "Arap yazısı" Cumhuriyetin ilk yıllarında halen kullanılmaya devam etmiştir.¹

1928'de gündeme gelen Latin harflerinin kabulünün tarihi geçmişi 19. yüzyıl ortalarına kadar uzanmaktadır.² Ayrıca, Arap yazısının ıslahı için Tanzimat'tan itibaren bir takım girişimler olmuştur. Diğer taraftan Atatürk'ün Latin harflerine geçiş hakkındaki ilk düşünceleri çocukluk yıllarına uzanmaktadır. II. Meşrutiyet'ten birkaç yıl önce Atatürk, Bulgar³ Türkoloğu Manalof'la⁴ yaptığı bir konuşmada bu görüşlerini "Batı medeniyetine girmemize engel olan yazıyı atarak Latin kökünden bir alfabe seçmeli" şeklinde açıklamıştır. Enver Paşa'nın denemesini ise "İyi bir niyet, fakat yarım bir iş, hemde zamansız..." diye nitelendirmiştir.⁵

II. Meşrutiyetten sonra alfabe ve yazım sorunu açıkça Türk aydınlar tarafından tekrar gündeme getirilmiştir. O dönemde bile yazının bir din sorunu olmayıp okuryazarlığı genişletme sorunu yani bir uygarlık sorununun çözüm yolu olduğu görüşü ortaya atılmıştır. Fakat Türklük bilincinin tam olarak gelişmediği, bir dönemde böyle bir harf değiştirme işine girilmesi daha da çok karışıklıklara yol açacağı düşünülerek yazı reformu konusunda yenilik yapılamamıştır.

Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında, Arap harflerinin tamamen terki ve yerine Latin alfabesinin konulması fikri, 1923'te İzmir İktisat Kongresinde ve 1924 yılında Milli Eğitim bütçe görüşmelerinde gündeme gelmiş, çeşitli gazetelerde bu görüşleri destekleyen yazılar çıkmış ve hatta "Yeni Harfler Derneği" adı altında bir dernek

¹ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, 8.Basım, İstanbul, TTK Yayınları, 2000, s.275.

² A.e., s.422, Lewis eserinde; Yazıda reform sorununu ilk ortaya atanın, Batılı bilim edebiyatının çeviri ve yayılmasında özellikle etkin olan, bir Türk yazar ve memuru Mehmet Münif Paşa(1828-1910) olduğunu belirtmektedir.

³ Meral Alpay, **Harf Devriminin Kütüphanelere Yansımaları**, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1976, s.12 Alpay eserinde Macar Türkoloğu İvan Manalov olarak belirtmektedir.

⁴ Sami N.Özertim, **Yazı Devriminin Öyküsü**, 1.Basım, İstanbul, Cumhuriyet Gazetesi Yayınları, 1998, s.17.

⁵ Lewis, a.g.e., s.424, Lewis'in eserinde ise; Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın, el yazılı mesaj göndermede Türk subayları tarafından kullanılmak üzere değiştirilmiş bir Arap yazısı icat ettiği belirtilmektedir.

kurulmuştur.⁶ Fakat bu girişimlerden olumlu bir sonuç çıkmamıştır. Cumhuriyetin ilanından üç ay sonra İzmir’de icra edilen İktisat Kongresi’nde Latin Harfleriyle ilgili bir tartışma açılmamasının en önemli nedenlerinden birini, Kazım Karabekir Paşa’nın 5 Mart 1923’te, “Latin Harflerini kabul edemeyiz” başlıklı demeci oluşturmuştur. Belki de Atatürk’e bu konuya henüz el atma zamanının gelmediğini düşündüren olayların başında bu demeç gelmektedir.⁷ 1928 Yılına kadar bir kısım yazarlar tarafından da Arap harfleri terk edilerek Latin harflerine geçişin gerekliliği gündeme getirilmesine rağmen uygulamaya konamamıştır.

Cumhuriyet rejiminin 1927 tarihine kadar ülkeye tam olarak hakim olması, irticai muhalefetin belirli ölçüde sindirilmesi Latin harflerinin kabulü için uygun bir ortam hazırlamıştır. O dönemde harf devrimini etkileyen önemli bir gelişme de, Bakü’de, Sovyetler Birliği’ndeki Türklerin toplumsal problemlerini çözümlenecek ana ilkeleri kurmak, kültürel gelişmelerinde ortak çizgiyi tespit etmek üzere toplanan I. Türkologlar Kongresi olmuştur. Kongrede Anadolu Türklerine yönelik şöyle bir konuşma geçmiştir. “Herhalde Anadolu Türkleri Orta Asyalı soydaşlarından kopmak istemeyecekler ve kültürel birliği korumak isteyecekler, yapmış oldukları köklü yenilikler yanında, dile daha uygun yeni alfabeyi de kabul edeceklerdir.”⁸ Sovyetler birliği, S.S.C.B.’de kullanılan Türk dilleri için Arap harfleri yerine Latin alfabesini kabul etme kararını almıştır. Kongre kararlarında Sovyetler Birliğinin Türk dillerinde Arap yazısı yerine Latin yazısını kabul ettiği belirtilmiştir. Sovyetlerin bu Latinleştirme politikasının gerçek amacı; İslamlığın etkisini azaltmak, Sovyetler birliğinde yaşayan Türkler ile halen Arap yazısı kullanan Türkiye Türkleri arasındaki teması kesmek olsa da bu karar Türk Hükümetine hem örnek hem de cesaret vermiştir. Bu konuyla ilgili ilk uygulamayı, 24 Mayıs 1928’de Türkiye’nin diğer müslüman ülkelerle birlikte kullanmış olduğu Arap rakamlar yerine, uluslar arası rakamların bir kanunla kabulü teşkil etmektedir.⁹

Meşrutiyet döneminde yapılan Latin harflerinin alınması ile ilgili çalışmalarda üç görüşün ön plana çıktığını görmekteyiz.¹⁰

Bu görüşler;

a. Arap yazısını Türk fonetiğine uyacak biçimde ıslah etme görüşü,

⁶ Niyazi Berkes, **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, 6.Basım, İstanbul, YKY, 2004, s.548.

⁷ Alpay, a.g.e., s.11.

⁸ A.e., s.16.

⁹ Lewis, a.g.e., s.276

¹⁰ Berkes, a.g.e., s.548.

b. Böyle olanaksız bir işe girişileceğine doğrudan doğruya latin harflerinin alınması görüşü,

c. İslamlık öncesi Türk yazısı diye bilinen Orhun yada Uygur yazısının alınması şeklinde sıralanmaktadır.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar, karşıt görüşteki gruplar arasındaki tartışmaların hiçbir olumlu sonuca varmaması nedeniyle sonuçlanamamıştır. Bunun sebebini Niyazi Berkes Türkiye’de Çağdaşlaşma adlı eserinde, “Tanzimat döneminde olduğu gibi yazıdan önce dilde halklaşma akımının gelişmesi gerekirdi”¹¹ şeklinde açıklamaktadır. Her ne kadar Latin harflerine geçiş gerçekleşmese de, o dönemde yapılan bu tartışmalar geçmişin büyük bir geleneğinin daha sallanmaya başladığını göstermiştir.

Uzun süren savaşlardan sonra siyasi varlığını ve toprak bütünlüğünü kurtaran Anadolu Türkleri eğitim ve öğretim seferberliği ile yeni bir dünya görüşüne kavuşturulmak, çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırılmak istenmiştir. Türk Devrimi bir bütün olduğu için, batı medeniyetine girerken, yaşama araçları gibi yazma, okuma ve düşünme araçlarını da bu girilmek istenen medeniyete göre ayarlama ihtiyacı ortaya çıkmıştır.¹² Türkiye, çağdaşlaşma yolunda Batı uygarlığı ile arasındaki farkı yok etmek, bu geçiş sürecini hızlandırmak için o uygarlığın uluslar arası yazı tekniğini alması gerektiğini anlamıştır.¹³ Bilindiği üzere; Türkler, İslamiyeti kabul etmeden önce, kendi alfabeleri olan Köktürk, Uygur alfabelerini, zaman zaman da başka dillerin alfabelerini kullanmışlardır. Müslümanlığı kabul ettikten sonra, aşağı yukarı bin yıllık bir süre içinde Arap harfleriyle okuyup yazmışlardır.¹⁴

Mustafa Kemal 1 Kasım 1928 günü TBMM’nin açış konuşmasında, Latin harfleri kanununu kabul edecek meclise şöyle seslenmiştir; “Uluslar ailesine aydın, yetişmiş büyük bir ulusun dili olarak elbette girecek olan Türkçe’ye bu yeni canlılığı kazandıracak olan üçüncü BMM yalnız ölümsüz Türk tarihinde değil, bütün insanlık tarihinde seçkin bir sima kalacaktır.”¹⁵ Aynı yılın 1 Aralık tarihinden sonra Latin yazısının Türkçe’ye uyarlanmış biçimi resmi Türk yazısı olarak kabul edilmiş, o tarihten itibaren tüm süreli yayınlar yeni Türkçe harflerle basılmaya başlamıştır.

¹¹ Berkes, a.g.e., s.549.

¹² Alpay, a.g.e., s.16.

¹³ Berkes, a.g.e., s.550.

¹⁴ Lewis, a.g.e., s.421.

¹⁵ Özerdim, a.g.e., s.35.

Konuya eğitim açısından bakıldığında, Laik ve ulusal bir eğitim için, 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat kanunuyla eğitimin birleştirilmesi yeterli olmamıştır. Eğitim ve öğretimin, başlıca tamamlayıcı unsurlarından olan yazı ve dilin de bu yeni eğitim sistemiyle uyumlu olması gerekmiştir. "Eski yazı", iki farklı kültürün Doğu yanını (Arap-İslam Kültürü) simgelemiştir. Dolayısıyla, laik kültürün önünde, öncelikle aşılması gereken önemli bir engel oluşturmuştur. Yazı değişimi ile, Türk toplumunu Doğu ve İslam kültürüne bağlayan en kuvvetli bağ koparılmış, Türk toplumu ile uygar dünya arasındaki duvar bir ölçüde yıkılmıştır. Yazı değişimi, eğitim ve öğretimi kolaylaştırmanın ötesinde, Batı dünyasına girmenin ve onun bütün kaynaklarından yararlanmanın yolunu açmış, güncelliğini yitirmiş bir uygarlık düzeninden çağdaş uygarlık düzenine geçişin bir aşaması olmuştur.¹⁶

Bir toplumun değişmesi aynı zamanda, o toplumdaki geleneksel öğelerin bir bölümünün, kısaca dine ve törelere dayanan düzenlemelerinin değişmesi anlamına gelmektedir. Atatürk devriminde Cumhuriyet'ten sonraki yıllarda uygulamaya konulan ve özünde ulusallaşma ve laikleşme yatan , böylece de ulusal birliği güçlendirmeye yönelik etkili devrimci atılımlarından birini yeni Türk alfabesinin kabulü oluşturmuştur.¹⁷

Öğrenilmesi kolay yeni Türk alfabesinin kabulü, ulusal okulların açılması, yazı ve konuşma dilinin herkesçe anlaşılır olmasını sağlamak için dilde Türkçeleşme çabasının yoğunlaştırılıp yaygınlaştırılması, halkın eğitimini, kültürel gelişimini sağlamak için ortaya konan çalışmalar, hem ulus oluşturmayı sağlamak, hem devrimin amaçlarını gerçekleştirmek, hem de bu devrimin yasallığını yaratmak için başlatılmış, uygulanmış, sürdürülmüş atılımlardır. Bir devlet, bir toplum için en önemli öğelerden biri, dil birliğinin sağlanması, o toplumda herkesin aynı dille konuşup yazması ve bu dilin ulusun tüm bireylerince anlaşılır olmasıdır.¹⁸

Birçok toplumlarda din ile yazı arasında sıkı bir bağlantı vardır. Buna rağmen aynı dini benimsemiş bazı toplumların farklı yazı biçimini kullandıklarını da görmekteyiz.¹⁹ Türklerin İslamiyeti kabulünden ve özellikle Osmanlı

¹⁶ Şerafettin YAMANER, **Atatürkçü Düşüncede Ulusal Eğitim "Dinsel ve Geleneksel Eğitimin Laik ve Çağdaş Eğitime"**, Harp Akademileri Yayınları, İstanbul, 1998, s.62.

¹⁷ Suna Kili, **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli**, 8.Basım, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2003, s.220.

¹⁸ A.e., s.222.

¹⁹ Lewis, a.g.e., s.421 ; Lewis kitabında, Güney Slavların dilinin Katolik Hırvatlarca Latin Harfleriyle, Ortodoks Sırpçarca Kiril alfabesiyle yazıldığını, Suriye'de ortak Arap dilinin Müslümanların Arap yazısıyla, Hıristiyanların Siryani, Yahudilerin de İbrani yazılarıyla yazdıkları, Anadolu da ise Türkçe konuşan Hıristiyanların, Türkçe'yi bağlı oldukları Kiliseye

İmparatorluğu'nun kuruluşundan sonra Arapça ve Farsça'nın, giderek Türk dilini etkisi altına aldığı görülmektedir. Devlet yazışmalarında, okullarda, sarayda ve devletle ilişkisi olan kesimlerde kullanılan dil hemen tümüyle Arapça, Farsça sözcüklerle dolmuştur. Bunun sonucunda Arapça, Farsça ve Türkçe karışımı bir dil olan Osmanlıca ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde Osmanlıca'da Türkçe sözcükler giderek azalmaya başlamıştır. Bu gelişmeye bir tek halk ayak uyduramamış, yazı dilinden uzaklaşmıştır. Falih Rıfkı Atay Osmanlıca öğrenmenin güçlüğünü Çankaya adlı eserinde şöyle anlatmaktadır; "Bir Osmanlı çocuğunun ilk eğitim değil, orta ve daha yüksek mektepler gördükten sonra dahi imlâ yanlışları yapmaması az rastlanan bir şeydi. İmlâsı düzgün demek, Osmanlıca'da yarı-bilgin demektir."²⁰

Osmanlıca'daki dil ve yazıdaki bu karışıklık, dinin, dili etkisi altına almasının doğal sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Atatürk devriminin laikleşme sürecinde atılan adımlar, 1928'de harf sorununu sona erdirmiş, Türk dilinin yapısına uygun Latin kökenli yeni bir alfabe ortaya çıkararak 3 Kasım 1928'de de "Türk harfleri hakkındaki kanun" yürürlüğe konmuştur. İlk iş, yeni yazı ile okuyup yazma bilenlerin sayısını, süratle eski yazı ile okuyup yazma bilenlerin sayısının üstüne çıkarmak olmuştur. 1 Ocak 1929'da açılan "Millet Mektepleri" fikrinin buradan doğduğu Atay tarafından belirtilmektedir.²¹ Millet mekteplerine, açıldığı ilk günden itibaren 16-40 yaş arasındaki kadın, erkek pek çok Türk vatandaşı akın akın gitmiştir. Millet mektepleri, düşünce, örgüt ve uygulama olarak o güne kadar dünyanın bir eşine rastlamadığı bir zorunlu yaygın eğitim hareketi olmuştur.²² Eğitim uzmanlarının, uygulanması için yıllara gereksinme duydukları, Mustafa Kemal'in en yakın arkadaşlarının bile kuşku ile karşıladığı yeni Türk alfabesi, Atatürk'ün önderliğinde üç dört ay gibi kısa bir zamana sığdırılmış, kısa sürede okuma yazma bilenlerin sayısının artmasıyla sonuçlanmıştır. Atatürk'ün büyük gayreti ile 1929 yılının ilk günü, Türkiye bir kültür savaşını kazanmıştır.²³ Sonuçta, Arap yazısının atılmasıyla Türk dili kendi öz benliğine kavuşabilmiştir. Bu kadar kısa sürede yeni Türk

göre Yunan veya Ermeni harfleriyle yazdıkları, Girit'te Rumca konuşan Müslümanların da Rumca'yı Arap harfleriyle yazdıklarını belirtmektedir. Müslüman ve kafiri ayırt eden en önemli dış ve gözle görünür belirtinin, dil değil yazı olduğunu söylemektedir.

²⁰ Falih Rıfkı Atay, **Çankaya**, İstanbul, Bateş A.Ş., 1984, s.438.

²¹ A.e., s.443.

²² İsmail Arar, "Gazi Alfabesi", **Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu**, İstanbul, TTK, 1991, s.157.

²³ Özerdim, a.g.e., s.7.

harflerinin benimsenmesi, Atatürk'ün devrimcilik önderliğinin en güzel örneklerinden birini teşkil etmiştir.²⁴

Yazı değişimi her şeyden önce, dine ve geleneğe dayalı bir toplumda, siyasal ve kültürel açıdan, Türk ulusçuluğu düşüncesinin ve ülküsünün gelişmesine de uygun bir ortam yaratmıştır. Yazı değişimi bu yönüyle, ulusal Türk kültürünün temelini oluşturmuş, dil ve tarih çalışmaları ile birlikte, ulusal kimliği şekillendirmiştir.²⁵

Lewis harf devriminin asıl amacını pratik ve pedagojik nedenlerden çok, toplumsal ve kültürel nedenlere dayandırmaktadır. Atatürk, Türk halkına yeni Türk harflerini sunarak, geleceğe bir kapı açıp, geçmişe bir kapı kapamıştır. Atatürk'ün görüşünde Latin alfabesi, diğer sebeplerden çok Osmanlı İmparatorluğu'na karşı bir engel teşkil etmiştir. Yeni yazıyı öğrenip, eski yazıyı unutarak, geçmiş unutulabilecek ve yalnız yeni Latin harfli Türkçe'de ifade edilen fikirlere açık yeni bir kuşak yetiştirilebilecektir. Açık, sade ve fonetik yeni yazının okur yazarlıkta büyük bir artışa ve yayınların geniş yayılışına yol açtığı şüphesizdir. Fakat geçmişle ve doğuyla ilişkin kesin olarak kesilmesi, Türkiye'nin nihai olarak modern Batı uygarlığı içine alınması için atılacak adımlardan biri olarak görülmüştür.²⁶

Harf devrimi, tarih ve dil sorunlarının aşılmasında önemli bir rol üstlenmiş, ulusal bir toplumsal bilinçlenme, dilin dinden daha önemi olduğunu ortaya çıkarmıştır.²⁷

Harf devriminden bahsettikten sonra Osmanlı Devleti'nde matbaacılığın gelişimi ile İstanbul Deniz Basımevi'nin tarihçesine kısaca değinilmesi konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Çünkü matbaacılığın ülkeye getirilişinin asıl sebebinin yıkılmakta olan bir imparatorluğu kurtarma çabası olarak görmekteyim. Matbaanın Osmanlı Devletine geç girmesi aynı zamanda çağdaşlaşmamamızın, diğer bir değişle geri kalışımızın da en başta gelen nedenlerinden birini oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin gerileme dönemi olan 18. ve 19. yüzyıllarda padişah yada sadrazamlar ülkeyi kurtarmak için zaman zaman kısıtlı adımlar atarak batılılaşmayı denemişler, Osmanlı yönetiminin hayli eskimiş dokusuna bir Avrupalı üslup aşılama çalışmışlardır.²⁸ İlk Batı etkilerinin görüldüğü Lale Devrinde(1718-1730)

²⁴ Berkes, a.g.e., s.550.

²⁵ Yamaner, a.g.e., s.61.

²⁶ Lewis, a.g.e., s.278.

²⁷ Berkes, a.g.e., s.550.

²⁸ Alan Palmer, **Son Üçyüz Yıl Osmanlı İmparatorluğu**, 2.Basım, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2003, s.47.

ilk kez modern anlamda bir Türk matbaası kurulmuştur. Aslında matbaa Osmanlı Devleti'ne ilk kez 1493 yılında İspanya'dan göç eden Museviler tarafından getirilmiş, daha sonra Ermeniler 1567, Rumlar 1627 yıllarında kendi matbaalarını kurmuşlardır.²⁹

III. Sultan Ahmet devrinde, Damat İbrahim Paşa, Avrupa'nın büyük şehirlerine elçi yollayan ilk vezir olma ünvanını almıştır. Avrupa'nın büyük şehirlerine gönderilen elçilerin önemli görevlerinden birini de, oralardaki hayat ve kültürle ilgili gözlemler yaparak Osmanlı Devleti'nde uygulanabilecek olanları sadrazama bildirmek oluşturmuştur. İslahat amaçlı girişimler olarak adlandırılan bu faaliyetlerin en önemlilerinden birini Paris'e elçi olarak atanan Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi'nin raporları oluşturmaktadır. Çelebi raporunda her şeyden çok kütüphanelerdeki kitapların sunuluşunu, matbaanın ne harikulade bir şey olduğunu anlatmıştır.³⁰

Böylelikle ilk Türk matbaası, III. Sultan Ahmet devrinde Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın teşvik ve himayeleri, Çelebi'nin oğlu Said Efendi'nin yardımları ile 31 Ocak 1727'de "Darü't-Tıbaat" adıyla, İbrahim Müteferrika tarafından kurulmuştur.³¹ Vankulu Mehmet Efendi'nin tercümesi olan iki ciltlik "Vankulu Lügati" olarak adlandırılan eser bin nüsha basılıp, 31 Ocak 1729'da satışa çıkarılmıştır. Böylelikle Osmanlı Devleti içerisinde kurulan ilk Türk basımevi ilk eserini Avrupa'daki ilk basılı kitaptan 271 yıl sonra vermiştir.³²

Matbaacılığın Türklerde gelişmemesinin sebeplerini Alpay eserinde şöyle sıralamaktadır,³³

- a. Dini taassup,
- b. Toplum içinde yazma kitap geleneğinin köklü oluşu,
- c. Basma işine karşı duyulan ilgisizlik,
- d. İstanbul'da bulunan 90000 kadar hattatın iktisadi baskısı,
- e. Geniş halk yığınlarının ders kitabı dışında kitap okuma alışkanlığının bulunmaması,
- f. Nüfus içinde bulunan okur yazar azlığıdır.

²⁹ A.İ.Gencer-S.Özel, **Türk İnkılap Tarihi**, 8.Basım, İstanbul, Der yayınları,2001, s.11.

³⁰ Palmer, a.g.e., s.47.

³¹ Bahri S. Noyan, "Türkiye'de Matbaacılık, Deniz Matbaasının Tarihçesi", **Hayat Tarih Mecmuası**, 1969, cilt 5, S.6(Temmuz 1969), s.35.

³² Jale Baysal, "Harf Devriminden Önce ve Sonra Türk Yayın Hayatı", **Devriminin 50. Yılı Sempozyumu**, İstanbul, TTK, 1991, s.63.

³³ Alpay, a.g.e., s.30.

İkinci basımevi, birincisinden 66 yıl sonra, 1795 yılında III. Selim'in kurduğu Mühendishane-i Sultani öğrencilerine ait kitapların basılması için, Haliç kıyısında bulunan Hasköy'de kurulmuştur. Bu ikinci basımevi bugünkü devlet basımevinin başlangıcı sayılmaktadır.³⁴ Mühendislik okulunun geometri öğretmeni Abdurrahman Efendi, bu matbaaya atanan ilk müdür olmuştur. 1802 yılında Üsküdar'da Harem iskelesi yokuşunda III. Selim'in yaptırdığı Boyacı Hanında üçüncü bir matbaa kurulmuş, işlerin başına yine Abdurrahman Efendi getirilmiştir. 1 Kasım 1831 'de yayına başlanılan Takvim-i Vekayi gazetesini basmak üzere "Takvimhane-i Amire"adıyla dördüncü matbaa açılmıştır. Bunlardan sonra 1835'de Maçka'daki Harbiye Mektebi Matbaası, 1836'da Galata'da Gaillol Matbaası, 1840'da yarı resmi Ceride-i Havadis gazetesini yayınlamak üzere, Churchill isminde bir İngiliz'in açtığı ceridehane ve 1846'da Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye Matbaaları kurulmuştur.³⁵

Osmanlı Bahriyesinde matbaa işlerine ilk defa, XIX. yüzyılın ilk yarısında Mekteb-i Bahriye'de kurulan matbaada başlanmış, Sultan Abdülmecit ve Abdülaziz devirlerinde, okulun ders kitapları, senelik sınav cetvelleri, haritalar gibi baskı işleri dönemin şartlarına uygun bir şekilde yürütülmüştür.

Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında ise, Kasımpaşa'da Divanhane'nin (Bu günkü Kuzey Deniz Saha Komutanlığı binası) zemin katındaki bir oda, matbaa ve mücellithane (Ciltçi) olarak kullanılmıştır. Bu odada basit bir baskı tezgahının bulunduğu, sadece defter ve evrakın baskı ile cilt işlerinin yapılmasında kullanılmaya başlandığı Bahri S. Noyan'ın makalesinde belirtilmektedir. Matbaa, 1881 yılında Divanhane'den Kasımpaşa'nın Camialtı mevkindeki müstakil bir binaya taşınmış ve ilk deniz basımevi, "Matbaa-i Bahriye" adıyla bu binada kurulmuştur. Ancak matbaanın kuruluş tarihi ile ilgili kesin belge bulunamadığından, matbaanın eski mühründeki tarihe göre, 1297 (1881) tarihi, Bahriye Matbaası'nın kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir.³⁶ Ahşap olan ve zemin katı ile birlikte iki katlı olan Camialtı mevkindeki bina, eski Nakkaşhane'nin (Camialtı Boya Fabrikası) bulunduğu yerde konuşlanmıştır. Daha sonra, Deniz Basımevi Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından yaptırılan (Şu anda Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Muayene ve Satın Alma

³⁴ Alpay, a.g.e., s.30.

³⁵ Noyan, age., s.35

³⁶ Hüsnü Tengüz, **Deniz Basımevi'nin Tarihçesi**, İstanbul, Eski Türkçe El Yazması Not Defteri,[t.y.]. Bu defter İstanbul Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesindedir.

Komasyon Başkanlığı ile Saymanlık olarak kullanılan) binaya 29 Aralık 1892'de taşınmıştır.³⁷

Deniz Matbaası'na ilk defa 1884'te Ali Fuat Bey müdür olarak getirilmiş ve bundan kısa bir süre sonra matbaa işlerinde büyük bir ilerleme kaydedilmiştir. Mekteb-i Bahriye matbaası, Deniz Matbaası basım işlerinde iyi bir seviyeye geldikten sonra malzemeleri ve personeli ile Deniz Matbaası'na devredilerek kapatılmıştır.

Ali Fuat Bey , matbaaya müdür olmadan önce Şinasi, Namık Kemal, Ebüzziya Tevfik ve Ahmed Mithat Efendi gibi zamanın tanınmış yazarlarıyla çalışmış, Çaylak ve Karagöz adındaki mizah dergilerini yayınlamış ve matbaa işlerindeki bilgisi ile şöhret yapmış bir kişi olarak tanınmıştır. Ali Fuat Bey, Bahriye nezaretinin matbaa işlerine önem vermesi sonucu Deniz Matbaası'na (Matbaa-i Bahriye) müdür olmuştur.³⁸ Buradan da, o dönemde Bahriye Nezaretinin matbaacılığa çok büyük önem verdiği ve basım işlerine büyük bir ciddiyetle eğildiğini görmekteyiz. Matbaanın işleri ilerledikçe mevcut ustaların ileride işlere yetişemeyeceği düşünülerek Bahriye Sanayi Sibyan Taburundan seçilen gençler, matbaa ustalarının yanında yetiştirilmeye başlanmıştır. Bahriye mensuplarının senede altı aylıktan fazla maaş alamadıkları o dönemde matbaada görevli müstahdemlere bile ayda/haftada bir harçlık ile ikramiye verilerek ödüllendirildikleri Tengüz'ün notlarında belirtilmektedir.³⁹

Deniz Matbaası kısa sürede yaptığı işlerle kendini göstermeye başlamış, Eyüp Sabri Paşa'nın "Mir'atü'l Haremeyn" isimli beş ciltlik⁴⁰ büyük eseri, Matbaa-i Ebüzziya baskısından farksız bir şekilde basılmıştır.⁴¹ Deniz Matbaası o dönemin en önemli baskı tekniği olan taş basmacılığında çok ileri bir duruma gelmiştir. Özellikle taş basması Kur'an-ı Kerim ve Ecza-ı Şerife gibi din kitapları diğer matbaalarda basılan nüshalarından baskı kalitesi açısından çok iyi bir duruma gelmiş, bu bir nevi üstünlük durumu Deniz Matbaasına büyük şöhret kazandırmıştır. Burdurlu Hafız Osman ile Kayış zade Hafız Osman'ın muhteşem hatlarını taşıyan el yazmalarından basılan Kur'anlar, diğer basımevlerinde basılanlara kıyasla çok beğenilmiştir. O

³⁷ Noyan, age., s.36.

³⁸ A.e., s.37.

³⁹ Tengüz, a.g.e.

⁴⁰ Tengüz'ün el yazması not defterinde yedi cilt olarak belirtilmektedir.

⁴¹ Noyan, a.g.e., s.37.

dönemde baskı işlerinde kullanılan çinkograf daha keşfedilmediğinden resim işleri şimşir veya bakıra hakk edilerek yapılmıştır. Bu sanata ilgisi olan gençlerden bir kısmı resim ve hakk öğrenmek için Sanayi-i Nefise'ye (Güzel Sanatlar Akademisi) devam etmişlerdir.⁴²

Hüsnü Tengüz Matbaa ile ilgili bir anısını da şöyle anlatmaktadır. “Matbaa makineleri simsarlığı yapan Kovanko bir gün bana şöyle demişti: “Ben otuz sene evvel hükümete iki tane İngiliz baskı makinesi getirmiştım. Biri Askerî Matbaa'ya diğeri de Deniz Matbaasına. Bunlardan Deniz Matbaası'ndaki makineyi yeni diye alırım. Fakat askerî Matbaadakini ancak hurda diye alırım.”

Deniz Matbaası, I. Dünya Savaşı yıllarında da faaliyetine devam etmiş⁴³, İşgal yıllarında binanın üst katında çıkan bir yangın sonucu , klişe atölyesi, harita kısmı tamamen yanmış ve diğ er atölyeler de büyük zarar görmüştür. Bu yangından sonra matbaa teknik açıdan çok kötü bir duruma düşmüştür.⁴⁴

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yeniden Deniz Kuvvetlerinin emrinde kalan matbaa, bina ve baskı makinelerinde hiçbir değışiklik ve ilave yapılmadan faaliyetine devam etmiştir. Bir zaman sonra matbaacılık alanındaki süratli gelişmelere ayak uyduramayan Bahriye matbaası eski ün ve şanını kaybetmeye başlamıştır. Gelişmelerin takip edilmemesinin en büyük nedenini, Bahriye Matbaasını işleten yöneticilerin, envanterindeki makineleri yeterli bularak, eski durumlarını muhafazaya çalışmaları oluşturmuştur. Bu muhafazakar tutum karşısında makineler devamlı çalışmaktan yıpranmış ve yangında gördüğü hasar da giderilmediğı için Cumhuriyet devrinin ilk yıllarında eski durumunu da kaybederek faaliyetine devam etmiştir.

Deniz Kuvvetleri'nin Atatürk'ün teşvikiyle çağa ayak uydurarak gelişmesiyle matbaa, Bahriyenin ihtiyaçları doğ rultusunda yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak için matbaaya yeni atölyeler ve binada genişletme çalışmaları ile bazı yeni baskı makinelerin montesi yapılmıştır. İlerleyen yıllarda, bu alınan ilave tedbirler de yeterli olmamıştır. Eğitimin ön plana çıkması, Türkiye'nin NATO'ya dahil oluşu, NATO kitaplarının tercüme edilerek basılması ve bunlara bağı lı olarak da modern baskı tehzizatının kullanılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca

⁴² Noyan, a.g.e., s.37.

⁴³ Matbaada çıkan yangın, Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından inşa edilerek , Bahriye Nezaretine devredilen üç katlı binada, bir dönem, matbaayı Amire denilen bugünkü Milli Eğ itim Basımevi “Devlet Matbaası” ile müşterek çalıştığı yıllarda meydana gelmiştir.

⁴⁴ A.e.

bakım-tutum ve Deniz Kuvvetlerinin eğitiminde kullanılacak kitap ile matbu evrak miktarında büyük bir artış meydana gelmiş, bunun sonucunda yapılacak işin boyutları basımevinin yetersizliğini tam olarak ortaya çıkarmıştır.

Deniz Basımevi'nin kurulduğu 1881 yılları ve o dönemdeki Osmanlı Devleti'nin siyasi yapısı göz önüne alındığında, basılan eserlerde dinin hakim rol oynadığı görülmektedir. Her ne kadar bilimsel ve denizcilikle ilgili basılan yayınların sayısı azımsanmayacak düzeyde olsa da, matbaa kendine has ve unutulmaz şöhretini esas olarak din kitapları baskısından, bilhassa 4 boy üzerine basılan Kelam-ı Kadim kitapları ile sağlamıştır.⁴⁵

1950'li yıllarda dönemin Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Sadık Altıncan'ın gayretleri sonucu basımevi bazı yeni baskı makineleri ve malzemeler ile desteklenmiştir. Oramiral Altıncan'ın istifasından sonra 1957 yılında göreve gelen Oramiral Fahri Korutürk'de matbaa ile yakından ilgilenmiştir. Bu sayede basımevi tekrar modern bir hale getirilmiş, personeli de yeni tip makineleri ustalıklı kullanmaya başlamıştır.

Deniz matbaası, başta Deniz Kuvvetleri olmak üzere tüm Silahlı Kuvvetler personelinin gelişimini sağlayan çeşitli konularda talimat, kitap, dergi, broşür gibi eserlerin yazılmasına, telifine, derlenmesine ve tercümesine imkan sağlamıştır.

Deniz Basımevi halen konuşlu bulunduğu İstanbul İkmal Grup Komutanlığı/Kasımpaşa'daki yerine 1972 yılında taşınmıştır. Basım sanayindeki gelişmeler yakından takip edilerek maddi imkanlar ölçüsünde yeniliklere ayak uydurulmaya çalışılmıştır. Halen masa üstü yayıncılık, Ofset montaj, kalıp, serigrafik baskı, tipo ve ofset baskı, kurşun dizgi, tipo sayfa montajı, cilt atölyesi, matbaa makine onarım atölyesi ile hizmet vermektedir.

Yeni Türk harflerinin kabulüyle, Deniz Kuvvetleri öncelikle güncelliğini koruyan talimatlarını yeni harflerle basma işine girişmiş, aynı zamanda Birinci Dünya Savaşı deniz muharebelerini konu alan yabancı yayınların tercümelerini, ve deniz tarihimizin unutulmaz şahsiyetlerini ve deniz savaşlarını içeren eserlerin basımına girişmiştir. Türkiye'nin, eski kültüründen sıyrılıp, çağdaşığa doğru yeni bir kültür yaratılması için gerçekleştirilen çabalarda Deniz Kuvvetleri'nin de ön safhalarda yer aldığı görülmektedir.

Yeni Türk harfleriyle basma zorunluluğu getirilen 1929 yılından itibaren Deniz Basımevi'nde, ilk on yıl çoğunlukla bilim ve sanat değeri olan eski Türkçe yazmalar ile basmalar, talimatlar, ders notları yeni Türk harflerine aktarılmış, bir kısım yabancı yayınların tercümeleri basılmıştır. Türk toplumun değişmesine paralel olarak aynı zamanda Deniz Kuvvetlerinde meydana gelen değişimler bu incelemede ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ayrıca bu çalışmada, Deniz Kuvvetleri'nin çağdaşlaşma faaliyetlerinin en yoğun olduğu bir dönemdeki durumunun ortaya konulması yanında Deniz İhtisas Kütüphanesinin raflarında duran özellikle deniz harp tarihi konulu kitapları gün yüzüne çıkararak, bu konularda inceleme yapacak araştırmacılara bir rehber oluşturmak, aynı zamanda çoğunlukla anılara dayanan tarih kitaplarının günümüz Türkçesiyle yeniden basılması hususunu gündeme getirmek hedeflerim arasında yer almıştır.

İncelememde yer alan kitapların tamamı İstanbul Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Özellikle genç kuşakların kendi deniz harp tarihlerini öğrenmelerine yardımcı olacak bu kitaplar günümüz Türkçe'siyle yayınlanmayı ve tekrar okurlar tarafından okunarak tarihi işlevlerini yerine getirmeyi beklemektedirler.

⁴⁵ Muhlis Şimşekalp, "Matbaacılığın keşfi ile Türkiye'de Matbaacılık sanatının başlangıcına ait kısa bir tarihçe, dünkü ve bugünkü basımevi", **Donanma Dergisi**, 1959, cilt.7, s.424(Ocak 1959), s.71.

BİRİNCİ BÖLÜM

1929-1933 DÖNEMİNDEKİ YAYINLARIN İNCELENMESİ

Latin harflerine geçildikten sonra 1 Ocak 1929 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyetinde basılan tüm yayınların Yeni Türk harfleriyle basılacağı kanunla belirlenmiştir. Türkiye’de çağdaşlaşma hareketinin en önemlilerinden birini teşkil eden yeni Türk harflerinin kabulüyle başlayan aydınlanma hareketine Deniz Kuvvetleri gecikmeden katılmıştır. Yeni Türk harflerinin kabulünden itibaren ilk beş yıllık dönemde Deniz Basımevi’nde çeşitli türlerde toplam 93 yayın basılmıştır. İncelenen yayınların tamamı İstanbul Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesinde mevcuttur.

1.1. 1929 Yılında Basılmış Yayınlar:

Yeni Türk harflerine geçişin ilk yılı olan 1929 yılı, incelenen dönem içerisinde Deniz Basımevinde en az kitabın basıldığı yıl olmuştur. Bu yılda toplam 11 adet çeşitli türde kitap basılmıştır. Zehirli gazlar ve onlarla mücadele konusunda yabancı yayınlardan tercüme edilen ve teknolojik gelişmeleri içeren bir kitap, çeşitli konularda dört ayrı talimat, askeri konuları kapsayan üç adet mesleki kitap ile Birinci Dünya savaşını içeren üç adet tarih kitabı basılmıştır. Her üç tarih kitabı da deniz harflerini konu almış ve yabancı yayınlardan tercüme edilmiştir.

1.1.1. **Askeri Deniz Mektepleri ve Kursları Müdürlüğü Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği 12. Deniz Şube yayını olan talimat toplam 8 sayfadan oluşmaktadır. Talimat 12 maddeden ibaret olup Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşımaktadır.

1.1.2. Celiko, Vikont (Amiral), **1914-1916 Senelerinde Büyük Donanmanın Tekevvün, İnkışaf ve Asarı**, çev. Hikmet(Dz.Bnb), İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 368 sayfadan oluşmaktadır. Kitap 1914 yılında İngiliz Donanma Başkomutanlığına getirilen ve 1916 yılında Yotlant deniz Muharebesi sonucunda görevinden alınan Amiral Celiko tarafından 1916 yılı sonunda kaleme alınmış, Marmara Deniz Üs Komutanlığında görevli Binbaşı Hikmet bey tarafından dilimize aktarılmıştır.

Kitapta ;

- a. Birinci Dünya Savaşının ilanı ve ilerleyen safhaları,
- b. İngilizlerin genel deniz stratejileri,
- c. Kuzey denizinde denizaltı ve mayın hareketi,
- ç. Kuzey deniz kontrolü,
- d. Dogerbank deniz muharebesi,
- e. Yotlant (Jotland) deniz muharebesi,
- f. İngiliz ticaret gemilerinin maruz kaldığı denizaltı tehlikesi,
- g. Alınan dersler,

başlıkları altında Amiralin görev süresince yaşadıkları, kısaca amiralin bakış açısıyla 1914-1916 yılları arasındaki olaylar anlatılmaktadır. Anlatılan deniz muharebeleri aynı zamanda krokilerle de gösterilmiştir.

1.1.3. **Büyük Harpte İtalya Bahriyesi (1915-1918)**, Nak. Osman Nuri (Dz. Kd.Yzb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap, ekler hariç toplam 77 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın sonunda yer alan eklerde 32 adet Gemi, uçak vb. resmi bulunmaktadır.

Kitapta;

- a. İtalyan Bahriyesinin Birinci Dünya savaşındaki deniz kuvvetleri(gemiler, silahlar, mürettebat vb.),
- b. İtalyan Donanma faaliyetleri; Birinci Dünya savaşında icra edilen deniz savaşları, askeri nakliyat, hava harbi, gibi konular yer almaktadır.

1.1.4. **1929-1930 Senesine Mahsus Deniz Kursları Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 26 sayfadan oluşmaktadır. Talimatta; 1929-1930 senesinde açılacak deniz kursları ile deniz subaylarına mesleki ve ilmi konularda verilmesi gereken konferanslar belirtilmiştir. Ayrıca kurslara katılma şartları da açıklanmıştır.

1.1.5. H. Sami(Bnb.), **Gaz Duman ve İslim Tehlikelerine Karşı Müdafaa ve Vesaiti**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap 53 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, Gaz, duman ve is tehlikesinden korunma usul ve yöntemleri belirtilmektedir. O tarihlerde gaz tehlikesinin önemi anlaşılmış ve bu tehlikeden korunmayı öğrenmek amacıyla kitabın hazırlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Kitapta öncelikle gazların yarattığı tehlikeler sıralanmakta ve bundan korunma yolları anlatılırken kullanımına yeni başlanan gaz maskesi gibi yeni teçhizatlar tanıtılmaktadır. Ayrıca nazari eğitimin uygulama olmadan eksik kalacağı belirtilerek uygulamanın eğitimdeki önemi vurgulanmıştır.

1.1.6. **Harp Gemilerini Ziyaret Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği VI. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam beş sayfa olup Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşımaktadır. Talimat O dönemde harp gemilerini ziyaret edeceklerin uymaları gereken kuralları belirtmektedir.

1.1.7. **İşaret Kurs Kitabı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube Yayınları arasında yer alan kitap toplam 48 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Kuvvetlerinde gemiler arasında veya gemiler ile sahil istasyonları arasında gece ve gündüz kullanılan işaretleşme yöntemleri anlatılmaktadır.

Kitapta ;

- a. Simafor usulü,
- b. Seda işaretleri,
- c. Sancak işaret usulü,
- ç. Mors usulü,

- d. Gece işaret cihazları,
- e. Tanıma işaretleri yer almaktadır.

Seyir ve Muhabere branşında görev yapan personelin eğitimi için hazırlanmış eğitim yardımcı kitabıdır.

1.1.8. Bakon, Ser Rejinalt (Amiral), **Jotlant(Jotland) Deniz Muharebesi ve Münasebetsizlikleri**, Nak. Ali Rıza Rahmi (Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 117 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta; 1916 yılında İngiltere ve Almanya arasında yaşanan Jotlant Deniz Muharebesi anlatılmaktadır. Bahse konu deniz savaşının okuyucu tarafından daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla kitapta 41 adet diyagram kullanılmıştır. Bu diyagramlarda gemilerin harp esnasındaki mevkiileri ve hareket kapsamında yaptıkları manevralar detaylı olarak açıklanmıştır. Ayrıca genel anlamda bir filonun nasıl manevra yaptığı okuyucunun hayalinde anlatılanların canlanması amacıyla izah edilmiştir. Jotlant Deniz Muharebesinde muharebe kruvazörlerinin hareketini gösteren şekil Ek-C'de yer almaktadır.

Kitapta;

- a. Genel olarak Amiral Nelson, onun denizciliği ve yaptığı savaşlar,
- b. Savaşta kullanılan gemiler, toplar, zırhlar, mermiler, mayınlar,
- c. Filoların hareketine ait manevralar,
- ç. Jotlant Deniz Muharebeleri, önce genel olarak, daha sonra dört safha halinde daha ayrıntılı olarak ele alınmış,
- d. Ayrı bir başlık altında ise münasebetsizlikler incelenmiştir.

Harekat incelenirken, atılan mermilerin isabet ihtimaline kadar detaylara girilmiş, torpedo atış hesapları açıklanmış ve bu açıklamaların hemen hemen hepsi diyagramlarda gösterilmiştir.

Kitapta yer alan münasebetsizlikler bölümüne kısaca değinmek istiyorum. Deniz Muharebesinin meydana gelişi ve Almanların yenilgisine ilişkin İngiliz Bahriye Nezaretinin resmi açıklamasının ardından dedikodular ve şaibelerin çıktığı, İngiltere'nin iki önemli gazetesi olan Daily Express ve Sunday Express gazetelerinde Jotlant Deniz muharebesi ile ilgili iki makalenin yayınlandığı belirtiliyor. Bu her iki makalede de muharebede İngiliz Filosunun başında olan Amiral Celiko tarafından

yönetilen hareket, (cahilce)beceriksizce yapılan bir hareket şeklinde yorumlanmıştır. Yazar tarafından her iki makalenin de İngiliz halkının Jotlant Deniz Muharebesi hakkındaki gerçekleri öğrenmelerini engellemek amacıyla yazıldığı açıklanarak, bu durum bir münasebetsizlik olarak nitelendiriliyor. Yazar, bu münasebetsizlik karşısında bu eseri yazarak İngiliz halkına gerçekleri anlatmak istediğini belirtmektedir. Amiral Celiko, kesin bir zafere ulaşamamasının sebebinin kendi beceriksizliğinden kaynaklanmadığını belirtiyor. Yenilginin asıl sebebinin, diğer amirallerin düşmanı yeterince takip edememeleri ve sonucunda amiral Celiko'ya zamanında düşman bilgilerinin ulaşmamasına bağlıyor. Bu nedenle kendisinin kesin sonuç alabileceği bir hareket yapamadığını ve elindeki düşmanı kaçırdığını açıklıyor. Bu kitapla amiral kısaca kaybettiği onurunu geri almak istemektedir.

1.1.9. İ.Münir (Kaymakam), **Harbi Umumi Derslerinden Sonra Mayın Tarayıcılığı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında gelişen Mayın tarayıcılığı konusunda Bahriye personelini eğitmek amacıyla yazılmıştır. Münir Bey Büyük Erkanı Harbiye Deniz Muavini olarak görev yaptığı sırada bu kitabı yazmıştır.

Kitapta ;

- a. Türkiye'de mayıncılığın gelişimi,
- b. Mayın Tarayıcılığın gelişimi ve Mayın Tarama usulleri,
- c. Mayın tarayıcılığın önemi ve eğitimi,
- d. Mayın tarayıcılığında barış ve savaş kadroları

şeklindeki başlıklar altında Türkiye'de mayın tarayıcılığı incelenmektedir.

1.1.10. Münir (Deniz Muavini), **Tayyareler ve Mücadele**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği 12. Deniz Şube yayını olan kitap toplam 91 sayfadan oluşmaktadır. Giriş bölümünde , o zamana kadar uçaklara karşı ne şekilde savunma yapılacağını açıklayan bir dokümanın olmamasından bahsedilmektedir. Bu konudaki ihtiyacı karşılamak maksadıyla "Tayyareler ve Mücadele" adlı kitabın yazıldığı ifade edilmektedir.

Birinci Dünya Savaşında uçaklar savaş meydanlarında kullanılmış ve savaşın kazanılması için uçakların engellenmesi yani onlarla mücadele edilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Tayyarelerle mücadelenin ilk şartı onları tanımak, onların imkan ve kabiliyetlerini bilmek ve uçaklara karşı savunma konusunda eğitim yaparak her zaman hazır olmak şeklinde ifade edilmektedir.

Kitapta;

- a. Tayyarelerin Harekatı,
- b. Tayyarelerin Hedefleri,
- c. Ordu ve Donanmanın tayyareler ile müşterek harekatı,
- ç. Gaz ile mücadele

gibi konular yer almaktadır.

Kitapta bahsedilen konular ayrıca çizelgeler yardımıyla izah edilmiş, matematiksel hesaplamalar, formüller ve tablolarla daha anlaşılır hale getirilmiştir.

Yazar Büyük Erkanı Harbiye Reisliği Deniz Muavinliği görevinde iken kitabı yazmıştır. Kitap, uçakların savaş maksatlı kullanılmaya başlanması ve bu durumun sonuçlarının Birinci Dünya Savaşında görülmesinden sonra duyulan ihtiyaç üzerine yazılmıştır.

Kitapta belirtilmemesine rağmen yabancı yayınlardan tercüme edilerek hazırlandığını düşünüyorum. Türk Silahlı Kuvvetlerinin o zaman için çok fazla bilgi sahibi olmadığı ve Ordu ile donanmanın kendilerini yeterince koruyamadıkları bu yeni silahı tanıyarak, ondan korunma yolları hakkında personeli eğitmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu kitap Hava Savunma maksatlı yayınlanmış ilk Türkçe eser olma özelliğini de taşımaktadır.

Kitabın son kısmına eklenen gaz ile mücadele kısmında, günümüzde Kimyasal Harp olarak bilinen ve o dönemde yeni yeni gündeme gelen yeni bir savaş türünden korunma yolları ve usulleri de açıklanmıştır.

1.1.11. Deniz Gedikli Küçük Zabıt İhzarı Mektebi Kabul Talimatı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1929.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 15 sayfadan oluşmaktadır. Talimat, Deniz Gedikli Küçük Zabıt İhzarı

Mektebine girecek adaylarda aranan özellikler ve kayıt kabul şartlarını belirtmektedir. Talimat Büyük Erkanı Harbiye Resi Müşir Fevzi imzasını taşımaktadır. 22 yaşına kadar öğrencilerin okula kabul edildiğini belirten talimatta, okul ile öğrenci etkinliklerinin de fotoğrafları yer almaktadır. Talimat, fotoğrafları da içermesi sayesinde aynı zamanda bir tanıtım broşürü özelliğini de taşımaktadır. Okul binasını, öğrencilerin filika yarışlarını ve yelken eğitimlerini gösteren iki adet fotoğraf Ek-Ç'de yer almaktadır.

1.2. 1930 Yılında Basılmış Yayınlar:

İncelenen dönem içerisinde, 1930 yılı Deniz Basımevi açısından en fazla yayının basıldığı yıl olmuştur. Bu dönemde toplam 26 kitap basılmıştır. Basılan 3 adet tarih kitabından ikisinin yabancı yazarların kitaplarının tercümesi, biri ise yine yabancılar tarafından yazılmış Cezayir hakkındaki kitapta görülen hatalar üzerine kendimizi savunmak, doğruları ortaya koymak üzere yazılmıştır. Yine bu yılda denizcilikle ilgili ilk Türkçe kanun basılmıştır. Diğer yayınlar ise mesleki konularda yazılmış kitaplardan oluşmuştur. Bunların 8 adedi talimattır. İncelenen dönem içerisinde en fazla talimat bu yılda basılmıştır.

1.2.1. Osman Nuri(Kd.Yzb.), **Askerliğe Hazırlık Dersleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 47 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, Samsun Torpido bot komutanı olan Osman Nuri Bey tarafından kaleme alınmıştır. Vatani vazife olan askerlikle ilgili bilgilerin gençlere verilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan bu eğitim programı sivil ve askeri liselerin müfredatlarına dahil edilmiştir. Bu kitap bahse konu müfredatın deniz kısmını okutan öğretmenlere kaynak doküman olarak hazırlanmıştır. Son bölümüne gemici sözlüğü eklenen kitap toplam 25 ders içermektedir. Dersler askerliğin tanımından, kullanılan silah ve sistemlere, önemli deniz muharebelerine kadar bir çok konuyu kapsamaktadır.

1.2.2. Ali Haydar Emir, **Cezayir Hakkındaki neşriyata umumi bir cevap**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

317 numaralı Deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 91 sayfadan oluşmaktadır. Harp tarihi encümeni deniz mütehasısı Ali Haydar Bey

tarafından yazılan kitapta metin haricinde 2 harita 4 kroki ve 7 sancak resmi ile muhtelif şekiller yer almaktadır. Cezayir'in işgalinin yüzüncü yıldönümü sebebiyle Fransızlar tarafından yazılan kitaba cevap olarak kaleme alınmıştır.

Kitapta;

- a. Barbaros kardeşlerin korsanlığa başlamaları,
- b. Barbaros kardeşlerin Cezayir yönetimine atanmaları,
- c. Yaklaşık iki yıllık Oruç Bey zamanında Cezayir,
- ç. Hızır Barbaros zamanda Cezayir,
- d. Osmanlı Deniz teşkilatında Cezayir'in yeri ve önemi,

gibi konular ele alınarak incelenmiştir.

Barbaros'a Kaptanı Deryalık verildiğinde Cezayir Beylerbeyi görevini yürüttüğü, O dönemde Kaptan Paşaların Gelibolu da buldukları belirtilmektedir. Barbaros'un Cezayir Beylerbeyliğinden Gelibolu livası sancak beyliğine indirilmesi uygun görülmediğinden, o tarihten sonra Kaptanı Deryalara aynı zamanda Cezayir Beylerbeyi ünvanı verilmesi bir gelenek haline almıştır. Böylelikle çok ihtişamlı olmayan Kaptanı Deryalık önemli bir mevki haline gelmiştir.

Cezayir'deki Türk korsanlığının sona ermesi ile Beşinci Şarl'ın Cezayir'e hücumu arasında hiçbir ilişki olmadığını göstermek üzere Cezayir ile Beşinci Şarl konusu tekrar ele alınmıştır. Kitap; Prens Sikst De Beurebon isimli Fransızın "100 sene evvel Cezayir'in fethi" adlı eserinin 1930 yılında yayınlanması üzerine, o eserde tespit edilen yanlışların düzeltilmesi, gerçeklerin ortaya çıkarılması amacıyla yazılmıştır. Beurebon'un eseri Piyade Kaymakamı Kazım tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Çeviri eser kitabın sonunda yer almıştır.

Ayrıca kitapta; 19.yüzyıl başında Cezayir ve Cezayir isminin nereden geldiği belirtilmekte, Cezayir'in son beylerbeyi olan Hüseyin Paşa ile Fransız işgalinin sebepleri ve Fransız ablukası, daha sonra ise Cezayir'in Fransızlar tarafından zapt edilmesi olayları ele alınarak anlatılmıştır. Onsekizinci asırda Cezayir şehrini gösterir el çizimi resim ile Cezayir'in son Beyi olan Hüseyin'in portresi Ek-D'de yer almaktadır.

1.2.3. Deniz Fabrikalarına Kaydülkabal edilecek Çıraklar Hakkında Kanun, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

T.C. Milli Müdafaa Vekaleti Deniz Müsteşarlığı Techizat Daire Reisliği tarafından çıkarılan ve 1 Kanunisani 930 tarihini taşıyan Kanun, deniz fabrikalarına san'at öğretilmek ve bununla beraber imkanlar dahilinde kendilerine luzum görülecek dersler verilmek üzere 13-15 yaşlarına kadar olan çocukların kayıt kabul şartlarını belirlemektedir. Eser, Milli Müdafaa Vekili M.Aabdülhalık imzasını taşımaktadır.

1.2.4. Deniz Gedikli Küçük Zabit İhzarı Mektebi Talimatı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayını olan talimat toplam 72 sayfadan oluşmaktadır. Talimat, Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşımaktadır. Deniz Gedikli Küçük Zabit İhzar Mektebi, zorunlu eğitim yaşından büyük yaşta bulunup Deniz Gedikli Küçük Zabit olacak çocukların talim ve terbiye esasları, kayıt işlemleri, dersler, uygulamalı (Fabrika) eğitimler bu talimatta belirtilmektedir.

1.2.5. Deniz gedikli Küçük zabit İhzarı Mektebinin Müfredat Programı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 89 sayfadan oluşmaktadır. Deniz astsubay hazırlama okulunun 1930 senesi müfredat programıdır.

1.2.6. Deniz Harp Ceridesi Talimatı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 15 sayfadan oluşmaktadır. Talimatın ekinde iki adet harita yer almaktadır. Bu talimatla birlikte Harp ceridesi ilk kez Deniz Kuvvetlerinde tutulmaya başlanmıştır. Kara kuvvetlerinde o dönemde uygulanmakta olan Harp ceridesi, Deniz Kuvvetlerinin ihtiyaçlarına göre düzenlenerek Deniz Harp Ceridesi oluşturulmuştur.

Deniz Harp Ceridesi;

- a. Deniz Harp tarihinin yazılması için kaynak teşkil etmesi,
- b. Komutan ve subayların yeterlilikleri konusunda sonradan fikir vermesi,
- c. İcra edilen hareketlerin tetkik edilmesine imkan sağlanarak sonucunda yeni

ders ve taktikler üretmesi,

amacıyla tutulmaya başlanmıştır. Talimat Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşımakta olup içerisinde Deniz Harp Ceridesinin tarifi yapılarak tutması gerekli makamlar belirtilmiş, ceridenin tutulma esasları açıklanmıştır. Daha önce böyle bir ceride tutulmamasının acısını başta Deniz Harp Tarihçileri olmak üzere tüm Türk toplumu çekmiştir. Deniz Harp Tarihi ile ilgili yayınların incelenmesinde de gördüğümüz gibi, incelemelerde kendi kaynaklarımızın azlığından büyük çoğunlukla yabancıların çoğu zaman taraflı yazılarından yararlanılmıştır.

1.2.7. Deniz Harp Mektebi Talimatı ve Ders Programı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisi XII. Deniz Şubesi tarafından yayınlanan talimat toplam 136 sayfadan oluşmakta olup Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşımaktadır. Deniz Harp Okulu öğrencilerinin okul ve gemilerde buldukları sürelerde alacakları dersleri ve uygulama esasları belirtilmektedir. Ayrıca öğrencilerin eğitim aldığı okul veya gemilerdeki amirlerinin uygulayacakları esasları da belirlemektedir.

Talimatta;

- a. Deniz Harp Okulu, Okul gemisi, donanma stajı, fabrika eğitimleri esasları,
- b. Deniz Harp Okulu teşkilatı ve kayıt kabul şartları,
- c. Eğitim esasları ve ders programı,
- ç. Gemi ve fabrikalarda görevler

belirtilmektedir.

1.2.8. Deniz Harp Oyunları Esasları, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisi XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 31 sayfadan oluşmaktadır. Eser yalnız subaylar için yazılmıştır. Deniz subaylarını, gerçek harpte karşılaşılabilecekleri durumlara karşı hazırlamak, onları düşünmeye sevk etmek üzere hazırlanmış bir dokümandır. Muhtelif tipteki gemilerin ve gemilerde bulunan tüm silah sistemlerinin kullanımını öngören senaryolar eserde yer almaktadır. Ayrıca seferberlik için gerekli hazırlıkları, planları ve uygulamaları da kapsamaktadır.

Deniz Harp oyunları; Tabiiyevi yani gemilerin taktik olarak sevk ve idaresine yönelik, Sevkulceyşi yani deniz stratejisine yönelik olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

Dokümanda Harp oyunlarının genel olarak maksadı açıklanmış ve oyunlara iştirak edecek personelde aranan vasıflar da sıralanmıştır.

1.2.9. **1930-1931 Senesine Mahsus Deniz Kursları Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 23 sayfadan oluşmaktadır. Talimatta ; 1930-1931 senesinde açılacak deniz kursları ile deniz subaylarına mesleki ve ilmi konularda verilmesi gereken konferanslar belirtilmiştir. Ayrıca kurslara katılma şartları da açıklanmıştır.

1.2.10. **Deniz Teşkilat ve İdare Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

T.C.Milli Müdafa Vekaleti Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimatta, Deniz teşkilat yapısı belirtilirken, personel kadro görevleri açıklanmış, komutanlık bazında görevler ele alınarak belirtilmiştir.

1.2.11. **Denizde Kıdem sırası no:15**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930 .

MSB Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayınları arasında yer alan kitap toplam 60 sayfadan oluşmaktadır. Subayların görede gösterdikleri başarıya göre aldıkları sicil notuna istinaden sıralandıkları günümüzün sicil sıra kitabıdır.

1.2.12. Mithat Salih (Gv.Kd.Yzb.), **Denizde Kimya Harbi (Zehirli Gazlar)**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayını olan kitap toplam 39 sayfadan oluşmaktadır. 1930 yılına kadarki deniz savaşlarında zehirli gazların kullanıldığına dair bir bilgi bulunamamıştır. Fakat daha sonraları zehirli gazların deniz savaşlarında da kullanılabilceği düşünülerek ve bu konudaki Türk Donanmasında görülen eksikliği gidermek, böyle bir olası harbe karşı her zaman hazır olmak amacıyla bu kitap yazılmıştır. Kitapta, kimyasal harp çeşitleri ve korunma yolları anlatılmaktadır. Aynı zamanda anlatımlar şekillerle de izah edilmiştir.

1.2.13. **Donanmada Suni Sisleme Talimnamesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşıyan talimat toplam 68 sayfadan oluşmaktadır. Suni sis oluşturmada kullanılan aletleri gösteren iki adet şema kitaba ilave edilmiştir. Kitapta, o dönemde denizde seyreden gemilerin düşmana tam mevkiini göstermemek için oluşturdukları yapay dumanın kullanımı, yapay sis içerisinde görünmeden gerçekleştirilen torpido atış usulleri ve suni sis yapımında kullanılan aletler hem tanıtılmış hem de kullanım usulleri belirtilmiştir.

1.2.14. **Deniz Talebe ve Efradına Mahsus Erzak İstihkak Cetveli**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Kitap 12 sayfa olup 1930 senesinde Deniz Kuvvetlerinde görevli bir personelin(Er ve öğrenci) ayrı ayrı bir günlük iاشة istihkak miktarı belirtilmiştir.

1.2.15. **Heybeliada Deniz Lisesi Kayıt ve Kabul Şartları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube yayını olan kitap toplam 6 sayfadan oluşmaktadır. Broşür niteliğindeki kitapta metin dışında toplam 14 adet okulu tanıtıcı çeşitli fotoğraf ilave edilmiştir. Broşür, Deniz Lisesi'ni tanıtmakta, giriş koşulları hakkında bilgi vermektedir.

1.2.16. **Karasularımızda Görülecek Serseri Mayınlar Hakkında Liman Reisleri Tarafından Yapılacak Muameleye Dair Talimat**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği VI. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 13 sayfadan oluşmakta olup ekinde 1 adet Türkiye sahillerini gösteren harita mevcuttur. Haritada, bulunan mayınlara işlem yapacak makamların sorumluluk sahaları farklı renklerle belirtilmiştir. Talimat, Türk karasularında görülen mayınların yarattıkları tehlikeleri önlemek, mayının bulunduğu bölge civarında herhangi bir deniz komutanlığının olmaması durumunda Liman Başkanlıklarının yapacakları işleri belirlemek amacıyla yazılmıştır. Liman Başkanlıklarının mayını genel olarak tanıyabilmeleri ve görevlerini gerektiği gibi yerine getirebilmeleri için mayınlar şekillerle gösterilmiş ve özellikleri belirtilmiştir. Mayının sahile vurması veya çok yakın bir yerde oturması durumunda alınması gerekli emniyet tedbirleri de izah

edilmiş ve mayının hangi komutanlık tarafından imha/etkisiz hale getirileceği belirtilmiştir.

Bu talimat Birinci Dünya Savaşında dökülen mayınların savaştan sonra tamamen temizlenememesi, çeşitli yerlerde görülmesi üzerine yazılmıştır. Günümüzde halen özellikle Çanakkale bölgesinde Balıkçılar tarafından Birinci Dünya Savaşından kalma mayınlar bulunmaktadır.

1.2.17. Ahmet Rasim (Deniz Kaymakam), **Mesahai Bahriye İcmali ve İstanbul Boğazı Akıntılarının Tetkiki**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Harita Genel Müdürlüğü Deniz Şube müdürü görevindeyken Ahmet Rasim Bey tarafından yazılan kitap toplam 69 sayfadan oluşmaktadır. Ayrıca kitabın ekinde beş adet mesaha(Deniz dip tabiatının/derinliğinin çıkarılması) ölçümlerinde kullanılan cihazları gösteren çizim ve tablo yer almaktadır. Kitapta mesaha ile uğraşan deniz subay ve astsubaylarının bilmesi gereken temel bilgiler ile kullanılan cihazlar tanıtılmıştır. O dönemde elde mevcut olan Admiraltı boğaz haritasında ölçüm yapılan yerler işaretlenmiş ve tek tek Kavak'tan Harem iskelesine kadar toplam 13 hatta mesaha çalışması yapılmış ve mesaha sonuçları kitapta belirtilmiştir.

1.2.18. Kostans (Amiral), **Muharebede Hattıharp Gemisi**, çev. Ahmet İsmail (Dz. Yzb.) ve Fevzi(Dz. Yzb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 198 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta muharip savaş gemileri, önemli deniz muharebelerinden bir bölümü esas alınarak incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken salt gemilerin özellikleri belirtilmemiş önemli Deniz Harpleri içerisinde gemilerin kullanımı ve özellikleri ele alınmıştır. Diğer bir deyişle kitapta gemiler incelenirken önemli Deniz Harpleri de incelenmiştir. İncelenen deniz savaşlarının daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla kitabın metnine 18 kroki ilave edilerek zenginleştirilmiştir.

Kitapta ;

- a. Trafalgar Deniz Savaşından deniz muharebelerinde zırhın kullanımına kadar Hattı Harp gemileri,
- b. Zırh devrindeki Muharebelerde hattı harp gemileri,
- c. 1894 yılında Çin-Japonya arasında gerçekleşen Yalo Deniz Muharebesi ve evveliyatı,

başlıkları altında savaş gemilerinin gelişimi incelenmiştir. Ayrıca kitap, yeni kurulan cumhuriyet bahriyesi personelini deniz harp tarihi ile gemilerin taktik kullanımları yönünden bilgilendirmektedir.

1.2.19. **Rahne Talimnamesi** İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 25 sayfadan oluşmaktadır. Büyük Erkanı Harbiye Reisi Müşir Fevzi imzasını taşıyan talimat, harp ve sulh şartlarında her durumda Donanma gemilerinin yüzme kabiliyetlerini muhafaza etmek amacıyla yazılmıştır. Kitapta, yara savunma sistemleri ve uygulama esasları belirtilmekte ve yara savunma personelinin konusunda uzmanlaşmasına çalışılmaktadır. Yara savunmada temel hedefin tüm personelin gemide bulunduğu bölmedeki, hatta alt, üst ve yan bölmelerdeki cihaz ve sistemleri bilmeleri, karanlıkta dahi onları kullanabilecek, çalıştırabilecek eğitim seviyesinde olmaları hedeflenmiştir. Bu hedefe ulaşabilmek için iki temel husus ;

a. Hertürlü tehlikede, bölme kapama durumunu belirlemek ve personele öğretmek,

b. Personeli gemilerin alabilecekleri yaralar ve bunlara karşı savunma usulleri hakkında bilinçlendirmek

olarak ifade edilmektedir.

Talimnamede;

- a. Donanma gemilerinin bölme kapama durumları,
- b. Yara savunma hazırlık durumları ve yapılacak işlemler,
- c. Uçak taarruzlarına karşı alınacak önlemler,
- ç. Yara savunma eğitimleri,

gibi konular yer almaktadır.

1.2.20. **Seri Motorların Telsiz Muhabere Talimnamesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği XII. Deniz Şube tarafından yayınlanan talimat toplam 27 sayfadan oluşmaktadır. Seri motorlar tarifiyle günümüzün yüksek süratli hücumbotları ifade edilmektedir. Hücumbotlar küçük, yüksek süratli tekneler olup az sayıdaki personelle görev yapmaktadırlar. Botların yüksek sürat ve manevra kabiliyetine sahip olması, personelinin de görevlerini yaparken çok çabuk olmalarını

gerektirmektedir. Talimatta sūratli muhabere yapmalarını sağlayan kısaltma ve kodlar belirtilerek uygulama usulleri anlatılmıştır.

1.2.21. Ahmet Rasim, **Seyrisefain notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Būyūk Erkanı Harbiye IX. Deniz řube yayınları arasında yer alan kitap Harita Genel Mūdūrlūđū deniz řubesinde deniz Kaymakamı olarak gōrev yapan A.Rasim tarafından yazılmıřtır. Toplam 109 sayfadan oluřmaktadır. Kitap, metin iēerisine konan 33 adet řekil ve ek olarak konan 3 adet harita ile zenginleřtirilmiřtir. Kitapta, bir geminin denizde emniyetli ve dođru olarak seyretmesini sađlayan, seyir branřı personelin ihtiyaē duyabileceđi hemen hemen tūm seyir bilgileri yer almaktadır. Bahse konu seyir bilgileri;

- a. Sahilden mesafe olēūm yōntemleri,
- b. Haritaların sınıflandırılması ve seyir maksatlı kullanılması,
- c. Haritaya mevki işaretleme yōntemleri

gibi konuları kapsamaktadır. Geminin sevk ve idaresinde gōrev yapan seyir branşındaki subay ve astsubayların meslek iēi eğitimlerinde ve gōrevleri esnasında yararlanabilecekleri bir başvuru dokūmanı, eğitim notu şeklinde hazırlanmıştır.

1.2.22. **Telsiz Cep Kitabı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Būyūk Erkanı Harbiye XII. Deniz řube yayınları arasında yer alan kitap toplam 38 sayfadan oluşmaktadır. O dōnemde Deniz Kuvvetlerinde kullanılan telsiz cihazlarının teknik ozellikleri ve kullanma usullerini iēeren cep kitabı, bu cihazları kullanan subay ve astsubayların başvuracakları bir kaynak olarak yazılmıştır. Kitapta cihazların bakımlarının nasıl yapılacağına da yer verilmiş, ozellikle de personelin devamlı yanında bulundurulması amaciylada cep brořūru şeklinde basılmıştır.

1.2.23. Ramis, O.Ramis(Miralay) ve Y. Teofanidis(Amiral), **Tūrk ve Yunan deniz Harbi Hatıratı ve 1909-1913 Yunan Bahri Tarihi**, Osman Ramiz(Albay), ēev. Lūtfi(Dz. Gūverte Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Kitap toplam 187 sayfadan oluřmakta olup metin haricinde Tūrk-Yunan harbini gōsteren 6 adet harita kitapta yer almaktadır. Kitapta Yunan Deniz Kuvvetlerinin 1909'dan 1913 yılına kadarki tarihi ile deniz harpleri aēısından Tūrk-Yunan iliřkileri

anlatılmaktadır. İki bölümden oluşan kitap Türk-Yunan ilişkilerinin gelişimini Yunanlı gözünüle yansıtmaları açısından önemlidir. Kitabın yazarlarından Osman Ramis Donanma Komutanlığında görev yapmış bir Albay, Y. Teofanidis ise Amiral Kundriotis'in yardımcılığını yapmış bir amiraldir. Kitabın hatıra kısmı Osman Ramis bey tarafından yazılmış, Yunan harp tarihi kısmı ise Yunanca'dan Lütfi Talat Bey tarafından tercüme edilmiştir.

Kitapta;

- a. 1897 tarihli Yunan Donanma harekati,
- b. Türk donanmasının Akdeniz'e çıkışı, Girit ültimatomu ve Yunan donanmasının hazırlıkları,
- c. İngiliz donanması eğitim heyetinin Yunanistan'daki faaliyetleri,
- ç. 1911 yılında Türkler tarafından iki dretnot siparişi,
- d. Çanakkale Boğaz tahkimi,
- e. Türk-İtalyan harbi,
- f. 1912 yılında Yunanistan'ın bir zırhlı ve altı torpidobot siparişi, Yunan donanmasının harekate hazırlanması, Preveze tahkimi,
- g. Balkan harbi ve adaların işgali (Limni, Taşoz, İmroz, Somatraki, Ayastrati, Aynaroz, İpsara, Bozcaada, Nikarya, Midilli ve Sakız),
- ğ. 1912 yılına kadar Türk donanması,
- h. İmroz deniz harbi,
- ı. Mondros muharebesi,
- i. Türkiye ile mütareke,
- k. Bulgar harbinde donanma harekati,
- l. Türk-Yunan donanmalarının mukayesesi

gibi konular ele alınarak incelenmiştir.

1.2.24. Ahmet Rasim (Deniz Kaymakam), **Türkiye Coğrafyayı Sahilisi Karadeniz Sehavili**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 134 sayfadan oluşmaktadır. Ahmet Rasim'in Harita Genel müdürlüğü Deniz şube müdürlüğü görevindeyken yazılmıştır. Metin haricinde kitapta;

- a. Karadeniz'deki iskele ve limanları gösteren harita,
- b. Rota hatları üzerinde Karadeniz iskeleleri arasında ki mesafeleri gösterir cetvel,
- c. Rasad cetveli,

ç. Karadeniz sahillerini gösterir resim albümü

yer almaktadır.

O dönemde Karadeniz sahillerini gösteren, inceleyen pek fazla eser olmadığını, olanların da İngiliz ve Rus menşeli olduklarını dile getiren A. Rasim kitabın yazılmasına neden gerek duyulduğu sorusuna da yanıt vermektedir.

Kitapta;

- a. Karadenize hakim rüzgarlar, sisler, akıntılar, gel-gitler,
- b. Sırasıyla Hopa'dan İğneada'ya kadar tüm limanlar,

incelenmiştir.

1.2.24. Ahmet Rasim (Deniz Kaymakam), **Akdeniz Kılavuzu**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 128 sayfadan oluşmaktadır. Ahmet Rasim'in Harita Genel müdürlüğü Deniz şube müdürlüğü görevindeyken yazılmıştır. Akdeniz'de bulunan en küçük liman ve körfezlere kadar seyir için kullanılabilecek tüm hususlar kitapta yer almıştır.

1.2.26. **Yeni mayınlar**, çev. Nahit (Yüzbaşı), İstanbul: Deniz Matbaası, 1930.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 16 sayfadan oluşmaktadır. Yeni geliştirilen mayınların teknik özellikleri ve kullanım şekillerinin anlatıldığı kitap yabancı yayınlardan tercüme edilmiştir. Fakat Nahit Bey tarafından nereden tercüme edildiğine ait herhangi bir kayıt kitaba konmamıştır.

1.3. 1931 Yılında Basılmış Yayınlar:

Bu yılda da azımsanmayacak sayıda yayının basıldığını görmekteyiz. Fakat bu yılın en önemli özelliğini, önceki iki yıldan sonra basılan tarih kitaplarındaki artış teşkil etmektedir. Bu yılda toplam 7 adet tarih kitabı basılmıştır. Bunların ikisi yabancı yayınlardan tercüme olup diğer 5 adedi Türk yazarlar tarafından yazılmıştır. Ayrıca bu yılda ilk defa eğitim amacıyla yurt dışına giden personelin yurda döndükten sonra orada gördüklerini kitap haline getirerek yayımlandığını görmekteyiz.

1.3.1. **Deniz Levazım Mektebi ve Deniz Levazım Ümera Kursu Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 21 sayfadan oluşmuştur. Kitabın içerisinde Deniz Levazım Mektebi ve Deniz Levazım Ümera Kursu olmak üzere iki talimat mevcuttur.

1.3.2. Ali Haydar Emir, **1866-1869 Girit İhtilali**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

321 Numaralı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 51 sayfadan oluşmaktadır. Ali Haydar Bey Harp Tarihi Encümeni Deniz Mütahassısı görevindeyken bu kitabı yazmıştır. Kitapta metin dışında Girit'i gösteren bir harita ve 3 resim bulunmaktadır. Kitap;

- a. Girit ve Yunanistan,
- b. İsyân öncesi Türk Filosu,
- c. İsyânın başlaması ve abluka,
- ç. Ablukanın uğradığı müşkilat,
- d. Vesim Paşanın Girit'e gidişi ,
- e. Erkadinin tahribi,
- f. Girit sorunun geçici çözümü,
- g. Çözüm için alınan siyasi ve askeri tedbirler ve isyanın sonu,

gibi konuları incelemektedir.

Ali Haydar Bey eseri hazırlarken aşağıda belirtilen kaynaklardan yararlandığını belirtmiştir.

- 1)1281-1287 senesine ait Deniz arşivleri,
- 2)1282-1289 senelerine ait genel kuvve cetvelleri
- 3)1284-1286 Takvimi Vakayi arşivi,
- 4)Sicili Osmani,
- 5)Kamusulalem,
- 6)Ansiklopediya Britanika,
- 7)Ahmet Rasim'in Osmanlı Tarihi,

Kitapta, Rus, İngiliz ve Fransızların desteği ile kurulan Yunanistan'ın, genişleme emelleri ve bu çerçevede Girit olayı ele alınmaktadır. Ayrıca, İzzettin Vapurunun göstermiş olduğu önemli başarılar da eserde yer almaktadır. İzzetin Vapuru nakliye amaçlı kullanılan 1075 tonluk, 6 adet 21 Librelik silahı olan İngiliz yapımı bir vapurdur. Yazar, Osmanlı Devleti'nin o dönemdeki deniz gücünün bir ablukayı idame edecek seviyede olmadığını belirtmektedir. Bunun farkında olan Osmanlı

Devleti, donanmasını güçlendirmek için yeni gemi inşa ve satın alma faaliyetlerine girişmiştir. Girit isyanı tam bu sırada yeni filonun oluşmasına fırsat vermeden ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Girit İsyanı başlamadan, İzmirli bir Rum dönmesi olan Hekim İsmail Paşa 6 yıl gibi uzun bir süre Girit Valiliği görevinde bulunmuş, adanın ihtilale hazırlanması için girişilen çalışmalara karşı duyarsız kalmıştır.

Bunun yanı sıra Girit Adasının ablukasına isyandan 5 ay gibi uzun sayılabilecek süre sonra karar verilmiştir. Girit isyanında şöyle bir kısır döngünün de yaşandığını görmekteyiz. Yakalanan isyancılardan Yunanlılar, Yunanistan'la harp edilmediği gerekçesi ile harp esiri olarak alınmayarak, vapurla Yunanistan'a geri gönderilmişlerdir. Girit adasından gönderilen Yunanlılar tekrar Yunanistan ve diğer adalardan gönüllü olarak isyana katılmak isteyenlerle beraber Girit adasına akın etmişlerdir. O dönemde yetersiz olan deniz kuvveti ablukanın tam manası ile uygulanmasını engellemiştir.

Eserde adı geçen Erkadi vapuru ise Yunanistan tarafından adadaki isyancılara insan ve malzeme sevkinde kullanılmak üzere yeni alınan gemilerden bir tanesidir. İzzettin Gemisi tarafından Erkadi vapurunun karaya oturtularak saf dışı bırakılışı da kitapta anlatılmaktadır. Girit isyanında Rusların ve Fransızların diplomasi yoluyla, Adada ıslahat yapılmasını Osmanlı Devletine kabul ettirmede ne kadar etkili olduğunu görmekteyiz. Gamsız Hasan Bey'in el çizimi resmi ve İzzettin vapurunun Erkadi ile muharebesini gösterir kroki Ek-E'de yer almaktadır.

1.3.3. Safi Hüsamettin Efendi(Birinci mülazım), **Avrupa'ya Tetkik için Gönderilen Deniz Zabıtlarının Raporları 7**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 18 sayfadan oluşmaktadır. Hüsamettin Efendi, İngiliz donanma gemilerinde atış idaresi ve atış usulleri konusunda eğitim görmüştür. Eğitimini tamamlayıp yurda döndüğünde yurt dışında öğrendiklerini diğer subay ve astsubaylara aktarmak üzere bu kitabı yazmıştır. Kitapta; Kruvazör, destroyer gibi büyük gemilerde atış usulleri, atış idaresi ve atış düzeltmesi konularında Hüsamettin Efendinin gözlemleri yer almaktadır.

1.3.4. Wilson, H.W., **Büyük Harpte Deniz Muharebeleri**, çev. Lütfi Telat(Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Kitap toplam 287 sayfa olup metin dışında 33 resim ve 21 plan içermektedir. "Battle Ship in Action"(Muharebede Zırhlılar) adlı İngilizce eserin tercümesinden oluşmaktadır. Tercüme edilen kitap, doğrudan doğruya Birinci Dünya Savaşındaki deniz muharebelerini kapsadığı için tercüme edilirken ismi değiştirilmiş ve "Büyük Harpte Deniz Muharebeleri" adı altında yayınlanmıştır.

Kitap Alman Resmi Tarihinin yayınlanmasından sonra yazılması sebebiyle birçok tartışmaya konu olan Yutlant Deniz Muharebesi hakkında önemli bilgiler içermektedir. Alman Denizaltı Gemileri hakkında Alman Amiral Michelsen tarafından yayınlanmış eserlerden de istifade edilerek, Alman denizatlılarının savaşta neler yapabildikleri ve tahditleri hakkında elde edilen bilgilerde kitapta yer almaktadır.

Kitabın yazarı H.W.Wilson 30 seneye yakın İngiliz Bahriyesinde görev almış ve hemen hemen donanmanın tüm tatbikat ve manevralarına iştirak etmiştir.

Kitapta;

- a. Birinci Dünya Savaşına iştirak eden yeni harp vasıtaları,
- b. Denizaltı muharebeleri,
- c. Batlık harekatı,
- ç. Akdeniz'de Göben ve Breslav harekatı,
- d. Türkiye'nin harbe girmesi,
- e. Çanakkale Deniz Savaşı,

gibi Birinci Dünya Savaşında meydana gelen deniz savaşları incelenmiştir.

1.3.5. Mantey, Eberhard Fon(Liva Amiral), **Deniz Harpleri Atlası**, çev. Tahir Rifat Müfit (Yüzbaşı), İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Kitap toplam 71 sayfa olup metin dahilinde 18 resim ve anlatılan deniz harplerini gösteren 18 adet kroki mevcuttur. Kitap Almanca'dan tercüme edilmiş, orijinalinin ismi belirtilmemiştir. Kitapta Deniz Savaşları taktik açıdan incelenmiştir. Kitap tercüme edilirken Alman amiralin kendi kararlarında hiçbir değişiklik yapılmamış, çeviren Rifat Bey tarafından herhangi bir yorumda bulunulmamıştır. Deniz Harplerine katılan gemilerin tertiplenmeleri krokilerde belirtilerek savaşların daha iyi anlaşılmasına çalışılmıştır. Eserin orijinali 1926 yılında Münih müzesinde mevcut bulunan deniz savaşlarına ait planlar incelenerek hazırlanmıştır. Kitabın sonunda

Kara ve Deniz harp stratejileri karşılaştırılmış, deniz harplerinin kazanılmasında filoların başında bulunan amirallerin önemli rolleri olduğu üzerinde durulmuştur.

Kitapta;

- a. Portlent Muharebeleri(1653),
- b. Dört gün Muharebesi(1666),
- c. Teksil Harbi(1673),
- ç. Biçihet Muharebeleri(1690),
- d. Tulan Harbi(1744),
- e. Minorka Muharebeleri(1756),
- f. Martinik Deniz Muharebeleri(1780),
- g. Sent Kristofer Deniz Muharebeleri(1782),
- ğ. Dominika Deniz Muharebeleri(1782),
- h. 1794 Deniz Muharebesi,
- ı. Sent Venson Deniz Muharebesi(1797),
- i. Kemperdawn Deniz Muharebesi(1797),
- k. Abukır Deniz Muharebesi(1798),
- l. Trafalgar Deniz Muharebesi(1805),
- m. Lisa Deniz Muharebesi(1905),
- n. İskajerak(Skagerrak) Deniz Muharebesi(1916)

Yukarıda belirtilen deniz muharebeleri ele alınarak incelenmiştir.

1.3.6. **1931-1932 Senesine Mahsus Deniz Kursları Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 32 sayfadan oluşmaktadır. Talimatta ; 1931-1932 senesinde açılacak deniz kursları ile deniz subaylarına mesleki ve ilmi konularda verilmesi gereken konferanslar belirtilmiştir. Ayrıca kurslara katılma şartları da açıklanmıştır.

1.3.7. Hikmet(Deniz Levazım binbaşı), **Deniz Levazım Ümera Kursu ile Deniz Levazım Mektebine 1931 senesinde okutulan Deniz Levazım Tabiyesine ait Notlar**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Deniz Harp Akademisi yayınları arasında yer alan kitap toplam 34 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta ;

- a. Deniz ticareti ve milli deniz ticareti,
- b. Bir deniz üssünde olması gereken levazım teşkili ve ihtiyaçları,

- c. Donanma ve levazım,
- ç. Yardımcı deniz üslerinde levazım hizmetleri

gibi konular incelenmektedir. Eğitim amaçlı ders notu olarak hazırlanmıştır.

1.3.8. **Deniz Mektepleri Tarihçesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 156 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, metin haricinde okullarla ilgili 40 adet resim mevcuttur. Tarihçe, Deniz okulları ve kursları müdürlüğünce oluşturulan bir kurul tarafından 1929 yılında yazılmıştır.

Kitapta; ilk kuruluşlarından 1929 senesine kadar Deniz okullarının tarihleri üzerine yapılan araştırma yer almaktadır. Bu araştırmada Deniz okullarının ilk kuruluşları I. Abdülhamit devrine rastladığı belirtilmektedir. Kaptanı Derya Cezayirli Gazi Hasan Paşa tarafından eski tersane zindanları bölgesinde bir binada Mühendishane-i Bahri ismiyle kurulmuştur. Ayrıca kitapta okul gemilerinin seferlerinden de bahsedilmektedir. Bu kapsamda Ertuğrul firkateyninin uzak doğu seyri de tarihçede yerini almıştır. Kasımpaşa Tersanesi ve Deniz Harp Okulunu gösteren bir adet resim Ek-F'de yer almaktadır.

1.3.9. **Deniz Teşkilat ve İdare Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

T.C.Milli Müdafı Vekaleti Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitapta, Deniz teşkilat yapısı belirtilirken, personel kadro görevleri açıklanmış, komutanlık bazında görevler ele alınarak belirtilmiştir.

1.3.10. **Denizaltı Muhabere Vesaiti Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 17 sayfa oluşmaktadır. Denizaltı gemilerinde kullanılan sualtı telefonu, sualtı telgrafı gibi iletişim cihazları, kullanım ve bakımlarını da kapsayacak şekilde anlatılmaktadır. Notlar denizaltı gemileriyle ilgili kurslarda kursiyerlerin yararlanması amacıyla hazırlanmıştır.

1.3.11. Ahmet Rasim(Deniz Kaymakam), **Denize Ait Tarihi Makalat**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Ahmet Rasim'in Harita Genel Müdürlüğünde Deniz şube müdürü olarak görev yaptığı dönemde kaleme aldığı kitap toplam 67 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba metin dışında gemi resimleri ve yazıldığı tarihe kadar Bahriyede kullanılmış sancakları gösterir sayfalar ilave edilmiştir.

Kitapta;

- a. Bahriyedeki rütbe ve ünvanların tarihi,
 - b. Askeri deniz kıyafetlerinin tarihi,
 - c. Sancakların tanıtılması (resmi ve şahsi sancaklar, alay sancakları) ve sancak merasimleri,
 - ç. Eski deniz kuvvetleri kaptanı deryaları ve kaptan paşaların isimleri,
 - d. Eski deniz tarihlerinde rastlanan harp, coğrafya ve gemicilik tabirleri listesi
- gibi konular yer almaktadır.

Kitap hakkında az da olsa bilgi vermesi açısından Bahriye'deki rütbe ve ünvanların tarihi kısmında yer alan birkaç hususun burada belirtilmesi yararlı olacaktır. Denizciliğin ilk yıllarında Türklerde her bir gemiye gemiyi sevk ve idare etmesi amacıyla reis denilen bir şahıs verildiği, Türk donanmasının ise Başbuğ olarak adlandırılan bir şahsın yönetiminde olduğu belirtilmektedir. Zaman içerisinde Reislere Kaptan, Başbuğa ise Kapyanı Derya ismi verildiği anlatılmaktadır.

1.3.12. **Donanmada İstikşaf ve Emniyet Vezaifinin Sureti İcrasına Dair Eşkal ve Tarifatile Birlikte Ameli Misaller ve Usulü Halleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisi XII. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 23 sayfadan oluşmaktadır. Denizde bir yerden bir yere seyretmek isteyen gemilerin uygulayacakları manevralar örneklerle açıklanarak izah edilmektedir. Atış mevkesine intikal, arama bulma gibi manevra problemleri açıklanmıştır.

1.3.13. **Deniz Gedikli İhzarı Mektebi Spor Albümü**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Albümde, Deniz astsubay öğrencilerinin o dönemde düzenlenen spor müsabakalarında çekilmiş toplam 38 adet fotoğraf yer almaktadır. 1930'lu yıllardaki astsubay öğrencilerinin yaşantılarından bir kesiti göstermektedir.

1.3.14. **Katalog**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Katalog 48 sayfadan oluşmaktadır. 01 Ocak 1914 senesinden 31 Ocak 1930 senesine kadar Deniz Matbaasında basılan yayınları belirtmektedir.

1.3.15. Ali Haydar Emir, **Kılıç Ali ve Lepanto**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Harp Tarihi encümeni Deniz Mütahassısı Ali Haydar Bey tarafından yazılan kitap toplam 78 sayfadan oluşmaktadır. 322 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanmıştır. Kitabın metni dışında bir resim ve 6 adet kitapta anlatılan savaşlara ait harita mevcuttur. Lepanto Deniz Muharebesinin 360. Yıl dönümü dolayısıyla ve resmi kaynaklardan yararlanılarak kitap yazılmıştır. Kitapta;

- a. Uluç Ali'nin hayatı,
- b. 1570 Kıbrıs Harbi,
- c. Malta Kanalı Muharebesi,
- ç. 1571 Deniz Harekatı,
- d. Lepanto Deniz Muharebesi,
- e. Uluç Ali'nin son yılları ele alınarak incelenmiştir.

İspanya, Papa ve Malta filoları Girit sularında Venedik donanmasına katılma kararı aldıklarında Malta Kanalına Kılıç Ali Paşa'nın Kıbrıs'a yardıma giden donanması ile karşılaşmışlardır. Meydana gelen Deniz muharebesi Kılıç Ali'nin zaferi ile sonuçlanmıştır. Lepanto muharebeleri, Uluç Ali'nin düşmana büyük hasar verdirmesine karşın yenilgi ile sonuçlanmıştır. Uluç Ali Paşa kendi komutasındaki gemilerin büyük bir bölümünü yok olmaktan kurtararak Preveze Limanına intikal etmiştir. Lepanto Muharebesi Türk Donanması tarafından kazanılmış olsaydı Akdeniz'de deniz kontrolünün tamamen Türklerin eline geçeceğini söyleyebiliriz. Lepanto Deniz Muharebesinden sonra Osmanlı İmparatorluğu daha kuvvetli Donanma yapma kararı almış ve Kılıç Ali'yi Donanmanın başına getirmiştir. Bu faaliyetler Lepanto Deniz yenilgisinin etkisinden çabuk kurtulmayı sağlamış ve bir yıldan az zamanda tekrar Akdeniz'de deniz kontrolünde söz sahibi olunmuştur.

Malta Kanalı Muharebesi, Türk ve Venedik Donanmalarının 1570 Harekatı ile Lepanto Muharebesini gösteren krokiler Ek-G'de gösterilmiştir.

1.3.16. Muammer (Deniz Binbaşı), **Lügatçe(Sahillerimizde bulunan mevkilerle liman v.s. isimlerini gösterir)**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye IX. Deniz Şube Yayınları arasında yer alan kitap toplam 86 sayfadan oluşmaktadır. Sahillerimizde bulunan liman v.b. mevkilerin kısa tanıtları yapılarak enlem-boylam olarak mevkileri ve özellikleri belirtilmektedir. Mevki isimleri alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

1.3.17. Ahmet Rasim(Deniz Kaymakam), **Marmara Denizi Kılavuzu**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği 9. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 349 sayfadan oluşmaktadır. Ahmet Rasim Beyin Harita genel müdürlüğü deniz şube müdürü olarak görev yaptığı dönemde yazdığı kılavuzda metin haricinde iki adet Marmara haritası ile 12 adet resim de yer almaktadır. Kitapta, Ahmet Rasim Bey daha önce yayınladığı "Karadeniz Anadolu sahillerimiz", "Adalar Denizi" ve Akdeniz Anadolu sahillerimiz" adları altındaki eserlere ilave olarak bu kılavuzu hazırladığını belirtmektedir. Yazar bu kılavuzu hazırlarken Amerikan ve İngiliz kaynaklarından da istifade etmiştir.

Kılavuzda; meteorolojiden bulutların şekli ve detaylarına kadar Marmara denizinin özellikleri rüzgar ve akıntılarda dahil olmak üzere belirtilmiştir. Ayrıca, Marmara denizinde bulunan limanların denizden görünüşleri de el çizimi olarak yer almaktadır.

1.3.18. **Sahil Topçu kursu notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şubesi yayınları arasında yer alan kurs notları toplam 81 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, metin içerisinde konu anlatımlarını desteklemek üzere 22 adet şekil yer almıştır. Denizin kara birliklerinde kullanılan top atış kontrol sistemlerinin tanıtıldığı kitapta, personele atış kontrol problemlerinin hesaplanma yöntemleri ve sisteme mesafe bilgisi sağlayan mesafe ölçüm aletlerinin kullanımı ile bakım tutumları da öğretilmektedir. O dönemde kullanılan sistemlerin orijinal kılavuzları ile yabancı yayınlardan tercüme edilmiştir. Eğitim yardımcı kitabı

olarak hazırlanmış ve sahil topçu kursuna tefrik edilen personelin kullanımına sunulmuştur.

1.3.19. Aydhon, **Sefaini Harbiye İnşaatının Sureti İnkişafı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 26 sayfa olup metin içerisinde 4 adet şekil mevcuttur. Kitap İnşaat mühendisi Aydhon Beyin 1927 ve 1928 yıllarında vermiş olduğu konferanslardan oluşmaktadır. Verilen konferansların konusu denizcilik tarihi ile gemiciliğin o döneme kadarki gelişimi ve gemi dizaynındaki gelişmeler oluşturmaktadır.

1.3.20. Hayrettin (Deniz Binbaşı), **Tabiyevi Seyir**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Deniz Harp Akademisi yayınları arasında yer alan kitap toplam 140 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Harp akademisi seyir öğretim üyesi olan Hayrettin Bey tarafından yazılan kitapta seyirle ilgili konuları açıklayıcı 46 adet şekil vardır. Kitapta, Bahriyemizdeki harp gemilerinde uygulanan ve her deniz subayının bilmesi gereken taktik manevralar ve onların hesaplama yöntemleri detaylı olarak anlatılmaktadır. Ayrıca teorik olarak anlatılan her bir taktik manevra daha iyi anlaşılabilmesi için şekiller üzerinde de gösterilmiştir.

1.3.21. **Seyri Sefainde Müstamel Yıldızlar Atlası**, çev. Sıtkı (Dz. Yzb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1931.

Toplam 40 sayfadan oluşan atlas yabancı yayınlardan tercüme edilmiştir. Fakat hangi yayın veya yayınlardan tercüme edildiğine dair bir açıklama çeviren tarafından kitaba konmamıştır. Gemilerin bir yerden bir yere gitmelerini sağlamak amacıyla kullanılan seyir türlerinden biri olan ve bu amaçla gökyüzündeki yıldızlardan yararlanan Astronomik seyir hakkında temel bilgiler verilmektedir. Yıldızlar atlasında;

- a. Yıldızlar ve takım yıldızları tanıtılmakta,
- b. Gökyüzünde kolayca bulunabilme yöntemleri anlatılmakta,
- c. Pusula tashihi(Düzeltmesi) ve mevki bulmada kullanılma yöntemleri

belirtilmektedir. Atlasta 12 gök haritası yer almaktadır. Her bir gök haritası hem elle çizim şeklinde hem de gece görünüşlerini de gösterecek şekilde düzenlenmiştir.

Atlas seyre çıkan her bir gemide seyir personelinin kullanımı amacıyla oluşturulmuş olup seyir yardımcı dokümanı niteliğindedir.

1.4. 1932 Yılında Basılmış Yayınlar:

1932 yılında toplam 22 kitap basılmıştır. Basılan kitapların türlerine göre dağılımları ise şöyle sıralanmaktadır. 9 adet tarih, 4 adet talimat ve geri kalanlar mesleki yayınlardır. Tarih kitaplarının dördü Türk deniz harp tarihi ile ünlü Türk denizcilerini konu almaktadır. Diğer beş tarih kitabı ise yabancı yayınlardan tercüme edilmiştir. Bu yılda Piri Reis'in yaptığı Amerikan haritasını ele alan bilimsel inceleme niteliğinde bir kitapta yazılmıştır. Ayrıca bir deniz subayının yaşadığı tecrübeleri "Bir Deniz Subayına Öğütler" adı altında yayınladığını da görmekteyiz.

1.4.1. Sermet Fuat (Yüzbaşı), Avrupa'ya Tetkik için Gönderilen Deniz Zabıtlarının Raporları No:8, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Sermet Bey Yavuz gemisinin dördüncü topçu subayı görevindeyken 21 ay süreyle Fransız Bahriyesinde staj yapmıştır. Türkiye'ye döndükten sonra hazırladığı 65 sayfalık görev dönüş raporu kitap haline getirilmiştir. Raporunda Fransız Bahriyesinde kullanılan topların ve genel olarak topçuluğun temel bilgileri ile taktik kullanımları ve teknik hususlar yer almaktadır.

1.4.2. Ali Haydar Emir, Balkan Harbinde Türk Filosu, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği Harp tarihi Encümeni deniz mütehassısı Ali Haydar Emir tarafından yazılan kitap toplam 480 sayfadan oluşmaktadır. Deniz harp Akademisi yayınları arasında yer almaktadır. Kitapta metin dışında 18 harita ve 14 resim mevcuttur. Ali Haydar Bey, kitabı hazırlarken 15 adet farklı kaynaktan ve Donanma ile Bahriye nezareti arasında yapılan yazışmalardan yararlandığını ifade etmektedir. Yazarın yararlandığı bu kaynaklar mehzazlar başlığı altında kitapta belirtilmiştir.

Balkan harbinde Türk filosunun hareketi ;

- a. Trablus harbinin Balkan harbine tesiri,
- b. Deniz ordusunda seferberlik,
- c. Bulgar ve Yunan deniz kuvvetlerinde seferberlik,

- ç. Karadeniz filosu ve karadeniz nakliyatı,
- d. Balkan harbinde Bulgar sularında deniz hareketi ve Varna önü muharebesi,
- e. Şimal-Garbi cephesi(Karadağ),
- f. Türk filosu boğaz önünde İmroz deniz muharebesi, Mondros deniz muharebesi,
- g. Balkan harbinin sonu

başlıkları altında incelenmiştir. Yapılan deniz muharebelerinin bir kısmının resmi raporları kitabın sonuna ek olarak konmuştur. Balkan harbinin deniz cephesini anlatan önemli bir eser niteliğindedir.

1.4.3. Wegener, Wolfgang (Ferik Amiral), **Büyük Harbin Deniz Şevkulceysi**, çev. Tekirdağlı H.Sami (Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitaba metin dışında 1 plan ilave edilmiştir. Eserin orijinali Alman Deniz subaylarına muhtıra olarak yazılmış, daha sonra içeriğinin kalıcı olması amacıyla Kitap haline getirilmiştir. Eserin iyice anlaşılabilmesi için Birinci Dünya Savaşı ve öncesi hakkında bilgi sahibi olunması, yabancı harp tarihinin bilinmesi gerekmektedir.

Eser, orijinalde her ne kadar Almanlar için yazılmış olsa da denizle alakalı, denize kıyısı olan her devletin subayları, siyaset adamları için ders verici nitelik taşımaktadır.

Eser, Birinci Dünya savaşında özellikle Alman açık deniz Donanmasının hedef ve gayeye doğru ilerleyemediğini açık bir şekilde göstermektedir. Böylelikle diğer ülkelerin kendi hareketleri için bir rehber, geçmiş hareketler için iyi bir ders çıkarılacak örnek teşkil etmektedir.

Çevirene göre ise;

Kitap Deniz Harp Akademisi öğrencilerinin yararlanması için tercüme edilmiştir. Bundan gaye ise, Henüz kuruluş aşamasında olan yeni Türkiye Cumhuriyeti Donanmasına bir hedef vermek, Donanmanın talim, terbiye ve manevralarında doğru bir zihniyeti hakim kılmak, kitaptan çıkarılan dersler neticesinde Donanmayı sağlam temeller üzerine oturtmak şeklinde sıralanmaktadır.

Kitabın orijinalini teşkil eden muhtıra 1926 yılında yayınlanmıştır. Muhtıra, başlangıçta düşünülen daha geniş bir kitleye hitap etmesi ve kalıcı olması maksadıyla kitaplaştırılmıştır.

Kitapta;

- a. İngiltere ve Almanya'nın deniz gücü, Atlantik denizine yönelişleri,
- b. Alman Körfezindeki savunma,
- c. Kuzey Denizindeki durum,
- ç. Deniz kuvvetlerinin stratejik vazifesi,
- d. Bahriyenin barıştaki görevi,
- e. Dünya siyaseti ve deniz kuvveti/hedefleri,
- f. Bismark'tan sonraki Alman hükümeti, deniz subaylarının milli görevleri,

gibi konular yer almaktadır.

Kitaba ek yapılan ve Ek-Ğ'de yer alan haritada Trakya ve Batı Anadolu, Marmara bölgeleri Merkezi devletler/müttefikler arasında gösterilirken Orta Anadolu sanki Osmanlı Devletinden bağımsızmış gibi bitaraf olarak gösterilmiştir.

1.4.4. Deniz Gedikli Küçük Zabıtları Kıdem Sıraları Sıra no : 1, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayını olan kitap toplam 13 sayfadan oluşmaktadır. Günümüzün sicil sıra kitabıdır.

1.4.5. Deniz Harp Tarihi Notları (Ecnebi Seferleri), çev. Tekirdağlı H.Sami (Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Deniz Harp Akademisi öğrenci subaylarının eğitimlerinde kullanılmak üzere Deniz Harp Akademisi yayınları arasında 6 sayı numarası ile yayınlanan kitap toplam 223 sayfadan oluşmuştur.

Kitapta, denizciliğin ilk günlerinden başlanarak yabancı ülkelerin deniz mücadelesi ve deniz üstünlüğünü elde etmek amacıyla yaptıkları önemli deniz savaşları anlatılmaktadır. Denizcilikle uğraşan ilk milletlerden başlayarak sırasıyla denizciliğin gelişimi, 1805 yılında İngiliz Amiral Nelson'un komutasındaki İngiliz donanması ile Fransız donanmasının yaptığı deniz savaşını da kapsayan oldukça geniş bir dönemdeki önemli deniz seferleri irdelenmiştir. Akıcı bir dille yazılan kitap, sınıfta ders anlatır gibi konuşma diliyle yazılmıştır.

Ülkeleri, denizci ve denizci olmayanlar olmak üzere ikiye ayıran yazar, ilk deniz seferinin Finikeliler tarafından yapıldığını, bu nedenle de denizci bir millet olan Yunanlıların Kutup Yıldızına Finike Yıldızı dediklerinden bahsetmektedir.

Ayrıca ilk deniz haritasının İskenderiye’de bir Yunanlı tarafından yapıldığı ifade edilmektedir. Vikinklerin denizciliği, İspanya ve Portekiz seferleri, o dönemdeki ünlü kaşif Marko Polo'nun doğuya yaptığı seferler, Hollanda'nın deniz hakimiyeti, İngilizlerin deniz mücadelesine girmeleri akıcı bir dille anlatılmaktadır. Önemli deniz savaşları, taktik açıdan daha kolay anlaşılması için kroki üzerinde de izah edilmişlerdir.

1.4.6. Deniz Kuvvetlerine Mahsus Stereskobik Mesafe Aletleri ile Bunlara ait Talim ve Terbiye Esasları, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer almaktadır. Kitap toplam 135 sayfadan oluşmuştur. Metin içerisinde 56 adet şekil, ekinde iki adet mesafe aleti şeması mevcuttur. Kitap, o dönemde gemilerde bulunan topçuluk hesaplamalarında kullanılan ve sisteme mesafe girdisi sağlayan stereskobik mesafe aletlerinden azami ölçüde yararlanmak amacıyla kullanıcı personeli eğitmek için yazılmıştır. Mesafe aletlerinin uzun süre görevlerini yapabilmeleri ve personelin onlar üzerindeki hakimiyetlerini arttırmalarını sağlamak için de bakım tutum hususları da kitaba eklenmiştir. Kitap yazılırken, Mesafe aletlerinin kullanma usullerini en ince ayrıntısına kadar kullanıcılara öğretmek esas alınmıştır. Kitapta belirtilmemesine rağmen yabancı yayınlardan tercüme edildiği anlaşılmaktadır.

1.4.7. Deniz Teşkilat ve İdare Talimatı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

T.C.Milli Müdafa Vekaleti Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitapta, Deniz teşkilat yapısı açıklanırken, personel kadro görevleri açıklanmış, komutanlık bazında görevler ele alınarak belirtilmiştir

1.4.8. Muvazzaf Deniz Zabitleri Yetiştirmek ve Deniz Zabitlerine Yüksek İktidar ve Tahsil Verme Talimnamesi, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Milli savunma Bakanlığı, o zamanki adıyla T.C. Milli Müdafa Vekaleti Donanma Şubesi Müdürlüğü yayınları arasında yer alan kitap toplam 8 sayfadan oluşmaktadır. Talimat iyi bir deniz subayı yetiştirmek için okullarda uygulanacak esasları belirtmektedir. Talimatta Muharip ve yardımcı sınıflara deniz subayı yetiştiren okullar ve bunların uygulama esasları ile verecekleri kurslar belirtilmiştir.

1.4.9. Ertuğrul (Deniz Kaymakamı), **Deniz Zabitlerine Öğütler**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 171 sayfadan oluşmaktadır. Ertuğrul Bey eserin tercüme veya diğer eserlerden toplama olmadığını , kendi gemi tecrübesinin bir eseri olduğunu ve yalnızca deniz subaylarına yararlı olmak amacıyla yazdığını ifade etmektedir. Yazar ayrıca makine subayları ile ilgili kısımları yazarken çarkçı Binbaşı Zihni Bey'den yardım aldığını da belirtmektedir. Ertuğrul Bey'e göre kitapta belirtilen öğütlerin değeri, yazılması veya okunması esnasında değil deniz subaylarınca görevleri esnasında uygulandığı zaman amacına ulaşacaktır. Eser, o tarihe kadar bu tarzda yazılmış ilk eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Eser hakkında bir fikir sahibi olabilmek açısından eserde yer alan öğütlerden birkaçını aşağıda belirtmekte yarar görüyorum.

“Kumanda ettiğin geminin huyunu, suyunu öğren, gemi ata benzer, huyunu bilmeyeni düşürür.

Gevşek bulutlar, mutedil rüzgar ve güzel hava, kenarları keskin yağlı manzaralı bulutlar rüzgar, koyu mağmum mai sema, güzel hava, Grupta parlak sarı sema , yağmur, sabahleyin kurşuni sema, güzel hava geleceğini gösterir.

Hatalarımızı gördükçe ve bunları serbestçe söyledikçe kendimizi geliştiririz.”

1.4.10. **Denizaltı Gemilerinde topçu personalının talim ve terbiyesi hakkında talimat**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 12 sayfadan oluşmaktadır. Talimatta ; Denizaltı gemilerinde görev yapacak topçu personelin yetiştirilme esasları belirtilmiştir.

1.4.11. Abdürrahman Şeref (Yzb.), **Denizaltı Gemisi notları (Tarihçe, Teknik Hususat, Atış Nazariyesi ve Tabiyeden bahis)**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Deniz Harp Akademisi Yayınları arasında yer alan kitap toplam 223 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta metin içinde 58, dışında 13 adet denizaltılarla ilgili şekil vardır. Deniz Harp Akademisi 2. Sınıf öğrencileri için eğitim yardımcı kitabı olarak hazırlanmıştır. Kitap Denizaltının keşfinden başlayarak özellikleri, donanımı, torpido atış kaideleri, taarruz ve savunma amaçlı taktik kullanımına kadar denizaltı ile ilgili

tüm hususları kapsamaktadır. Kitap daha önce bu konu ile ilgili yayınlanmış yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Kitap denizaltı gemisinin özelliklerini ve o dönemdeki gelişimini inceleyenler açısından yararlı olabilecek bir kaynaktır. Kitapta;

- a. Türk bahriyesinde denizaltı gemisi ve denizaltıcılık,
- b. Denizaltı gemisine karşı mücadele,
- c. Dalış hesapları ve sualtı seyri,
- ç. Torpido atış hesapları ve taktikleri,

gibi konular incelenmiştir.

1.4.12. Sait Talat (Deniz Kaymakam), **En Eski Amerikan Haritası**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisi IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 16 sayfadan oluşmaktadır. 325 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitaba, büyük Türk deniz komutanı Piri Reis'in 1513 yılında yapmış olduğu Atlas okyanusu ve Amerika sahilleri haritası ek olarak konmuştur.

Kitap , Piri Reis'in 1513 yılında yaptığı Atlas okyanusu ve Amerika sahilleri haritasını anlatmaktadır. Ceylan derisi üzerine yapılmış olan orjinal haritanın Topkapı sarayının müzeye dönüştürülmesi esnasında bulunduğu belirtilmektedir.

Piri Reis haritayı yaparken ;

- a. Papa-Mendu olarak adlandırılan 20 dünya haritasından,
- b. Arapların "Çağrafya" dedikleri sekiz haritadan,
- c. Hint ve Çin denizlerini gösteren dört Portekiz haritası ile bir Amerika haritasından,
- ç. Kolomb'un çizdiği haritadan

yararlandığı Sait Bey tarafından belirtilmektedir. Ayrıca kitapta, Piri Reis'in kardeşi Kemal Reis ile birlikte 1488 senesinde İspanya seferine iştirak ettiği ve bu seferde Portekizlilerden birçok harita ele geçirildiği de belirtilmektedir.

Haritanın, Piri Reis tarafından Gelibolu'da yazıldığı ve 1492 yılında Amerikanın keşfinden 21 yıl sonra tamamlandığı ifade edilmektedir. 1492 yılında Kolomb'un Amerika sahillerine gidemediğini, ancak Bahama adalarına ulaşabildiğini, üçüncü seferinde Amerika ana kıtasına varabildiğini belirten Sait Bey Piri Reis'in haritasında detaylı olarak gösterdiği Macellan Boğazından Macellan'ın ancak 1500 yılında geçtiğini anlatmaktadır. Sait Bey, bu açıklamalarıyla Piri Reis'in, Kolomb tarafından

önceden yapılan haritayı kopyaladığı şeklindeki tezleri çürütmektedir. Böylelikle Piri Reis'in haritası en muntazam ve en doğru ilk Amerika haritası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sait Bey Piri Reis'in sadece Amerika haritasını yapmadığını, Akdeniz ve adalar denizinin de içerisinde yer aldığı "Rehber-i Derya"yı da yazdığının altını önemle çizmektedir.

1.4.13. Mazhar (Mütekait Kaymakam), **Mayn Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Deniz Harp Akademisi Yayınları arasında yer alan kitap toplam 75 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, metin içerisinde o dönemde kullanılan mayınlarla ilgili 32 adet şekil vardır. Harp akademilerinde öğrenim gören subayların mayın konusunda alacakları eğitimlere yardımcı olması maksadıyla eğitim yardımcı dokümanı olarak hazırlanmıştır. Genel olarak denizaltı mayını, kullanma usul ve esasları, mayınlara karşı alınacak tedbirler ile su bombaları teknik ve taktik kullanım açısından incelenmiştir.

Kitapta;

- a. Mayın silahı ile mayıncılığın geçirdiği safhalar,
- b. O dönemdeki Mayınlar ve sistemleri hakkında teknik bilgi,
- c. Birinci Dünya Savaşında kullanılan mayınlar,
- ç. Mayınların kullanılma esas ve usulleri,
- d. Mayınlardan korunma ve mücadele yöntem ve esasları,
- e. Su bombaları

gibi konular ele alınarak incelenmiştir. Kitap kaynak gösterilmemesine rağmen yabancı kaynaklardan tercüme edilerek oluşturulmuş bir ders notudur.

1.4.14. **Mayın Kursu Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 93 sayfadan oluşmaktadır. Ayrıca kitaba, o dönemdeki mayınları gösteren 36 adet şekil eklenmiştir. Kitap subay eğitimlerinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Kitapta;

- a. Mayın tarifi, çeşitleri ve hazırlanma faaliyetleri,
- b. Türkiye'de mayının gelişimi ve o dönemdeki mevcut mayınlar,

- c. Mayın arama-tarama usul ve yöntemleri,
- ç. Mayın döküş usulleri

gibi konular yer almaktadır.

1.4.15. Meurer, Alexander (Amiral), **Muhtasar Deniz harbi Tarihi**, çev. Behçet Cemal, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye IX. Deniz Şube yayını olan kitap toplam 365 sayfa olup metin içerisinde 12 adet resim mevcuttur. Kitapta, Birinci Dünya Savaşında meydana gelen deniz harpleri hakkında çok fazla eser yayınlanmış olmasına rağmen daha önceki tarihlerde icra edilmiş deniz harpleri hakkında yeterli eser olmadığı belirtilmektedir. Genel deniz harp tarihi konusunda o dönemde yazılmış hemen hemen ilk eser olması bakımından önemlidir. Alman amirali A. Meurer tarafından Almanca yazılan “ Seekriegsgeschichte in Umrissen” adlı eserin Türkçe’ye tercümesidir.

Dönemin Harp Tarih encümeni Deniz Mütihassısı Ali Haydar Emir tarafından;

Kitabın, anlatılış tarzı olarak denizci olmayan kişilerinde rahatlıkla anlayabileceği şekilde yazıldığı, taktik harekattan ziyade deniz stratejisi ve siyasetine önem verildiği belirtilmektedir. Bu sebeplerden dolayı da eser ayrı bir önem kazanmaktadır.

Taktik seviyede deniz harpleriyle ilgili Türkçe bir hayli eser olmasına karşın o dönemde deniz stratejisi ve siyaseti konularında yeterince eser yazılmamıştır.

Kitapta, deniz gücü ve deniz harp bilimi hakkında genel bilgiler verilmiştir. 1492 yılında Amerika’nın keşfinden 1925 yılına kadar meydana gelen deniz harpleri ve bunların uygarlık tarihine siyasi, hukuki ve ekonomik yönden etkilerine değinilmiştir. Kitabın incelenmesi neticesinde Alman Amiralinin, kitabında Türk denizciliğine yeterince yer vermediği, Türk denizcilik tarihini hak ettiği yere koymadığı anlaşılmaktadır. Alman amiralin kitapta geçen şu sözleri “ Allah eğer Müslümanlara toprakları bahşetmiş ise kafirlere de denizleri vermiştir”, onun Akdeniz’in bir dönem Türk gölü olduğunu unuttuğunun delili olarak gösterilebilir. Ne yazık ki o döneme kadar Türk deniz gücünü öven onu yücelten ne yerli ne de yabancı bir yayına rastlanamamıştır.

Kitapta,

- a. Deniz gücü ve deniz harp bilimi,
- b. İlk denizciler, Atina’nın deniz harp tarihi ve Roma,

- c. Amerikanın keşfine kadar deniz harpleri(Akdeniz'de kadirga devri...)
- ç. Keşifler yılları, deniz ticareti ve deniz harpleri,
- d. 1739-1782 yılları arasında koloni harpleri,
- e. 18. yüzyıldan Birinci Dünya Şavaşı sonuna kadar deniz harpleri,

ele alınarak incelenmiştir.

1.4.16. İbrahim Ethem (Deniz Kaymakam), **Napolyon Bonapart**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

323 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan eser toplam 56 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın yazarı İbrahim Bey, Napolyon Bonapart'ın resmi ve hususi hayatı hakkında yaklaşık 500 ciltlik 200 eser incelenerek yazılan İngiliz ve Fransız kaynaklardan yararlanarak bu eseri meydana getirdiğini belirtmektedir.

Bu eserde zamanının en büyük devlet adamı olan ve tüm Avrupa'ya hükmeden Napolyon'un son zamanlarındaki başarısızlığının sebepleri incelenmiştir. İbrahim Bey'e göre Napolyon gibi bir şahsiyeti çaresiz bırakan sebep ise deniz kuvvetidir. Ona göre İngiliz deniz kuvveti Fransız inkılabının tam 80 sene gerilemesine sebep olmuştur. Deniz kuvvetini beşeriyetin tarihine istediği seyri veren müessir bir kuvvet olarak gören yazar, yalnız bunu anlayan devletlerin zafer yolunu bulacaklarını belirtmektedir. İnkılabın fedakar bir çocuğu olarak nitelendirilen Napolyon anlatılırken kısa olarak Fransız inkılabına da değinilmiştir.

1.4.17. Hikmet Fevzi (Deniz Birinci Mülayim), **Sahil Müdafaasında Mesleki ve Hususi Vazifeler**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 160 sayfadan oluşmaktadır. Eserde, deniz üsleri hakkında bilgi verilmiş, sahil savunma vasıtaları tanıtılmış ve bir sahilin ne şekilde düşmandan savunulması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kitapta, sahil topçuluğu konusunda teknik ve taktik hususlar da yer almaktadır.

1.4.18. Hayrettin (Binbaşı), **Taharri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Deniz Harp Akademisi yayınlarından olan kitap toplam 14 sayfadan oluşmaktadır. Hayrettin Bey kitabı yazdığı dönemde Deniz Harp Akademisinde öğretim üyeliği yapmaktadır. Kitabın metin içerisinde hesaplamalarla

ilgili iki adet şekil ve ayrıca, bir geminin mevcudiyeti bilinen bir denizaltıyı, denizdeki nakliye filosunu aramak üzere yapacağı manevra problemlerinin çözümünde kullanılan cetveller yer almaktadır. Her bir Manevra problemi teorik olarak anlatıldıktan sonra örneklerle açıklanmış, hesaplamalarda cetvellerin ne şekilde kullanılacağı izah edilmiştir.

1.4.19. Akdeniz Boğaz Giriş çıkışında Çanakkale Şehitleri Hakkında Yapılacak Askeri Merasime Dair Talimat, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yalını olan talimat toplam 4 sayfadan oluşmaktadır. Talimatın ekinde selamlama mevkilerini gösteren Çanakkale Boğaz haritası mevcuttur. Talimat, Harp gemilerinin Çanakkale Şehitleri abidesinin inşasından önce, Ege denizinden Boğaza giriş ve Ege denizine çıkışlarında Çanakkale şehitlerini ne şekilde selamlayacaklarını belirtmektedir. Çanakkale Şehitleri abidesi yapılmadan önce yayınlanan talimatta selamlama mevkilerini gösteren harita Ek-Ğ'de yer almaktadır.

1.4.20. Tirpitz, Alfred Von (Müşir(Büyük) Amiral), Tirpiç'in Hatıratı, çev. Sait Talat (Dz. Kaymakam), İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye IX. Deniz Şube müdürlüğü görevinde bulunan Sait Bey tarafından yazılan kitap toplam 481 sayfadan oluşmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'nda Alman Bahriye Nazırı olarak görev yapan Büyük Amiral Von Tirpiç'in hatıralarını yazdığı Almanca orijinalinden tercüme edilmiştir. Amiral Tirpiç'in 20 sene içerisinde Almanya'nın kuvvetli bir donanmaya sahip olmasında önemli etkisi olmuştur. Bilindiği gibi deniz kuvvetleri açık denizlerde dolaşmaları, yaptıkları liman ziyaretleriyle diğer ülkelerle çok fazla temas etmeleri sebebiyle ülkelerin dış siyasetlerini de büyük ölçüde etkileme vasfına sahiptir. Dünya tarihine söyle bir baktığımızda Almanya'nın deniz gücünü güçlendirdikten sonra Birinci Dünya savaşı öncesi İngiltere'nin ardından Dünyanın ikinci büyük ülkesi durumuna geldiğini görmekteyiz. Amiral Tirpiç Alman Donanmasını, Almanların karada yenilmez olarak nitelendirilen kara ordusu seviyesine getirmiştir. Bu o kadar kolay olmamıştır. Bilindiği üzere Almanlar denizci bir millet değildir. Bu sebeple de uzun yıllar deniz kuvvetlerinin önemini tam olarak kavrayamamışlardır. Kitabında Amiral Tirpiç, kendi eseri olan Alman Deniz Kuvvetlerinin Birinci Dünya Savaşında Alman siyasetçilerinin müdahalesi dolayısıyla gerektiği gibi kullanılamamasından şikayet etmektedir.

Amirale göre sadece siyaset adamları değil ordu da İngiltere'yi ve deniz kuvvetlerinin önemini anlayamamıştır.

Birinci Dünya savaşı sonunda Alman donanmasının İngilizlere teslim edilmesini gören Amiral Tirpiç, yazdığı hatıralarında yaptıkları yanlışları dile getirerek adeta etrafına ateş püskürdüğünü ifade etmektedir. Amiral Tirpiç hatıratında, Kayzer'in Büyük harbe girmek istemediğinden, bu yönde olağan üstü gayret gösterdiğinden bahsetmektedir. Tarihi gerçeklerin, hakikate uymayan olaylarla çok tahrip edildiğini ve savaşın sorumluluğunun karşı tarafa aitmiş gibi gösterilmeye çalışıldığını belirten Amiral, hatıratını tarihi gerçekleri ortaya koymak amacıyla yazdığını açıklamaktadır.

Amiral savaşın sonunu hazırlayan nedenleri şöyle belirtmektedir;

- a. Almanların düşmanlarını anlayamamaları,
- b. Kendi kuvvetlerini gerektiği gibi kullanamama,
- c. Düşmanlarının harp maksat ve gayelerini, harp stratejileri hakkındaki yanlış bilgi,
- ç. İktisadi harbin ne olduğunu bilmediklerinden kaynaklanmaktadır.

Amiral, hatıratının sonuna harp mektuplarını ve Alman gemi inşa siyaseti hakkındaki görüşlerini ek olarak koymuştur. Hatıralarının sonunda "Alman Milleti denizi anlamamıştır" diyerek içindeki isyanı dile getirmiştir. Eser denize kıyısı olan her ülkenin denizi ve denizciliği anlamasına yardımcı olacak niteliktedir.

1.4.21. Ali Rıza Seyfi, **Turgut Reis**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Ünlü Türk denizcisi Turgut Reis'in hayatını hikaye uslubuyla anlatan kitap toplam 65 sayfadan oluşmaktadır. İlk baskısı 1910 yılında eski Türkçe olarak yapılan kitap en son 1994 yılında günümüz Türkçesine çevrilerek yeniden İstanbul Deniz Basımevinde basılmıştır.

XVI. yüzyılda siyasi, ekonomik her alanda zirveye ulaşan Osmanlı İmparatorluğu denizcilikte de diğer ülkelere nazaran ileri duruma geçmiştir. Özellikle Kanuni Sultan Süleyman Türk denizcilerinin tecrübelerinden faydalanarak Karadeniz ve Kızıldeniz'den sonra Akdeniz'i de bir Türk gölü haline getirmiştir. İşte bu dönemde Turgut Reis Türk denizciliğine damgasını vurmuştur.

Turgut Reis, bütün ömrünü Akdeniz'de Haçlı Donanması ile savaşarak geçirmiş, Türk bayrağını Afrika sahillerinde dalgalandırmış, Avrupalıların korkulu rüyası haline gelmiştir.

Kitap, ünlü Türk denizcisi Turgut Reis'in hayatını anlatırken aynı zamanda o dönemin tarihini de yansıtmaktadır. 1565 yılında yapılan Malta seferi büyük Türk denizcisinin sonu olmuştur. Rodos adasından sürüldükten sonra Malta'ya yerleşen Sen Jan şövalyeleri, adayı Akdeniz'in ortasında Hıristiyan aleminin gerçek bir kalesi haline getirmişlerdir. Malta çıkarmasından bir ay kadar sonra yapılan büyük taarruz sırasında başına isabet eden bir şarapnel parçasıyla 17 Haziran günü ağır yaralanan büyük denizci Turgut Reis bir süre sonra şehit olmuştur.

1.4.22. Fevzi (Kurdoğlu), **Türklerin Deniz Muharebeleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1932.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 617 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Lisesi Tarih öğretmeni olan Fevzi Bey'in eserinde metin içerisinde 88 adet deniz muharebelerine ait kroki ve resim yer almaktadır. Türklerde deniz tarihini ilk yazan kişinin Katip Çelebi olarak ta bilinen Mustafa efendi olduğu belirtilen kitapta, Katip Çelebinin yayınladığı "Tuhfetülkibar fiesfarülbihar" adlı eserden sonra 1065 yılından 1306 yılına kadar yayınlanmış herhangi bir deniz tarihi hakkında esere rastlanmadığı ifade edilmektedir. Daha sonraki dönemlerde Bahriye mektebi öğretmenlerinden Şükrü Bey tarafından "Esfarı Bahriye-i Osmaniye" adlı eser yayınlanmıştır. Hemen hemen aynı tarihlerde Süleyman Nutki Bey tarafından "Muharebatı Bahriye-i Osmaniye" adlı bir eser daha yayınlanmıştır. Meşrutiyetin ilanından sonra Ali Rıza Seyfi Bey tarafından Kemal ve Uruç Reisler, Turgut Reis, Barbaros Hayrettin isimlerini taşıyan üç değerli eser yayınlanmıştır. Bu bahsedilen eserlerden başka o döneme kadar Türk deniz harp tarihi hakkında başka yayınlanmış esere rastlanmamaktadır. Deniz harp tarihi alanında duyulan bu eksikliğin giderilmesi maksadıyla Fevzi Bey tarafından Türklerin Deniz Muharebeleri adlı eser kaleme alınmıştır. Eserin hazırlanmasında yukarıda belirtilen kitapların yanı sıra Hammer'in Osmanlı Tarihinden, Darülfünun edebiyat mecmualarındaki deniz harp tarihi yazılarından ve o döneme kadarki tercüme edilmiş yabancı yayınlardan yararlanılmıştır.

Eser iki cilt olarak hazırlanmıştır. Birinci cilt; kürekli gemilerin son muharebesi olan Lepanto deniz muharebesine kadar olan deniz muharebelerini içermektedir. İkinci cilt ise; Yelkenli gemiler ve sonrasında meydana gelen deniz muharebelerini içermektedir.

Kitapta;

- a. Kürek devri gemileri,
- b. Türklerde Bahriye teşkilatı,

- c. Selçuklularda deniz seferleri,
- ç. Anadolu Türk Beyleri zamanında deniz seferleri,
- d. İstanbul kuşatması,
- e. Türk-Venedik deniz savaşları,
- f. Uruç ve Hızır kardeşler, Preveze Deniz Muharebesi,
- g. Türk donanmasının Fransız sularındaki mücadelesi,
- ğ. Turgut Reis ve Malta Kuşatması,
- k. Hint deniz seferleri,
- l. Girit harbine kadar Akdeniz seferleri,
- m. Karadeniz'de Kazaklarla yapılan muharebeler

gibi konular ele alınarak incelenmiştir.

1.5. 1933 Yılında Basılmış Yayınlar:

1933 yılında basılan yayınlarda sayısal açıdan bir düşüş olduğu görülmektedir. Bu yılda toplam 13 kitap basılmıştır. Bunların iki tanesi tarih kitabıdır. Ayrıca ileriki yıllarda Donanma Komutanlığı'nın konuş yeri olan Gölcük'te bir tersane tesis ve inşası için bir şartname yine bu yılda basılmıştır.

1.5.1. Ertuğrul (Deniz Kaymakamı), **Akdeniz Hakimiyeti ve Türkler**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap, toplam 129 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, metin dışında 5 harita yer almaktadır. Milattan önceki Ege denizi hakimiyetinin Girit adası merkezli olduğu belirtilerek kitaba giriş yapılmıştır.

Kitapta;

a. Akdeniz'de (ki burada Anadolu kıyıları kastedilmektedir) ilk denizcilik faaliyetlerinin nasıl başladığı, milattan sonra 4. asırdan 6. asra kadar deniz hakimiyetinin kimlerin eline geçtiği,

b. 11. yüzyılda Selçukluların Anadolu'ya gelişleri, denizle tanışmaları, 1085 ve 1095 yılları arasında İshak Bey'in yaptığı Deniz seferleri,

c. 13. ve 14. yüzyıllarda Türklerin denize hakim olma çabaları, bu kapsamda Cengiz Hanın Anadolu'yu istilasının Anadolu denizciliğine etkileri, Umur Bey'in denizciliğin gelişmesine etkileri, Gelibolu ve Yunanistan'a düzenlediği deniz seferleri,

ç. Ayrıca 15. yüzyılda Türklerin, Akdeniz'deki deniz hakimiyeti mücadelesi yanında Karadeniz'de de görülmeye başladıklarından, genel olarak o yüzyıldaki Akdeniz ve Karadeniz Türk denizciliğinden bahsedilmektedir.

d. 16. Yüzyılda Preveze Deniz zaferinin kazanılması ve Akdeniz hakimiyetinin Osmanlıların eline geçmesi , İnebahtı Muharebesi, Girit'in zapt edilmesi ile Çanakkale boğaz savaşları da incelenmiştir.

Kitap Genelkurmay Başkanlığı Deniz Şubesi Yayınları arasından Denizcilik tarihinin ve denizcilik bilincinin yerleşmesini sağlamak amacıyla yayınlanmıştır. Türklerin Anadolu kıyılarında denizle tanıştıkları andan itibaren 1923 yılında Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna kadar ki zaman periyodunda deniz hakimiyeti konusundaki gayretleri ve rolleri incelenmiştir. Ayrıca kitabın ekinde eski Ege Medeniyetlerini gösterir harita da mevcuttur.

1.5.2. Deniz Gedikli Küçük Zabıt Hazırlama Mektebi Talimatı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

T.C. Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Şube yayınlarındandır. 15-20 yaş arası talebelerin devam ettiği bir askeri ortaokul statüsünde olan okulun talimatıdır. Talimatta, hazırlama okulundaki talim ve terbiyenin maksadı ve amacı belirtilmektedir. Ayrıca kayıt kabul şartları da sıralanmıştır.

Okulun tahsil süresi 6 devre şeklinde 3 yıl olarak belirlenmiştir. Okulda uygulanacak terbiye ve tedriş kuralları, ameli gemicilik fabrika uygulamaları ile eğitim ve tatil zamanları da belirtilmektedir.

1.5.3. Deniz Harp Akademisi Talimatı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan talimat toplam 37 sayfadan oluşmaktadır. Talimatta, Deniz Harp Akademisinin amacı; Deniz Kuvvetlerine sevk ve idare esaslarına sahip kurmay subay yetiştirmek olarak belirtilmektedir. Akademinin amacından sonra hedefi de kısaca, işleri zamanında yapan, doğru, devamlı ve esaslı çalışan, açık fikirli, süratli karar verebilen , sağlıklı ve çevik subaylar yetiştirmek olarak ifade edilmektedir.

1.5.4. Fife, Charles Domville, **Denizaltı Gemileri ve Deniz Kuvveti**, çev. Tahir(Dz. Bnb.) ve Halil(Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan eser toplam 206 sayfadan oluşmaktadır. Eserin ilk 94 sayfası Tahir Bey tarafından, 95'nci sayfadan 206'ncı sayfaya kadar olan bölümü ise Halil bey tarafından tercüme edilmiştir. Kitabın orijinal ismi belirtilmemiştir. Genel olarak, eser;

- a. Denizaltı gemilerinin savaşta kullanım konseptini,
- b. Birinci Dünya Savaşında denizaltılar açısından elde edilen sonuçları incelemektedir.

1578 yılında ilk denizaltı gemisinin dizaynından başlanarak ilk üretilen denizaltılar ve kullanılma amaçları, büyük denizci devletlerin(B.Biritanya, Fransa, Rusya, Amerika, Almanya, İtalya gibi) denizaltı gemilerine bakış açıları ve sahip oldukları denizaltı filoları, Denizaltı savunma harbi, denizaltı gemilerinin deniz hareketi üzerine etkileri, suüstü savaş gemilerinin hareketini ne şekilde etkilediği ve son olarak ta denizaltı gemilerinin hücum ve savunma hareketlerinde kullanılma usulleri anlatılmıştır.

1.5.5. Hikmet (Bnb.), **Denizde ve Karada Eşyanın Muhafaza Usulü**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Deniz Harp Akademisi Neşriyatından olan eser toplam 46 sayfadan oluşmaktadır. Binbaşı Hikmet, kitabı Deniz İkmal okulu Müdürü olduğu yıllarda yazmıştır. Kitapta; gemilerde ve denizin kara birliklerinde kullanılan eşyaların nasıl uzun süre muhafaza edilebilecekleri açıklanmıştır. Ayna, baharat, aliminyum eşya, boyalar, balık, cam eşya, et gibi yaklaşık 130 kalem malzemenin muhafazası kitapta belirtilmiştir. Bu malzemelerin sandık, çuval gibi ne tür ambalaj içerisinde muhafaza edildikleri ve bir tonunun kapladığı alan da istiflemeye kullanılmak üzere kitapta yer almıştır.

1.5.6. **Gölcükte Tesis ve İnşa Edilecek Tersane ve Üssü bahrinin Projelerini Hazırlamak için Yapılacak İhaleye Esas Olacak Umumi ve Fenni Şartname, Münakaşa Şartnamesi ve Teferruatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

T.C. Milli Müdafa Vekaleti Deniz İmalat Şube Müdürlüğü tarafından yayınlanmıştır. Marmara Denizi İzmit Körfezi içerisinde, Gölcük mevkiinde Türk Deniz Kuvvetlerinin o dönemdeki ve gelecekteki ihtiyaçlarının karşılanması için Ana

üs niteliğinde bir deniz üssü ve tersane yapılması amacıyla bu şartname hazırlanmıştır. Şartnamede üs ve tersane için ihtiyaç duyulan hemen hemen tüm konular belirtilmiştir. Örneğin, tersane için 15000 tona kadar her cins geminin inşasını yapabilecek kapasitede olması şartnamede yer almaktadır.

1.5.7. Koral, Rıdvan, **Tayyare Defi Toplara ait harici Balistik**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği 9. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 29 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta metin dışında 37 adet uçaksavar silahına ait şekil yer almaktadır. Hava savunma amaçlı kullanılan seri atımlı topların atış hesaplamalarında etkili olan dış balistik, yani merminin namludan çıkıp hedefe gidene kadar uçuş yolu üzerinde karşılaştığı rüzgar, basınç, gibi etkiler incelenmektedir. Dış balistik hesaplamaları yapılarak atış kontrol problemini çözüm yöntemleri de belirtilmektedir.

1.5.8. **Hava Atış Kaidelerinin Şekillerle Gösterilişi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 26 adet tablodan oluşmaktadır. Uçakların gelişerek savaş maksatlı kullanıldığı bir dönemde, uçakların taarruz maksatlı kullanımları ve buna karşı hava savunma harbinin önemi izah edilmiştir. Bahriyemizde yeni sayılan bu konu şekillerin yardımıyla daha kolay anlaşılır duruma getirilmiştir. Orijinal kaynak belirtilmemesine rağmen kitabın yabancı bir yayından tercüme edildiği anlaşılmaktadır.

1.5.9. Osman Nuri (Deniz Binbaşı), **Kumanda San'ati**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

330 sayılı Deniz Mecmuasının eki olarak yayınlanan kitap toplam 75 sayfadan oluşmaktadır. Türklerin dünya üzerinde var oldukları günden beri eşi benzeri olmayan itaat ve mertliği ortaya koyduklarını belirten Osman Nuri Bey , bu vasıflara sahip Türklere komutanlık sanatını ilmi yönden göstermek amacıyla bu kitabı oluşturduğunu belirtmektedir. Kitap hazırlanırken;

- a. Deniz rehberliği,
- b. Deniz Zabıtlarına öğütler,

- c. Filodan eserler,
- ç. Gemide bir kampanasına beş kala,
- d. Rehberlik

adları altında daha önce yayınlanmış beş yabancı yayından yararlanılmıştır. Kitapta bir deniz subayında bulunması gereken özellikler ; “centilmen olmak ve iyi bir denizci olmak” şeklinde iki başlık altında toplanarak yer almaktadır.

1.5.10. Harp ve İhtiyat Filolarının 1933 senesi Talim ve Terbiye Planı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

1933 senesinde Deniz Kuvvetlerinin envanterinde bulunan gemilerin yıllık eğitim planlarını göstermektedir.

1.5.11. Program (Deniz gedikli Küçük Zabıt Hazırlama mektebi müfredat programı), İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şube yayınlarından olan kitap toplam 85 sayfadan oluşmaktadır. 1,2, ve 3. Sınıf öğrencilerinin haftalık ders programları belirtilen kitapta verilen derslerin gayeleri de açıklanmıştır. Mesela Kıraat dersinin amacı; öğrencilerin ilk gençlik çağlarının hassasiyetine faydalı olmak , öğrenciyi kitap okumaya istekli, kitap okumaktan hoşlanır bir hale getirmek, boş zamanlarını kitap okumakla geçirmesini aşılacak şekilde belirtilmiştir. Ayrıca kitapta, bu okutulan derslerden ne gibi sonuçlar beklendiği de ifade edilmiştir.

1.5.12. Fevzi, Sancağımız, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

329 numaralı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayımlanan kitap toplam 53 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın yazarı, Fevzi Bey o yıllarda Deniz Lisesi tarih öğretmenidir. Kitapta sancağın tarifi yapıldıktan sonra Romalılarda bayrak, Müslümanlığın ilk yıllarında bayrak , eski Türklerde bayrak, ay yıldızın bayraklarda kullanımı anlatılmıştır. Ay ve yıldızın bayraklarda kullanımı anlatılırken Türklerde bunun hayır ve saadet alameti olduğu belirtilerek, Sümerler, Etiler, Mısırlılar ve Finikelilerin ay ve yıldız simgelerinde kullandıkları ifade edilmiştir.

Kitapta;

- a. Türklerde aya verilen önem,
- b. Bizans ve İngilizlerde ay ve yıldızın kullanımı,

- c. Türk gemilerinde kullanılan hilalli sancaklar,
- ç. Türk sancağında hilalin yanına üçüncü Selim zamanında yıldızın ilave edilmesi,
- d. Önceleri sekiz köşeli kullanılan yıldızın beş köşeli hale dönüşmesi,

gibi konular ele alınarak incelenmiş, anlatımlar resim ve şekillerle gösterilerek desteklenmiştir. Kitap sancağın tarihini anlatan önemli bir eser niteliğindedir.

1.5.13. Kemalettin (Deniz Kaymakam), **Topçuluk Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1933.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 16 sayfadan oluşmaktadır. Balistik cetveller kullanılarak atış problemlerinin çözümü izah edilmektedir. Metin dışında topçuluk hesaplamalarında kullanılan 34 adet balistik cetvel bulunmaktadır. Top branşında görev yapan personelin eğitimi amacıyla hazırlanmıştır.

İncelenen on yıllık dönemin ikinci beş yıllık dilimini oluşturan 1934-1938 yılları arasında toplam 79 adet yayın basılmıştır. Bu dönemde ilk beş yıllık döneme nazaran daha fazla tarih kitabı basılmıştır. Basılan tarih kitaplarının sayısı 35'tir. İncelenen yayınların tamamı İstanbul Deniz Müzesi Deniz İhtisas Kütüphanesinde mevcuttur.

2.1. 1934 Yılında Basılmış Yayınlar:

Bu yılda toplam 18 kitap basılmıştır. Bunlardan 6 tanesini tarih kitapları oluşturmaktadır. Basılan tarih kitaplarının ikisini yabancı yayınların tercümesi, diğerlerini Türk yazarların eserleri oluşturmaktadır. Bu yılda basılan kitaplarda bir ülkenin kendi tarihini kendisinin yazması gerektiği fikri hakim olmaya başlamış, yabancıların yazdıkları bir kısım tarihin tarafı olduğunun anlaşılmaya başlamıştır. Bu görüşler özellikle Sait Talat'ın eserinde ön plana çıkmıştır.

2.1.1. Deniz Bütçesi (1934 Muvazenei Umumiye kanunu ile eski seneler muvazenei umumiye kanunlarından bu sene için Mer'i olan kanun maddeleri ve 1934 Deniz Bütçesi), İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Kitapta, 2476 numaralı 20 maddeden oluşan 1934 yılı Muvazenei umumiye kanunu ve 1934 mali yılında da devam edecek daha önceki yıllardan yürürlükte olan kanunlar yer almaktadır.

2.1.2. Deniz Gedikli Küçük Zabıtları Kıdem Sıraları Sıra no : 3, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayını olan kitap toplam 33 sayfadan oluşmaktadır. Günümüzün sicil sıra kitabıdır.

2.1.3. Nuri, Osman (Dz.Binbaşı), **Deniz Kuvveti**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934

333 sayılı deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 34 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Kuvvetinin önemi hakkında personeli bilgilendirmek amacıyla hazırlanmış bir bilgi broşürü niteliğindedir.

Kitapta;

- a. Askeri siyaset,
- b. 1914-1918 yılları arasında meydana gelen deniz harpleri,
- c. Alman donanmasının suüstü ve denizaltı mücadelesi,
- ç. Denizaltı gemilerine karşı alınan tedbirler,
- d. Çıkarma hareketinde denizaltı gemilerinin kullanılması,
- e. Havacılıkta yaşanan gelişmeler

gibi o dönemdeki Deniz Kuvvetlerini anlamamıza yardımcı olacak konular ele alınarak incelenmiştir.

2.1.4. Lütf (Deniz Bnb.), **Deniz Tabiyesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Kara Kuvvetlerinde görevli veya Deniz kuvvetlerinde mesleğe yeni başlamış düşük rütbeli personele verilen kurslarda, Deniz Harp Okulu öğrencileri ve deniz tabiyesine ilişkin ilk bilgileri alacak personelin istifade etmesi amacıyla konferans şeklinde yazılmış bir ders notudur. İçerik açısından sadece subayların istifadesi için hazırlanmıştır.

Kitapta öncelikle omurga, sancak, İskele gibi genel denizcilik tanımları anlatılmaktadır. İlerleyen bölümlerde ise gemilerin uyguladıkları nizamlar, şekiller üzerinde gösterilerek belirtilmiştir.

2.1.5. **Deniz Teşkilat ve İdare Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

T.C.Milli Müdafa Vekaleti Deniz Şube yayınları arasında yer alan talimatta Deniz teşkilat yapısı belirtilirken, personel kadro görevleri açıklanmış, komutanlık bazında görevler ele alınarak yazılmıştır.

2.1.6. **Denizde Kıdem sırası no:7**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayını olan kitap toplam 47 sayfadan oluşmaktadır. Günümüzün, personelin meslek hayatındaki başarısını gösteren sicil sıra kitabıdır.

2.1.7. Ditten, Wülfing Von (Yabancı Mütihassıs) ve Süreyya (Bnb.), **Erkanı Harbiye Vazifeleri Ders Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Deniz Harp Akademisi yayınları arasında yer alan ders notu toplam 84 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Harp akademisinde okuyan subayların eğitimlerinde kullanılmak üzere o dönemde yabancı mütihassıs olarak görev yapan Von Ditten ve öğretim üyesi olan Binbaşı Süreyya tarafından hazırlanmıştır.

Ders notu ;

- a. Deniz Harp bilgisi,
- b. Deniz Hakimiyeti uğruna mücadele,
- c. Harpte kuvvet kullanımı,
- ç. İttifaklar,
- d. Harbin sevk ve idaresi,
- e. Emir verme sanatı,
- f. Abluka ve iktisadi harp,
- g. Mayınlar ve kullanım usulleri

gibi konularda öğrenci subayları yetiştirmek amacıyla hazırlanmıştır.

2.1.8. Ziya, Ethem(Yzb.), **Gemi Topçuluğunun Geçirdiği Safhalar**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği 9. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 51 sayfadan oluşmaktadır. Topçulukla uğraşanların veya deniz topçuluğu üzerine inceleme yapanlara kaynak oluşturmak amacıyla yazılmıştır. Uzun zaman Deniz Muharebelerinde en önemli rolü üstlenen topların gelişimi incelenerek Deniz Harp tarihinin daha iyi anlaşılabilmesine çalışılmıştır. Kitapta; 19. yüzyıl başından itibaren gemileri tahrip etmek amacı ile kullanılmaya başlayan topların 20.yüzyıl başlarına kadar geçirdiği safhalar, gelişmeler anlatılmaktadır. Ayrıca topun keşfinden, gemileri tahrip amaçlı kullanılmaya başlama zamanına kadar ki safhaları genel olarak kitapta yer almaktadır. Kitapta, ilk gemi topu olarak gemilerde kullanılmaya başlanan mancınıklar kabul edilmektedir. İlk barutlu topların 14.yüzyıl

da ve ilk defa Akdeniz'de 1338 senesinde İngiliz ve 1385 senesinde Hanza gemilerinde kullanılmaya başlandığı belirtilmektedir.

2.1.9. Scott, Percy(Amiral), **Büyük Harbe Girmeden Evvel ve Girdikten Sonra İngiliz Bahriyesi**, çev. Nejat(Dz. Yzb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Donanma şubesinde görevli Nejat bey tarafından hazırlanan kitap toplam 50 sayfadan oluşmaktadır. Kitap 331 sayılı deniz Mecmuasının eki olarak yayımlanmıştır. Amiral Scott'un hatıralarından Türkleri ilgilendiren kısımlar alınarak tercüme edilmiştir. Kitabın orijinali Amiral Scott'un İngiliz Bahriyesinde geçen 65 senelik hatıralarından oluşmaktadır. Amiral 1913 senesinde emekliliğini istemesine rağmen 1. Dünya savaşının patlak vermesi üzerine görevine devam etmiştir. Savaş süresince, denizaltı gemilerine karşı savunma ile Londra'nın hava taarruzlarına karşı savunmasında görev yapmıştır. Amiral, hatıralarında İngiliz Bahriyesinin topçulukla ilgili gelişmelerini detaylı olarak anlatmaktadır. Amiral Scott, İngiliz Bahriyesinin zayıf olduğu yönlerini ortaya koymak ve yönetim mekanizmasındaki hataları göstermek amacı ile tecrübelerinden elde ettiklerini hatıralarında belirttiğini ifade etmektedir. Amiral, ıslahat ve yeniliklere karşı muhalefetin, cinayet işlemekten farksız olduğunu düşünmektedir. Bahriyenin karargahlarda çalışan çok fazla personele ihtiyacı olmadığını belirtmektedir. Karargah personelinin işleri uzattığını ve bürokrasi içerisinde boğularak süratli düşünüp karar veremediğinden yakınmaktadır. Gemi tecrübesi olmayan karargah personeli yerine karargahların az sayıda açık fikirli,bilgili deniz görevini yapmış deniz subaylarına ihtiyacı olduğunu belirtmektedir. Çünkü gemi tecrübesi olan bu deniz subaylarının günlük mesai içinde boğulmadan, gelecekteki ihtiyaçlara göre ve bu ihtiyaçların giderilmesi için çalışabileceklerine inanmaktadır. Ayrıca amiral karargahlarda sivil personel çalışmasına son derece karşı çıkmaktadır. Karargahlarda çalışan sivil personeli "istirahat adamı" yani suya sabuna dokunmayan personel olarak nitelendirmekte ve bunlarla hiçbir zaman iyi teşkilatlı, iyi idare edilen bir donanmaya sahip olunamayacağı kanaatindedir. Sivil veya mülki idareciliği ülke için genel bir tehlike olarak görmektedir. Amiral Percy Scott'u gösteren bir adet resim Ek-K'da yer almaktadır.

2.1.10. Hüsnü, Şeref(Binbaşı), **Kurs Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer almaktadır. O dönemde Bahriyede bulunan gemilerde mevcut silah sistemlerini kullanıcı

personelere öğretmek amacıyla eğitim yardımcı dokümanı olarak hazırlanmıştır. Kitap toplam 93 sayfa olup içerisinde silahları gösteren 9 adet resim mevcuttur.

Kitapta;

- a. Alman Maksimi ağır makineli tüfek,
- b. 20 MM.lik Origon makineli top,
- c. 40 MM.lik Vickers makineli top

incelenmiş, teknik özellikleri, bakım tutumları ve kullanımları anlatılmıştır. Ayrıca belirtilmemesine rağmen kitabın, silahların orijinal dokümanlarının tercümelerinden yararlanılarak kurs notu haline getirilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.11. Nuri, Osman(Dz.Bnb.), **Milattan Önce Akdeniz**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934

332 sayılı deniz mecmuasının eki olarak yayınlanan kitap toplam 42 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta Türklerin ilk kez denizle tanışmaları, ilk gemicilik ve deniz yolları egemenlikleri, Egeliler, Fenikeliler, Isparta, Büyük İskender gibi konular incelenmiştir. Milattan Önceki deniz olayları incelendiğinde aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır;

- a. Denize hakim olan toprağına hakim olur,
- b. Denizlere hükmeden Dünyaya da hükmeder.
- c. Donanması olmayan milletlerin kıyalarını düşman basar.
- ç. Düşmanı evinin içinde değil dışında boğmak gerekir.
- d. Denizden istifade etmesini bilen Milletler zengin olmuşlardır. Bunun için de deniz ticaretini kendi gemilerimiz ve kendi sancağıımızla yapmamız gerekir.

2.1.12. Nuri, Osman(Dz.Bnb.), **Deniz Mülazımları ve Zabit Vekilleri Kursları için Nazari Topçuluk**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayını olan kitap toplam 48 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba, içerisindeki konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak maksadıyla topçulukla ilgili 7 adet şekil ilave edilmiştir. Eğitim

merkezlerinde topçuluk branşında görev yapan/yapacak personele nazari olarak topçuluk eğitimi vermek amacıyla yazılan kitap aşağıdaki konuları kapsamaktadır.

Kitapta yer alan konular ;

- a. Deniz Topçuluk esasları,
- b. Bahriyede kullanılan toplar,
- c. Atışların arzu edilen seviyede olması için atış öncesi hazırlıklar,
- ç. Top atış usulleri,
- d. Atış eğitimleri,
- e. Topçu subayının görevleri.

2.1.13. Talat, Sait (Deniz Kaymakamı), **Orta Zaman Denizciliği**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

331 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 37 sayfadan oluşmaktadır. Sait Talat Bey kitapta 9. yüzyıl ile 15. yüzyıl arasındaki dönemde denizciliğin gelişimini ve deniz harplerini incelemiştir. Sait Bey, pusulanın keşfi ve denizcilikte kullanılmaya başlaması ve Avrupalıların Atlas okyanusuna açılmaya başlaması gibi nedenlerden dolayı 1300 senesini, denizciliğin gelişimi açısından önemli bir dönüm noktası olarak nitelendirmiştir. Orta zamandaki deniz muharebelerinin önceleri korsanlık ve yağma şeklinde geliştiği, daha sonraları deniz ticaretinin gelişimi ve ülkelerin hayatında önemli bir yer almaya başlamasıyla deniz ticaretini korumak maksadıyla deniz gücünün oluştuğu belirtilmektedir. Orta zamanda Akdeniz’de meydana gelen deniz harplerinin çoğunlukla 12-14. yüzyıllar arasında, İtalyan şehirleri arasında, Cenova-Pizza, Venedik-Cenevizliler arasında yapıldığı anlatılmaktadır. Kitapta ayrıca, tabiye ve tertiplenme esaslarına göre yapılan ilk deniz savaşının 1417 yılında İngilizler ile Fransızlar arasında yapıldığı da belirtilmektedir.

2.1.14. Johnstone, James, **Oşinografi**, çev. H. Fehmi(Dz.Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Liverpool üniversitesi oşinografi profesörü James Johnstone tarafından yazılan “Oceanography” adlı eserden çevrilip Fehmi Bey’in bazı notlarının ilave edilmesi ile

hazırlanmıştır. Oşinografya konusunda kapsamlı bilgi vermeyi amaçlayan Kitap Harp Akademisi yayınları arasında yer almaktadır. Kitapta;

- a. Okyanustaki deniz hareketleri,
- b. Akıntı ve med-cezir hesaplama yöntemleri,
- c. Deniz suyunun kimyasal yapısı,
- ç. Dalgalar,

gibi konular ele alınarak incelenmiştir.

2.1.15. Harp ve İhtiyat Filolarının 1934 senesi Talim ve Terbiye Planı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Harp filosu ile refakat filosunda bulunan yüzer unsurların aylık olarak 1934 senesi eğitim planını göstermektedir. Plan A3 kağıdına çizilmiş tek bir sayfadan oluşmaktadır.

2.1.16. Rifat, Salah (Operatör Deniz Hekim Yzb.), Uçuculuk, Denizaltı gemiciliği, Dalgıçlık, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

332 sayılı Deniz mecmuasının eki olarak yayınlanan kitap toplam 25 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta; Uçuculuk, denizaltıcılık ve dalgıçlık gibi özel ihtisas isteyen görevlere tefrik edilecek personelde aranan genel özellikler ve bu görevlere has sağlık koşulları ile karşılaşılan kazalar anlatılmaktadır.

2.1.17. Talat, Sait (Deniz Kaymakamı), Umman ve Hint Denizleri Hakimiyeti ve Türkler, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şubesi yayınları arasında yer alan kitap toplam 274 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap, denizcilik tarihinin bilinmeyen noktalarını ortaya çıkarmak ve özellikle açık deniz gemiciliğinin nerelerden ve ne zaman enginlere açıldığını araştırmak üzere dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'nın emri üzerine hazırlanmıştır. Yazar, denizcilik tarihimizin bilinmeyen yönlerini araştırılırken pek çok güçlüklerle karşılaştığını belirtmiştir. Bahse konu güçlükler, denizcilik tarihimiz konusunda o dönemde pek fazla eser bulunmaması, yabancılar tarafından yazılanların ise eksik veya taraflı olduğu şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca Sait Bey kitabın oluşturulmasında yararlandığı en önemli kaynağın "Ensiklopedia Biritanika" olduğunu belirtmiştir.

Kitapta geçen konu başlıkları şöyle sıralanabilir;

- a. Milattan önceki denizcilik,
- b. Milattan İslamiyet'e kadar ki denizcilik,
- c. İslamiyet'ten Osmanlı Devletinin kuruluşuna kadar denizcilik,
- ç. Osmanlıdan Keşifler devrine kadar denizcilik,
- d. 17,18,19. yüzyıllardaki denizcilik, Hint, Süveyş, Kırım deniz hareketleri.
- e. Genel olarak incelenen yukarıda belirtilen konulardan sonra Osmanlı devletinin 20. yüzyıldaki durumu ve Hint, Umman denizindeki deniz hakimiyeti mücadeleleri detaylı olarak ele alınmış, 16. yüzyıla kadar Türk ve İslam devletlerinin elinde bulunan Umman deniz hakimiyetinin nasıl, kimlere bırakıldığı irdelenmiştir.

2.1.18. Belleyir, Karliyon, **Yutlant Muharebei Bahriyesi (Ekilen Biçilir)**, çev. Ali Rıza Seyfi, İstanbul: Deniz Matbaası, 1934.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz şubesi yayınları arasında yer alan kitap toplam 257 sayfadan oluşmaktadır.

İngiliz Donanması Kuvvet Kaptanı ve parlamento azası olan Belleyir tarafından Yutlant Deniz Muharebesi Birinci dünya Savaşında gerçekleşen ve üzerinde en büyük esrarı saklayan bir muharebe olarak nitelendirilmektedir. Bu muharebenin neticesi hakkında çeşitli görüşler mevcut olup bu kitapta, Yutlant deniz muharebesi kötü bir örnek olacak şekilde kumanda etmedeki başarısızlık sonucu kaçırılmış bir zafer olarak gösterilmiş ve bu görüş çerçevesinde yazılmıştır.

Yutlant Muharebesinden önce Alman Donanması 4.5 sene Baltık Denizinin hakimi olmuş, neredeyse İngiltere'ye savaşı kaybettirecek denizaltı hareketini icra etmiştir. Yutlant Muharebesinde kuvvetçe daha zayıf olan Alman donanması, İngilizlerin daha büyük olan donanmalarına daha fazla zarar verdimiştir. Kitapta 11 adet Alman Muhribinin, 27 parçadan oluşan İngiliz donanmasının önce 6500 yarda daha sonra 11000 yardasına sokularak taarruz etmesi, İngiliz donanmasının tamamıyla eline geçirdiği düşman donanmasını kaybetmesi ve imha edememesi anlatılmıştır. Yutlant Muharebesi tarihte bir emsali olmayan ve izah edilmesi oldukça güç bir deniz muharebesi olarak nitelendirilmektedir.

Ayrıca kitap, muharebenin tüm sorumluluğunun Lord Celiko'da olduğunu, onun önemli noktaları dikkate almayarak, ayrıntı içinde boğulduğunu, tasarruf etme amacıyla düşmanı takibe yeterli kuvvet ayırmayarak düşman mevkiilerinin iyice karışmasına sebebiyet verdiğini ve bu sebeple de Alman donanmasının yok

edilemediğini belirtmektedir. Kitabın sonunda ise Amiral Celiko tarafından fırsatlar en iyi şekilde kullanılabilseydi bu savaş Trafalgar ve Coşima gibi kesin bir zaferle sonuçlanabileceği ve elde edilecek bu zafer sonunda ise Birinci Dünya Savaşını önemli ölçüde etkileyen denizaltı harbinin de sona erdirileceği öne sürülmektedir.

2.2. 1935 Yılında Basılmış Yayınlar:

Bu yılda önceki yıllara nazaran basılan kitap sayısında bir düşüş olmuştur. Toplam 13 adet kitabın basıldığını görmekteyiz. Basılan kitap sayısında düşüş olmasına rağmen basılan tarih kitaplarının sayısı altıdır. Bu tarih kitaplarından biri tercüme diğer 5'i Türk deniz tarihini anlatan Türk yazarların eserleridir. Sayısal azalmanın talimat basımındaki düşüşten kaynaklandığı değerlendirilmektedir. 1934 yılına kadar Deniz kuvvetlerinde kullanılan talimatların büyük çoğunluğunun yeni Türk harfleriyle basımı tamamlanmıştır. Bu tarihten sonra yılda ortalama bir talimatın basıldığını görmekteyiz. Bu yılda basılan tarih kitaplarında önemli olaylara şahit olmuş, onları yaşamış kişilerin anılarını yazmalarının öneminden bahsedilmektedir. Böylelikle kendi tarihimizi gelecek nesillere daha doğru aktarabileceğimiz üzerinde durulmuştur. Bu yılda yazılan diğer bir önemli husus ise, 1934 yılında Amerika ve Fransız bahriyelerinin yaptıkları deniz tatbikatlarından elde edilen derslerin Deniz Harp Akademisinde ders olarak okutulduğunu görmemizdir.

2.2.1. Kurdoğlu, Fevzi, **1877-1878 Türk-Rus Harbinde Deniz Harekatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935

Kitap toplam 186 sayfadan oluşmaktadır. Fevzi Bey, 1877-1878 Türk-Rus harbinden, kitabın yazıldığı 1932 yılına kadar 55 yıl geçmesine rağmen savaşın deniz cephesi ile ilgili herhangi bir yayına rastlamadığını belirtmektedir. Kitapta, harp esnasında Türk donanmasına verilen vazife ve donanmanın bunun ne kadarını gerçekleştirebildiği incelenmiş, bundan ders çıkarılmaya çalışılarak o dönemde yeni kurulan Türk Bahriyesine yararlı olmak amaçlanmıştır.

Yazar kitabı hazırlarken başvurduğu yöntem ve kaynakları şöyle sıralamaktadır;

- a. Savaş öncesi Balkanlar ve Anadolu cepheleri incelenmiş,
- b. Türk Donanmasının harekatı tetkik edilmiş,
- c. Türk-Rus Harbini konu alan o dönemde yayınlanmış eserler incelenmiş,
- ç. Deniz Kumandanlarının yayınlanmamış harp raporları incelenmiş,

İncelenen bu raporlar kitabın sonuna ek olarak konmuştur.

Kitap;

- a. 1877-1878 Harbinin sebepleri,
- b. İki tarafın askeri gücü,
- c. Balkan cephesindeki hareket (Plevne Savunması)
- ç. Anadolu cephesi,
- d. Tuna ve Karadeniz cephesi,
- e. Edirne mütarekesi,
- f. Deniz hareketına ait resmi yazılar

başlıkları altında Türk-Rus deniz savaşlarını incelemektedir. O dönemde Türk Deniz kuvvetlerinin elinde bulunan gemilerin isimleri ve kısaca özellikleri tablo olarak kitapta yer almaktadır. Anlatılan deniz hareketları ayrıca kroki üzerinde de gösterilmiştir. Harpte görev alan Mesudiye zırhlı fırkateyninin resmi ile Plevne savunmasını gösteren kroki Ek-L'de yer almaktadır.

2.2.2. Ertuğrul, **Yirminci Yüzyılda Akdeniz Egemenliği ve Türk Deniz Kuvveti**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

Kitap toplam 129 sayfadan oluşmaktadır. Akdeniz'deki deniz ticaret yollarını gösteren bir harita kitaba ek olarak konmuştur. Kitapta, milattan önce ve sonra Akdeniz egemenliğinin geçirdiği evreler kısaca anlatılmaktadır. Yirminci yüzyılda Akdeniz de etkili olan iki ülke ele alınarak incelenmiş, Akdeniz'deki İtalyan ve Fransız üstünlüğü belirtilmiş, her iki ülke deniz kuvveti tablo olarak mukayese edilmiştir. Akdeniz deniz egemenliğinin elde edilmesinde İtalya ve Fransa arasındaki mücadeleye anlatılırken bunlara nazaran Türklerin durumu da ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2.2.3. Belknap, Reginald R.(Amerikan Deniz Miralay ı Fırka kumandanı), **Amerikan Mayın Fırkası yahut Şimal denizi Mayın Maniasının Dökülmesi**, çev. Ethem (Dz. Kaymakam), İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

Kitabın yazarı, Belknap Amerikan Bahriyesinde gemi komutanlığı yapmış deniz miralay ı(albay)dır. Kitap toplam 118 sayfadan oluşmakta olup metin içerisinde yapılan hareketi anlatan 16 şekil yer almıştır. Bu eserden önce, Biritanya mayın dökme kuvveti komutanı amiral Clinton Baker tarafından “ Cihan Harbinde on büyük mayın dökme hareketi” adlı bir eser yazıldığı ve bu eserde Amerikan mayın dökücülerinin faaliyetlerinden yeterince bahsedilmemesi nedeniyle bu kitabın yazılmasına gereksinme duyulduğu belirtilmektedir. Kitapta Mayın hareketinin gizlilik

içerisinde yürütülen bir deniz hareketi olması nedeniyle çok fazla ayrıntıya girilmemiştir. Kitapta geçen olaylar genel olarak anlatılmıştır. Kitapta anlatılanların hemen hemen tamamına yakını ilk elden alınan bilgilere dayanmaktadır. Mayın döküş hareketi Birinci Dünya Savaşının sonunu yaklaştıran önemli etkenlerden birini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra denizaltı mayınlarının kullanılmasına yönelik yeni bir devir açılmıştır. Kitabın orijinali 1919 yılında basılmıştır. Kitapta, 1918 yılında Amerikan mayın döküş fırkası tarafından İskoçya- Norveç arasında kalan Kuzey Denizi bölgesinde icra edilen mayın döküş hareketi anlatılmaktadır. Bu mayın döküş hareketi İngilizlerle müşterek icra edilmiştir. Amerikan ve İngiliz mayın dökücü kuvvetler tarafından Alman denizaltı gemilerinin açık denize çıkmalarını engellemek ve savaşı kısa sürede sonuçlandırmak için 70000 adet mayın dökülmesi hedeflenmiştir. Dökülen mayınlar her ne kadar çok sayıda denizaltı gemisinin batmasına sebep olamamışlarsa da mayın manialarının varlığı Alman deniz kuvvetleri personeli üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Kuzey Denizine dökülen mayın manialarını gösteren harita Ek-M'de gösterilmiştir.

Kitapta;

- a. Mayın döküş hazırlığı,
- b. İskoçya'daki deniz üsleri,
- c. Mayın dökücü gemiler ve teşkilat hakkında bilgi,
- ç. İlk ve müteakip mayın döküş hareketleri,
- d. Oluşturulan mayın maniaları ve sonuçları,
- e. Mayın tarayıcıları hakkında bilgiler yer almaktadır.

2.2.4. Kurtoğlu, Fevzi, **1736-1737 Seferine iştirak eden bir Türk denizcisinin hatıraları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

335 sayılı deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan eser, toplam 42 sayfadan oluşmaktadır. Eseri derleyen Fevzi Bey Deniz Tarihi yazarken, bilfiil seferlere katılan şahısların hatıralarından yararlanmanın önemini vurgulayarak kitaba giriş yapmıştır. Kitapta, Osmanlı Devleti'nde deniz tarihinin denize çıkmamış kişiler tarafından yazıldığı belirtilmektedir. Bunun sonucunda da tarih açısından istenen sonuçlara ulaşılamadığı ifade edilmektedir.

Kitap 1736-1739 tarihleri arasında yapılan Kırım Seferini anlatmaktadır. Kırım seferi o tarihte İran Seferinde olan Türklerin durumunu fırsat bilen Rusların Kırımı ele geçirmek üzere saldırılarına üzerine yapılmıştır. Bu kitapta savaşın sadece

deniz cephesi anlatılmaktadır. Bu sefer sonunda gerek Azak gerekse Karadeniz'de seyri sefer hakkının sadece Türklere ait olduğu kabul edilmiştir.

Kitapta; Kaptan Süleyman Paşa'nın, 4 çektiri, 40 firkateyn ve kancabaş ile Kaptan Mehmet Paşa'yı desteklemesi sonucu toplam 11 çektiri, iki kalyon ve firkateyn/kancabaş ile hemen hemen tüm Osmanlı donanması ile sefere katıldığı belirtilmektedir.

Eserin orijinalinin Topkapı sarayı kütüphanesinde 1545 kayıt numarası ile kayıtlı bulunduğu Fevzi Bey tarafından ifade edilmektedir. Eserde ismini açıklamayan yazar, Osman Paşa'nın Çektirisi ile 1736-1737 seferine iştirak etmiş ve yaşadıklarını günü gününe kaydetmiştir. Gemi miktarlarını, Kumandanların isimlerini, ordu ile donanmanın elbirliği yaparak Rusları Kırım'dan nasıl çıkardıklarını, Azak denizinde Rus filosu ile nasıl muharebe ederek galip geldiklerini bütün ayrıntıları ile yazmıştır. Kitabın sonuna 4 renkli tablo ilave edilerek o devrin yelken ve kürekli gemileri gösterilmiş, deniz beylerinin ve gemilerin sancakları ve bayrakları da çizilerek esere eklenmiştir. Eserin yazarı kendi ismini belirtmemekle birlikte "Talati" takma adını kullanmıştır.

Fevzi Bey tarafından esere, 1736-1739 seferine ait Lori Burnu muharebesine ait tablo ile Adakale'yi gösteren diğer bir tablo ve Yenikale planı ilave edilmiştir.

Ayrıca kitapta; Kürek devrinde gemilerin adları olmadığı, kumanda eden şahısların adlarıyla anıldıkları(Salih reisin firkası gibi), bu durumun kalyon devrinin başlarına kadar böyle devam ettiği belirtilmektedir. 1721 senesinden sonra yavaş yavaş gemilere isim verilmeye başlanmış, 1746 yılından itibaren de İstanbul Tersanesinde yapılan yelkenli harp gemilerine isim verilmiştir.

Eserin sonunda 1724 senesinde İbrahim Müteferrika tarafından İstanbul'da basılan Karadeniz haritası yer almaktadır. Bu harita ile 1736-1737 seferine iştirak eden çektirilerimiz, firkata ve kanca başlarımızı gösteren çizimler Ek-N'de gösterilmiştir.

2.2.5. Arnauld, Herr Von ve Wülfing Von Ditten(Yabancı Mütahassıs), Binbaşı Nahit ve Halil(Muallim), **Büyük Kumanda Kursunda Deniz Mütahassıslarının Okuttukları Ders Mevzuları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

Deniz Harp Akademisi Yayınları arasında yer alan kitap toplam 133 sayfadan oluşmaktadır. Kitap ders notu olarak hazırlanmış ve özellikle yabancı deniz uzmanlarının derslerde işledikleri konuları bir araya toplamayı amaçlamıştır.

Kitapta ;

- a. Deniz Harbine ait tarifler,
- b. Savaşın gelişimine göre silahların kullanılması ve bu kapsamda o dönemdeki gemi tiplerinin karşılaştırması,
- c. Denizde keşif ve emniyet hususları,
- ç. Kara ve Deniz harpleri arasındaki başlıca farklar,
- d. Bir filonun, donanmanın sevk ve idaresinden bir savaşın sevk ve idaresine kadar komuta sanatı,
- e. Gemi nizamları,
- f. Deniz harp şekilleri (Taaruzi ve tedafüi),
- g. Gemilerin sahil istasyonları ile iletişimi,
- ğ. Deniz harp hukuku,
- k. Çıkarma hareketi ile ordu ve donanmanın müşterek hareketi

gibi konular kısa olarak ele alınmıştır. O dönemde Deniz Harp Akademisinde okuyan subaylara eğitim yardımcı dokümanı olarak hazırlanmıştır.

2.2.6. Kurtoğlu, Fevzi, **Çanakkale ve 18 Mart 1915**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

336 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 131 sayfadan oluşmaktadır. Fevzi Bey Deniz Lisesi tarih öğretmenliği görevi esnasında kitabı yazmıştır. Kitap yazılırken Çanakkale mevki müstahkem harp ceridelerinden ve raporlarından, İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiş olan Ser Con Korbert (Çeviren : Ali Rıza Seyfi) 3 ciltlik Harekatı Bahriye eserinden ve Fransız Erkanı Harbiye Bahriye Tarih Kısmı Reisi Tomas'ın Çanakkale deniz muharebeleri adı ile A.Cemalettin Bey tarafından Türkçe'ye çevrilerek Asır gazetesinde yayınlanan eserinden yararlanılmıştır. Böylelikle gerek Türk ve gerekse İngiliz ve Fransız hareketleri arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Çanakkale muharebeleri hakkında yapılacak diğer araştırmalara yardımcı olması düşüncesiyle bu konu üzerinde Türkçe yazılmış eserler ve makaleler listelenerek kitabın sonuna eklenmiştir.

Kitapta;

- a. Harp den önceki durum,

- b. Çanakkale mevki emrine verilen filolar ve vazifeleri,
 - c. Goben ve Breslav girişi,
 - ç. İngiliz donanması tarafından boğazın ablukaya alınması,
 - d. Türk filolarının boğaz dışına çıkışının İngilizler tarafından yasaklanması,
 - e. Çanakkale Boğazındaki ilk mayın hatları boğazın kapatılması Nusret Mayın gemisinin 23 şubatta karanlık limana 100 metre aralıklarla 26 mayın döküşü,
 - f. Müttefik donanmanın boğaz dışındaki faaliyetleri,
 - g. Mesudiye'nin bir İngiliz denizaltı gemisi tarafından torpillermesi,
 - ğ. Fransız Safir Denizaltı gemisinin Osmanlılar tarafından batırılması,
- incelenerek anlatılmıştır.

Mesudiye zırhlısının merkez tabyalarının ilerisinde demirleyerek savaşta herhangi bir faaliyet göstermeden sabit hedef teşkil etmesi ve böylelikle çok kısa bir sürede batırılması da kitapta anlatılmaktadır. Boğazın müttefik donanması tarafından denizden zorlanma girişimi anlatılırken, İngiliz Amiral Nelson'un "İstihkamlara taarruz eden gemici delidir" demesine rağmen müttefik donanma Türk istihkamlarının zayıf olduğu düşüncesi ile bunu denemiş, fakat başarılı olamamıştır. Müttefik donanmanın 18 Mart 1915 Çanakkale Boğazına hücumu 3 safha halinde incelenmiştir. Çanakkale Boğazındaki top bataryalarının mevkileri ile boğaza döşenen mayın manialarının mevkilerini gösteren haritalar Ek-O'da gösterilmiştir.

2.2.7. **Deniz Teşkilat ve İdare Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

T.C. Milli Müdefa Vekaleti Donanma Şubesi Müdürlüğü yayını olan talimat toplam 49 sayfadan ibarettir.

2.2.8. Bayer, Hikmet (Deniz Levazım Binbaşı), **Donanma Boya İşleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 84 sayfadan oluşmaktadır. Donanma gemileri ile sahil tesisleri için üretilen boyaların hazırlanması ve kullanılmasında eksikliği duyulan uygulama yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla yazılmıştır. Hikmet Bey tarafından yazılan bu kitabın, 1332 tarihinde Nakkaşhane memuru olan Hüseyin Hüsnü Bey'in yazdığı ve 1935 yılında mevcudu kalmayan "Boya Rehberi" adlı kitaptan sonra boya işleri ile yayınlanmış ilk eser olduğu belirtilmektedir.

Kitapta boya çeşitleri ve boyacılıkta kullanılan malzemelerin tanıtılmasının yanı sıra boyanın hazırlanması ile uygulama esasları ayrı ayrı açıklanmıştır.

2.2.9. Arnauld, Herr Von ve Herr Weisbach(Yabancı Mühendisi), Burhanettin Ali(Muallim, Yüzbaşı), **Deniz Erkanı Harbiye Vazifeleri (Ek)**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

Harp Akademileri yayınları arasında yer alan kitap toplam 195 sayfadan oluşmaktadır. Daha önceden yayınlanmış olan Deniz Erkanı Harbiye vazifeleri adlı ders notuna ilave olarak hazırlanmıştır.

Kitapta ;

- a. Deniz hava silahlarının önemi ve kullanma amaçları,
- b. Uçaklar ve taarruzi hareketleri(Bombalama),
- c. Hava keşif şekilleri,
- ç. Denizaltı gemileri önemi ve kullanım konsepti,
- d. Deniz üsleri ve sahilten savunulması,
- e. 1934 senesinde icra edilen Amerikan ve Fransız deniz tatbikatlarının incelenmesi,

gibi daha önce basılan kitapta eksik olduğu düşünülen konular yer almıştır.

2.2.10. Ülger, H.(Dz.Bnb.), **Kılavuz Seyri Bilgileri Özü**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 77 sayfadan oluşmaktadır. Kıyılara yakın yerlerde uygulanan bir seyir tipi olan kılavuz seyri ile ilgili hususlar kitapta yer almaktadır. Sahildeki sabit noktalar, fenerler, markalama şamandıraları yardımıyla geminin bir yerden diğer bir yere doğru intikalini sağlayan kılavuz seyrinde kullanılan techizat (pusula, haritalar vb.) detaylı olarak anlatılmaktadır. Geminin sevk ve idaresinde görev yapan seyir branşındaki subay ve astsubayların meslek içi eğitimlerinde ve görevleri esnasında yararlanabilecekleri bir başvuru dokümanı, eğitim notu şeklinde hazırlanmıştır. Uygulamaların daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla seyir uygulamaları şekillerle de izah edilmiş, rota hesaplama yöntemleri örneklerle açıklanmıştır.

2.2.11. **Muhriplerin Torpido Manzumelerine ait Kurs Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

Büyük Erkanı Harbiye Reisliği IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 29 sayfadan oluşmaktadır. Torpido sistemlerine ve atış hesaplamalarına ait 19 adet şekil kurs notlarının arasında yer almaktadır. Kitapta, o dönemde bahriyemizde bulunan torpido atış sistemleri ve torpido atış problemi hesaplamaları anlatılmaktadır. Muhrip sınıfı gemilerde görev yapan ve torpido branşına mensup personelin eğitimine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

2.2.12. Bahattin(Emekli Kaymakam), **Ordu ve Donanmanın Müşterek Harekatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935.

336 sayılı Deniz Mecmuasının eki olarak yayınlanan kitap toplam 46 sayfadan oluşmaktadır. 1927 yılında Fransa Harp Akademisinde kara ve deniz akademisi son sınıf öğrencilerinin iştiraki ile yapılan deniz harp oyunu hakkında verilen konferansa ait Bahattin Bey tarafından tutulan notlardan istifade ile kitap oluşturulmuştur. Kitapta, düşman sahiline asker çıkarmak maksadıyla yapılan nakliyat ve sahile çıkarma harekatı kısaca amfibi hareket incelenmektedir.

2.2.13. Mozgfsky, **Rus Karadeniz Filosu Tarihi**, Toplayan: Fevzi Kurdoğlu, İstanbul: Deniz Matbaası, 1935

Deniz Lisesi tarih öğretmeni Fevzi Bey tarafından yazılan kitap toplam 57 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, o dönemi daha iyi anlamaya yardımcı olacak metin dışında 26 resim yer almaktadır. 337 sayılı Deniz Mecmuasının eki olarak yayınlanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu ile Çarlık Rusya arasında 1696 yılından başlayıp 1914 yılına kadar süren savaşların deniz cephesini anlatan o dönemde Türkçe olarak yayınlanmış pek fazla eser bulunmamaktadır. Karadeniz'in geçmişten 1935 yılına kadar ki stratejik önemini göz önüne alan Fevzi Bey, her iki ülke arasında geçen savaşların kara ve deniz cepheleleri arasında önemli bağlantılar olduğunun üzerinde durmaktadır. Yalnız Kara savaşlarının incelenmesi, deniz savaşlarının yeterince incelenmemesi sonucunda meydana gelen olaylar, gelişmeler tam olarak anlaşılammamaktadır. Gerek Rusça'nın Türkiye'de yaygın bir dil olmayışı, gerekse Avrupalı sanatçıların Türk-Rus savaşlarına yeterince eğilmemelerinden, Türk-Rus ilişkileri konusunda Türk deniz subaylarının yararlanabileceği çok fazla eser bulunmamaktadır. Deniz Lisesi tarih öğretmeni Fevzi Bey eksikliğini duyduğu Türk-Rus deniz savaşları hakkında bir araştırma yaparken Mozgfsky'nin 1912 yılında

yayınlanan "Karadeniz Rus Filosu tarihi" adlı eserini temin etmiş ve bu eseri tercüme ederek Türkçe'ye kazandırmıştır.

Kitap;

a. Türk ve Ruslar arasında meydana gelen savaşlarda Karadeniz'in stratejik önemini Ruslar açısından değerlendirmek,

b. Karadeniz'de deniz kontrolünü kazanmak uğruna Çarlık Rusya'sının Büyük Petro'dan itibaren değişmez bir programla, inatla çalıştığını, bu uğurda ne kadar çok para ve kan döküldüğünü öğrenmek,

c. Karadeniz Rus Filosu komutanlarının her yaptıkları hareketlerinin saray tarafından nasıl hassasiyetle takip edildiği ve böylelikle Rusların Karadeniz hakimiyetine verdikleri önemi anlamak

şeklinde sıralayabileceğimiz konuları genç Türk denizcilerine öğretmek amacıyla yazılmıştır.

Bilindiği üzere Rus Karadeniz Filosu üç kez imha olmasına rağmen Çarlık Rusya'sı milyarlar dökerek bu kuvveti tekrar diriltmiş ve Karadeniz hakimiyeti için büyük çabalar sarf etmiştir. Eserin orijinali Rusça ve Rus yazar tarafından onların gözüyle yazıldığı için bir nebze taraflı yazılmıştır.

Kitapta;

a. Azak Filosu(1969),

b. Çariçe II. Katerina zamanında Karadeniz Filosu(1762),

c. Çar Pavel zamanında Filo,

ç. Birma Aleksandr zamanında Karadeniz filosu,

d. İmparator Nikola zamanı,

e. Kırım harbinden önce Karadeniz Filosu,

f. Sivastapol Müdafaası,

g. 1912 senesine kadar Karadeniz Filosu

gibi konular ele alınarak Rus Karadeniz Filosunun tarihi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Rus donanmasının gelişimine katkısı olan amirallerin portreleri Ek-Ö'de verilmiştir.

2.3. 1936 Yılında Basılmış Yayınlar:

Bu yılda da toplam 13 adet kitap basılmıştır. Basılan 13 kitap sayı olarak fazla olmamasına rağmen bu dönemde 9 adet tarih kitabının basılması dikkat çekmektedir. İncelenen 10 yıllık dönem içerisinde en fazla tarih kitabı basılan yıllardan biridir. Basılan tarih kitaplarının 7 adedi yabancı yayınların tercümesi şeklinde gerçekleşmiştir.

2.3.1. Develioğlu, Ruhi(Yarbay), **1870'den Umumi Harbin Nihayetine Kadar Avrupa ve Dünya Siyasetine Umumi Bir Nazar**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

341 sayılı deniz mecmuasının tarih ilavesi olarak yayınlanan kitap toplam 32 sayfadan oluşmaktadır. O dönemde Genelkurmay Başkanlığı karargahında verilen aynı başlıklı konferansın kitap haline getirilmesiyle oluşmuştur. Konu ve zaman itibariyle çok geniş bir alanı kapsayan kitap, yaklaşık iki saatlik bir konferans şeklinde hazırlanmış, 1870'den 1918 yılına kadar olan dönem özet olarak anlatılmıştır.

2.3.2. Weisbach, R.(Yabancı uzman) ve Burhaneddin Ali(Öğretim üyesi), **Büyük Harpte Kruvazör Harbi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936

Deniz Harp Akademisi Yayınları arasında yer alan ve ders notu şeklinde hazırlanan kitap toplam 136 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, o dönemdeki deniz subaylarının istifadesi maksadıyla hazırlanmıştır.

Kitapta;

- a. Kruvazörlerin tanımı, konuş ve kuruluşları,
- b. Koronel Deniz Harbinin incelenmesi,
- c. Falkland Deniz Muharebesinin incelenmesi,
- ç. Her iki deniz muharebesinin karşılaştırılması,
- d. Dresden, Emden, Königsberg, Karlsruhe kruvazörlerinin hareketlerinin incelenmesi şeklindeki konular yer almaktadır.

Yukarıda bahsedilen her iki deniz muharebesi de Alman ve İngilizler arasında yaşanmıştır. Koronel'de mağlup olan İngilizler Falkland'da galip gelmişlerdir. Koronel Deniz Muharebesini gösteren kroki Ek-P'de yer almaktadır.

2.3.3. Develioğlu, Ruhi (Yarbay), **Büyük Harpte Kruvazör Savaşı Kronel ve Falkland Müsadereleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

341 sayılı Deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 90 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba kruvazör harbinin tarifi ile giriş yapılmış ve kruvazör harbi ; düşman ticaret gemilerine, harp kaçağı yüklü gemilere karşı yapılan bir ticaret harbi olarak tanımlanmıştır. Yelken devrinden buharlı gemi devrine geçiş dönemi ile her iki dönemdeki deniz ticareti karşılaştırılmıştır. Ayrıca teknolojinin gelişimi ile uçak ve telsizlerde yaşanan gelişmeye paralel olarak teknolojik açıdan zayıf olanın kruvazör harbinde başarılı olamayacağı ifade edilmiştir.

Kruvazör harbini bilfiil sevk ve idare eden komutanların, bilmesi ve başarıya ulaşabilmeleri açısından kesinlikle uygulamaları gereken hususlara da değinilmiştir. Kruvazör harbinin deniz hakimiyeti kurulmadan da uygulanabileceği üzerinde durulmuştur. Deniz harbinin hukuki yönü incelenerek, kara ve deniz savaşları arasındaki farkın en bariz bir şekilde kruvazör harbinde ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Kitabın ikinci bölümünde, kruvazör harbinin hareket emirlerinin temel prensipleri, Alman bahriye reisinin bu konuda birlik komutanlarına verdiği talimatların ana hatları belirtilmiştir. 1914 yılı İngiliz ve Alman donanmaları arasında geçen ve Almanların üstünlüğü ile sonuçlanan Koronel deniz muharebesi detaylı olarak incelenmiş , askeri ve siyasi sonuçları belirtilmiştir. Koronel deniz muharebesinden sonra Alman donanmasının imhası ile sonuçlanan Falkland deniz muharebeleri incelenmiştir. Her iki deniz muharebesi karşılaştırılarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu deniz muharebelerine katılan unsurlar cetvelde belirtilerek kuvvet mukayeseleri yapılmıştır. Ayrıca incelenen deniz muharebeleri kroki üzerinde de belirtilmiştir.

Alman kruvazör filosunun doğu Asya denizlerindeki faaliyetleri, gerginlik ve harpte Büyük Okyanusa geçişleri de incelenmiştir. 1914 yılında yabancı denizlerde bulunan Alman, İngiliz, Fransız ve Rus harp gemilerini gösteren çizimler Ek-R'de yer almaktadır.

2.3.4. Özdeş, Rifat (Dz.Bnb.), **Coşma Deniz Meydan Muharebesi ve Bugüne Olan Tesiri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

340 sayılı Deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 118 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta deniz savaşıyla ilgili metin dışında 20 kroki yer almaktadır. Rifat Bey tarafından Rus-Japon harbinin en bariz karakterinin kara ve deniz muharebelerinin birbiri içine girmiş bulunması olduğu belirtilmektedir. Tarihte bu karakteri taşıyan çok fazla örnek teşkil edebilecek deniz savaşı olmadığı vurgulanmaktadır. Bu nedenden dolayı bu savaşın incelenmesinde, yalnızca deniz

harekatının incelenmesiyle ders alınacak bir sonuç çıkaramayacağımız belirtilmektedir. Bu sebeple; deniz harbinin yanı sıra kara harbinin bütün detaylarıyla da stratejik ve taktik açıdan incelenmesi gerekmektedir. Rus-Japon harbinin diğer bir özelliğini de savaş esnasında, savaşan ulusların kendi anavatan topraklarına herhangi bir taarruzun yapılmamış olması teşkil etmektedir. Bütün hareket; denizde ve tarafsız Kore ile Çin'e ait Mançuri'de meydana gelmiştir. Rus-Japon harbinin üçüncü özelliği ise; Deniz harp tarihi üzerindeki önemidir. 1805 yılında meydana gelen Trafalgar Deniz savaşından beri değişen deniz savaş silahları o güne kadar herhangi bir başka savaşta kullanılmamıştır.

Kitapta; Rus-Japon savaşı taktik boyutundan daha ziyade stratejik yönden incelenmiştir. Özellikle Siyaset ve Deniz Kuvveti arasındaki ilişkinin vurgulandığı kitap konferans şeklinde hazırlanmıştır.

2.3.5. Deniz Kuvvetlerinde Talim, Terbiye ve Personel Yetiştirme Esasları, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 60 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, Donanmada takip edilecek "Talim, Terbiye ve Gedikli Erbaş ile deniz subayı yetiştirmek" için 1930 yılında basılan esasların görülen lüzum üzerine yeniden basılarak yayınlanmış halidir.

Kitapta;

- a. Donanmada talim ve terbiye esasları,
- b. Onbaşı, erbaş ve gedikli erbaş yetiştirme esasları,
- c. Güverte ve makine sınıfı subay yetiştirme esasları,
- ç. Yardımcı sınıf subay yetiştirme esasları

gibi konularda standart usulleri belirten hususlar yer almıştır.

2.3.6. Deniz öncelik sırası no:8, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayınları arasında yer alan kitap toplam 54 sayfadan oluşmaktadır. Günümüzün sicil sıra kitabıdır.

2.3.7. Ohmen, Kemal (Yzb.), Dizel Motorlar, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Genel Kurmay Başkanlığı 9. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 177 sayfadan oluşmaktadır. 1936 yılına kadar yaklaşık 30 sene oldukça ilerleme gösteren dizel makineler mevcut makineler arasında önemli bir yer tutmuştur. O dönemde kullanımı daha da yaygınlaşmış olan dizel makinelerin bütün aksamını, çalışma usullerini ve bakımlarını öğretmek maksadıyla bu kitap yayınlanmıştır.

Özellikle dizel makinelerin kullanımı esnasında küçük arızalarla karşılaşan kullanıcı personele çözüm yollarını göstermek amacıyla uygulama ve arıza bulma hususları da kitaba ilave edilmiştir. Kitabın yazarı Kemal bey dizel makineler konusunda yurt dışında eğitim görmüştür. Kitap, yabancı yayınlardan derlenerek oluşturulmuş, donanma gemilerinde görev yapan personele eğitim ve başvuru kaynağı olarak hazırlanmıştır.

2.3.8. Kosal, Nejat (Teğmen), **Hint Yolu ve Osmanlı İmparatorluğu**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

340 sayılı deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 41 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta;

- a. Deniz egemenliğinin anlamı,
- b. Hint yollarının tarihteki önemi,
- c. Osmanlı İmparatorluğunun Hindistan'a hakimken neden deniz ticaret yollarına hakim olamadığı,

gibi konular ele alınarak incelenmiş ve bunların ardında yatan gerçeklere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Dünya ve Türk tarihinde büyük önemi olan bu bölge ve bu uğurda yapılan mücadeleler incelenmiştir. Önce Hint yolunun geçtiği deniz ve kıyıların coğrafik ve etnolojik incelemesi yapılmış, daha sonra Osmanlı İmparatorluğunun Hint yoluna nasıl ulaştığı, Akdeniz, Suriye, Filistin, Mısır, Kızıldeniz ve Basra körfezine nasıl yerleştiği ve buralarda kurmaya çalıştığı egemenlik o dönemdeki Osmanlı hedefleri dikkate alınarak anlatılmıştır.

Kitabın ikinci bölümünde Hint yolundaki Portekiz etkinliği ve egemenliği üzerinde durulmuş, Hint yolunda Portekizlilerin önce Mısırlılar, daha sonra Türkler ile mücadeleleri ele alınmıştır. Yapılan incelemede, o dönemdeki Türk-İslam sosyal kurumlarının prensipleri, ruh halleri, inançları ele alınarak Osmanlıların Hint yolunda neden deniz egemenliğinde başarılı olamadığı açıklanmaya çalışılmıştır.

2.3.9. Weisbach, H.(Yabancı Mütihassıs) ve Burhanettin Ali(Yzb.), **Kurmay Vazifeleri Ders Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Deniz Harp Akademisi yayınları arasında yer alan kitap toplam 148 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta anlatılan konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla 18 adet şekil ders notlarına eklenmiştir. Kitabın ilk bölümde Kırım Harbi , ikinci bölümde Amerikan iç savaşı incelenmiştir. Ayrıca diğer önemli deniz savaşlarına da kısaca değinilmiştir.

Kırım Harbinde her iki tarafında birçok hata yaptığı ve bu hatalardan birçok ders çıkarılabileceği nedeniyle öncelikle Kırım Harbinin ele alındığı belirtilmektedir. Çünkü yapılan hatalardan, doğru yapılan işlere nazaran daha çok ders çıkarmak mümkündür.

Kitabın ikinci bölümünü oluşturan Amerikan İç Savaşının çoğu tarihçi tarafından bir kara harbi olarak anlatılmasına karşı, gerçekte bunun doğru olmadığı, bu savaşta deniz kuvvetlerinin büyük bir rol oynadığı belirtilmektedir. Bildiğimiz manada herhangi bir deniz muharebesi olmamasına rağmen sahil ve nehir harbinin savaşın gidişatını büyük ölçüde etkilediği ifade edilmektedir.

Kitapta belirtilen diğer önemli bir husus da; 1904 yılında meydana gelen Japon-Rus Harbinde Japonlar tarafından deniz askerlerinin ilk kez bir çıkarma hareketinde kullanılmış olması ve günümüzün Deniz Piyade teşkilatının kaynağını oluşturduğu ifade edilmektedir.

Ders notlarında;

- a. Amerikan iç savaşı,
- b. Çin-Japon harbi,
- c. Rus- Japon harbi,
- ç. Coşima muharebesi,
- d. Kırım harbi ve Karadeniz harekatı,
- e. Amerika-İspanya harbi

gibi harpler ayrı ayrı ele alınarak elde edilen sonuçlar açısından incelenmiştir. Öğrenci subayların savaşların meydana geliş şekillerinden çok sonuçlarından ders çıkarmaları amacıyla hazırlanmıştır.

2.3.10. Graviere, Jurien De la(Amiral), **Malta Muhasarası**, çev. Tahir Mustafa Şerif Kurdoğlu (E.Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 207 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta;

- a. Sen-Jan şövalyelerinin doğu Akdeniz’de düzenledikleri seferler ve Akdeniz hakimiyeti,
 - b. Deniz korsanlığının kısa tarihi,
 - c. Malta kadırgaları ile ilk defa kadırgaların sevk ve idaresini alan ve sonradan tarikat mensubu olan ünlü denizci Dölavalet Parizo’nun kısaca hayatı,
 - ç. İspanyol bahriyesinin denizlere hakim oluşu, Hint denizinden gelen hazineler ve yükler üzerinde hak iddia etmeleri ve bunlara el koymaları,
 - d. Malta’nın coğrafi ve dini açıdan önemi,
 - e. Malta şövalyeleri ve o devirde uygulanan devşirme bahriye,
 - f. Malta şövalyelerinin deniz hakimiyeti ve Türk ticaret yolunu(Baharat yolu) sekteye uğratmaları, bunun üzerine Cafer Bey komutasındaki Türk kadırgaları ile Malta şövalyeleri arasında geçen Kerpe Deniz Muharebesi,
 - g. Malta’nın Türkler tarafından kuşatılması ve bu savaşta Turgut Reis’in yaralanıp ölümü,
 - ğ. Malta’daki Osmanlı diplomasisi,
- şeklindeki konular hikaye tarzında anlatılmaktadır.

2.3.11. Sun, Salah Rifat(Operatör Deniz Hekim Önyüzbaşı), **Sağlık Bakımından Denizaltı Gemileri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Kitap toplam 71 sayfadan oluşmaktadır. Hemen hemen denizciliğin en güç bölümünü oluşturan denizaltı gemilerinde çalışan personelin sağlığını korumaları için uyulması gereken hususları belirlemek maksadıyla yazılmıştır. Kitabın yazarı Salah Bey Fransa da deniz hekimliği eğitimi almış ve orada edindiği bilgi ve tecrübeleri diğer personele aktarmak ve böylelikle ölümsüzleştirmek maksadıyla bu eseri yazmıştır. Kitap yazılırken toplam 27 yabancı eserden istifade edilmiş olup bu eserler kitabın sonunda yer almaktadır.

Kitapta;

- a. Denizaltı gemileri hakkında bilgi,
 - b. Denizaltı gemilerinde sağlığı korumanın ana yolları,
 - c. Denizaltı gemilerinde hayat, kısıtlı olan havayı kullanma ve temizleme yolları
- gibi konular yer almaktadır.

2.3.12. Roley(Amiral), **Türk Sularında Deniz Harekatları**, çev. Tekirdağlı H. Sami (Dz. Yarbay), İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 828 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta metin dışında 22 adet harita bulunmaktadır. Kitap büyük ölçüde Alman resmi deniz harp tarihi esas alınarak yazılmıştır. Ayrıca Birinci Dünya savaşına katılan Türk donanmasında görevli komutan, baş çarkçı ve birinci subayların isimleri gemi gemi ayrı olacak şekilde kitabın sonunda ek olarak sunulmuştur. Amiral Lorey, Birinci Dünya savaşında Barbaros ve Turgutreis zırhlılarında irtibat subaylığı görevinde bulunmuş savaştan sonra Alman Deniz Müzesi müdürü olarak görev yapmıştır. Amiral eserini Alman, İngiliz, Fransız ve Rus resmi kaynaklarını dikkate alarak yazdığını belirtmektedir. Dikkat edilecek olursa, kitabın başlığının Türk Sularında Deniz Harekatı olmasına rağmen Türk kaynaklardan istifade edilmediği görülmektedir. Kitabı çeviren H.Sami Beye göre, savaştaki teşkilatımız, kanunlarımız, harpte emir ve kumandayı fiili olarak yabancılara terk ettiğimiz, Türkiye'yi o yıllarda geçmişten ders almak konusunda yabancı eserlere muhtaç etmiştir. Bütün Türk gemilerinin hareket raporları, donanmayı doğrudan kumanda eden Alman Amiraline verilmiştir. Alman amiral ise bu raporların büyük bir kısmını Türk Başkomutanlığı'na vermemiştir. Böylelikle başkomutanlık deniz hareketından yarım yamalak haberdar olmuştur. Ayrıca H.Sami Bey Almanların Büyük Savaş sonunda Türkiye'yi terk ederken birçok resmi belgeyi de yanlarında götürdüklerini belirtmektedir. Böylelikle o dönemin resmi belgelerinden yoksun kalmış bulunmaktayız. O dönemde gemilerimizde tam manasıyla harp ceridesi tutulmaması, tutulan gemi jurnallerinin ayrıntılı olmaması gibi nedenlerde Türk kaynaklarının yetersizliğini açıklamaktadır.

Amiral Loney'in, eserinde Alman gemi ve gemicilerinin üstün gayretlerinden bahsederken, Türklerin gemici/denizci olmadıklarını da ifade ederek Türkleri olumsuzlukların nedeni gibi göstermeye çalıştığı görülmektedir. Eserin bazı bölümlerinde Amiralin Türkler hakkında kullandığı ifadeler gerçekten insanın içini burkan niteliktedir. Alman amiral, "Türkler bir şey bilmiyorlardı. Alfabeden başlayarak bir ay kadar kısa zamanda kendilerini harp edebilecek hale getirdik." şeklinde taraflı ifadelerde kullanmıştır. Kitap az kuvvetle büyük işler başarabileceğini de gözler önüne sermektedir. Eserden alınabilecek en büyük derslerden biri de ülke savunmasında kendi kaynaklarımıza güvenmemiz gerektiğini bize hatırlatmasıdır. Bu hatırlatmayı bize bir harp tecrübesi olarak göstermektedir. Kitaptan çıkarılan diğer önemli bir ders ise kendi savunma stratejilerimizi geliştirerek

, kendi savunmamız için ihtiyaçlarımızı iyi tespit edip ihtiyaçlarımıza göre gemi tipi belirleyerek almamız veya yapmamız gerektiğini, başkalarının tavsiyeleri üzere alinan gemilerin harpte ihtiyaçlarımızı karşılayamadığını göstermesidir. Eser denizlerimiz ve denizlerimizde cereyan eden hareketlar hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır.

Kitap;

- a. Büyük harbin ilanı,
- b. Göben ve Breslav kruvazörlerinin harp başlangıcındaki Akdeniz hareketını,
- c. Cezayir sahillerinin bombalanması,
- ç. Çanakkale yarma hareketını,
- d. 1914 yılında Türk donanmasına katılışları ve burada yaptıkları hizmetleri,
- e. Türkiye'nin tarafsızlığı,
- f. Rusya ile başlayan harpten Çanakkale muharebeleri sonuna kadar olan olaylar,
- g. Romanya harbi,
- ğ. Harbin son senesini anlatmaktadır. 1916 yılı sonuna kadar Karadeniz'de denizaltı faaliyetlerini gösteren harita Ek-S'de yer almaktadır.

2.3.13. Raeder, E.(Liva Amiral), **Yabancı Denizlerde Kruvazör Harbi (Emden, Königsberg, Karlsruhe Hafif kruvazörlerinin Faaliyetleri)**, çev. Hikmet(Deniz Levazım Yarbay), İstanbul: Deniz Matbaası, 1936.

Kitap toplam 301 sayfa olup metin haricinde 8 harita ve 2 resim ek olarak yer almaktadır.

Kitapta;

- a. Birinci Dünya Savaşında okyanuslara açılan Alman kruvazörlerinin hareketları,
- b. İtilaf devletlerinin deniz taşımacılığına vurdukları ağır darbeler,
- c. İngiliz Hint deniz taşımacılığının sekteye uğratılması,

gibi konular Emden, Königsberg ve Karlsruhe kruvazörlerinin faaliyetleriyle birlikte detaylı olarak incelenip her olaydan ders almaya çalışılmıştır.

Bahse konu kruvazörlerin anayurtlarından o kadar uzaklarda, ana üs ve limanlarında elde ettikleri hizmetlerden yoksun olarak, birçok hususta mahrumiyet içerisinde yalnız kendi personelinin sonsuz azim ve iradeleri ile nasıl yürütüldüğü incelenmiştir. Bu incelemelerden çıkarılan sonuçlardan diğer bahriye personelinin de

yararlanması amaçlanarak bu kitabın hazırlandığı Hikmet Bey tarafından belirtilmektedir.

Anayurtlarından uzakta uzun süre görev yapan gemilerin lojistik ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları, başarılarının ardında yatan iyi bir ikmal yapma becerileri, bu büyük sorunu nasıl aştıklarının incelenmesi kitaba ayrı bir önem katmaktadır. 1914 Muharebesinden sonra Emden hafif kruvazörünün ve 1915 Muharebesinden sonra Königsberg hafif kruvazörünün durumunu gösterir fotoğraflar Ek-Ş'de yer almaktadır.

2.4. 1937 Yılında Basılmış Yayınlar:

Bu dönemde toplam 19 adet kitap basılmıştır. Bu yılda basılan deniz harp tarihiyle ilgili kitap sayısı ise 10 adettir. İncelenen 10 yıllık dönem içerisinde en fazla tarih kitabı basılan yıldır. Basılan tarih kitaplarında kendi tarihimizi bilmenin önemi üzerinde durulmuştur. Kendi deniz tarihlerimiz incelendiğinde, yabancılara atfedilmiş birçok olayın daha önce Türk denizciler tarafından uygulandığını görmekteyiz.

2.4.1. Alpagut, Ali Haydar, **Büyük Harbin Türk deniz Cephesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 79 sayfadır. Kitaba metin dışında 3 harita ek olarak konmuştur. Yazar, kitabı Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Encümeni Deniz Mütahassıslığı görevindeyken yazmıştır.

Kitapta;

a. Birinci Dünya Savaşından önce Türk ve Yunan devletlerinin siyasi durumları ve donanmaları,

b. Avrupa'da yaşanan buhran, savaşın başlangıcı, Almanya ile ittifak arayışı,

c. Seferberliğin ilk günleri,

ç. Türk donanmasının Alman amirali Şason'un emrine girişi,

d. Karadeniz vakası ve Osmanlı Devletinin savaşa girmesi,

gibi hususlar incelenmiştir. 1914 yılında Karadeniz'deki Türk donanmasının hareketlerini ve İzmir'in savunulmasını gösteren krokiler Ek-T'de gösterilmiştir.

2.4.2. Develioğlu, Ruhi(Deniz Kurmay Yarbay), **Coşima ve İskajerak Muharebeleri Etrafında Bir Tetkik**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 56 sayfadan oluşmaktadır. Metin haricinde 15 adet kroki kitaba ek olarak konmuştur.

Kitapta; Coşima ve İskajerak deniz muharebeleri taktik ve stratejik açıdan incelenmiş, her iki deniz muharebesinde göze çarpan farklılıklar üzerinde durularak bunlardan ne gibi dersler çıkarılabileceği belirtilmektedir.

Bu iki önemli deniz savaşından Coşima Deniz Muharebesi 1904 senesinde Japon-Rus harbinde yaşanmış ve Amiral Togo komutasındaki Japonların zaferi ile sonuçlanmıştır. İskejerak deniz muharebesi ise Birinci dünya savaşında Almanya ve İngiltere arasında yaşanmış olup kesin bir neticesi yoktur. Coşimanın kesin olarak sonuçlanması sebebi ile Rusların uzak doğudaki emellerinin önüne bir set çekilmiştir. Ruslar kaybettiklerini başka bir yerde aramak için yakın doğuya yönelmiştir. İskejerak'ta kesin sonuç alınamamıştır. Kesin sonuç alınsa idi Alman donanması tamamen yok olabilirdi. Bu esnada İngiliz donanmasının vereceği büyük kayıplar dünya deniz yolları üzerindeki hakimiyetinin kaybolmasına sebep olabilirdi. Bunun sonucunda ise İngiliz sömürgeleri bağımsızlıklarını kazanabilirler İngilizlerin dünya hakimiyeti yok olabilirdi. Bu sebeple kesin imhadan kaçınan Amiral Çeliko donanma varlığı ile bütün deniz yolları hakimiyetini ve İngiliz Dünya siyaseti üzerindeki nüfusunu muhafaza ederek tarihin seyrini muhafaza etmiştir.

2.4.3. Koşal, Nejat(Güverte Teğmen), **Deniz Muharebelerinin Krokileri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Kitap toplam 61 sayfa olup metin dışında Deniz Savaşlarını gösteren 10 adet kroki yer almaktadır. 345 sayılı deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanmıştır. 11. yüzyılda Türklerin Doğu Ege ve Akdeniz'e ulaşmalarıyla denizle tanışmışlar ve bu dönem Türk Bahriyesinin oluşum yüzyılı olarak kabul edilmiştir. Çok kısa sürede denizciliği benimseyen Türkler o tarihten itibaren hemen hemen tüm denizlerde varlık göstermişlerdir. Kitapta beşi kürek beşi yelken devrine ait 10 adet deniz muharebesi, bir denizci gözüyle tetkik edilerek incelenmiştir. İnceleme sonucunda, yabancıların birer taktik dehası olarak öne çıkardıkları kendi denizcilerinin uyguladıkları taktiklerin hemen hemen tamamına yakınının daha önceden Türk denizcileri tarafından deniz muharebelerinde uygulandığı görülmektedir. Kürek devrinde olduğu kadar yelken devrinde de çok sayıda gemi Türkler tarafından

kullanılmış ve en büyük deniz muharebeleri Türkler tarafından yapılmıştır. İngiliz amirali Nelson'a büyük bir ün kazandıran yarma manevrası yüzlerce yıl önce Preveze deniz zaferinde Türk denizciler tarafından kullanılmıştır. Preveze deniz muharebesi yarma taktiğinin uygulandığı bir şaheser olarak kabul edilmektedir.

Ayrıca kitapta, kürek ve yelken devrinde kullanılan Türk gemi tipleri, Türk deniz teşkilatı, Türk filolarının kuruluş ve tabiyeleri yer almaktadır. Kitabın sonuna eklenen bibliyografyada, yararlanılan toplam 24 eser yer almaktadır. Yazar, deniz harp tarihi yazacak şahısların mutlaka taktik ve stratejik seviyede deniz hareketleri hakkında bilgi sahibi olmalarının gerekliliği üzerinde de durmuştur.

Kitapta;

- a. Kürek ve yelken devirlerinde Türk gemi tipleri,
- b. Osmanlı İmparatorluğunda deniz teşkilatı,
- c. Türk donanmalarının kuruluş, seyir ve muharebe nizamları,
- ç. Deniz muharebeleri (Burak adası, Preveze, Maskat, Cerba, Lepanto, Koyun adaları, Sakız kanalı, Çeşme, Navarin, Sinop muharebeleri)

yer almaktadır. Bir Türk kalyonunu gösteren resim ile Lepanto muharebesini gösteren krokiler Ek-U'da belirtilmiştir.

2.4.4. Necati (Deniz Kurmay Yarbay), **Deniz Subaylarına Meslek ve Tabiye Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Şube yayınları arasında yer alan eser, deniz subaylarının eğitimi maksadıyla mesleki konularda hazırlanmış notlardan oluşmaktadır. Deniz Harp Akademisinde verilen derslerin, ders notları özet olarak hazırlanmış ve kitaba ithal edilmiştir. Böylelikle kitap Deniz Harp akademisine giriş için hazırlanan veya Komutanlık kursuna gidecek subaylara referans doküman niteliği kazanmıştır. Ayrıca Donanmada görev yapan subayların da istifade edebileceği bir doküman niteliği taşımaktadır.

Kitapta;

- a. Keşif hizmetleri,
- b. Filotillaların görevleri,
- c. Hücumbotlar,
- ç. Denizaltı gemileri,
- d. Deniz hava vasıtaları,
- e. Mayınlar,

- f. Çıkarma faaliyetleri,
- g. Seferberlik,
- ğ. Kruvazör harbi,
- h. Psikolojik hareket,

gibi konularda verilen ders notlarının özetleri yer almaktadır.

2.4.5. **Deniz Teşkilat ve İdare Talimatı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

T.C.Milli Müdafı Vekaleti Donanma Şube yayınları arasında yer alan kitapta, Deniz teşkilat yapısı belirtilirken, personel kadro görevleri açıklanmış, komutanlık bazında görevler ele alınarak açıklanmıştır.

2.4.6. **Deniz öncelik sırası no:9**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayınları arasında yer alan kitap toplam 44 sayfadan oluşmaktadır. Günümüzün sicil sıra kitabıdır.

2.4.7. Alpagut, A.Haydar, **Denizde Türkiye (Birinci Cilt)**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Deniz Harp akademisi yayınlarından olan kitap toplam 628 sayfadan oluşmaktadır. Ali Haydar Bey Genelkurmay Harp tarihi Encümeni ve Deniz Mütihassısı görevindeyken kitabı yazmıştır.

Kitapta;

- a. Türk Devletlerinin Kuruluşu,
- b. Anadolu'nun Türkleşmesi,
- c. Avrupa ile mücadeleler,
- ç. Türk sularında Venedikliler,
- d. 13 yüzyılda Doğu sorunu,
- e. 14 yüzyılda Türk denizciliği, Umur Bey,
- f. Aydın vilayetinin Türk Denizciliğindeki yeri,
- g. İzmir Tersanesi'nde yapılan ilk kadirga olan Gazi Kadirgası ile Bozcaada Seferi,
- ğ. Sakız seferi,
- h. Trakya Seferi,

- k. Türk –Bizans Savaşı, Çanakkale Boğazının alınışı,
- l. Türk Denizciliğinde Gelibolu'nun önemi,
- m. Ankara Savaşının denizciliğe etkileri,
- n. Venedik Filosu, Türk, Bizans, Venedik ilişkileri
- o. İstanbul'un zaptı için Türk seferleri, Haliç mücadeleleri,
- ö. 15. yüzyılda Akdeniz hakimiyeti ve İmparatorluğun Atlas Okyanusuna doğru yayılması,
- p. Cezayir Türk Devletinin kurulması,
- r. Hayrettin Hızır'ın İstanbul'a gidişi ve Kaptanı Deryalıği,

gibi konular yer almaktadır. Türklerin denizle devlet olarak tanışmaları ve Türk denizcilik Tarihi anlatılmaktadır.

2.4.8. Deniz Gedikli Subay, Erbaş, Onbaşı ve Elerin Öncelik Sıraları Sıra no:5, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayınları arasında yer alan kitap toplam 72 sayfadan oluşmaktadır.

2.4.9. İhsan(Bnb.), Elektrik Notları, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 256 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Lisesi öğretmenlerinden olan İhsan Bey tarafından yazılan kitap elektirik derslerinde kullanılmak maksadıyla ders kitabı olarak hazırlanmıştır.

2.4.10. Reşit, Ekrem, Hayreddin Barbaros, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 161 sayfadan oluşmaktadır. Ekrem Bey kitabı hazırlarken 19 adet Fransızca eserden yararlandığını belirtmektedir. Bu yabancı eserlerin tamamı yararlanılan eserler başlığı altında kitapta yer almaktadır. Kitapta Barbaros Hayreddin'in hayatı iki bölüm halinde ele alınarak incelenmiştir.

Bu bölümler ;

- a. Korsan Hızır Reis,
- b. Kaptanı Derya Hayreddin Paşa

şeklinde kitapta yer almaktadır. Barbaros Hayreddin'in doğumundan ölümüne kadar tüm hayatı hikaye anlatır şekilde insanı sıkmayan akıcı bir dille yazılmıştır.

2.4.11. Akalın, Sururi(Bnb.), **Heligolant Muharebesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

345 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 50 sayfadan oluşmaktadır. 28 Ağustos 1914 de gerçekleşen Heligolant Muharebesi kitapta, taktik bir baskın olarak nitelenmektedir. Bu baskın, harbin başında her iki tarafın vaziyeti ve hareket planları, Alman körfezinin emniyet tertibatı göz önüne alınarak incelenmiştir. İngilizler stratejik savunmalarından vazgeçmemekle beraber Alman körfezine ani bir baskın yaparak harbin başından beri Almanlar tarafından yapılan denizaltı ve mayın hareketına karşın bir cevap vermeyi hedeflemişlerdir. Almanlar tarafından yapılan en büyük hata ise Alman Karakol Kuvvetlerinin Heligolant'a geri çekilmesinden sonra Kruvazörleri maksatsız ve teker teker ileri sevk etmeleridir. Diğer hata ise kruvazörlerin harp ettikleri sahayı donanma komutanına bildirmemeleridir. Almanlar, açık bir havada limandan ayrılmalarına rağmen harp ettikleri sahada görüş oldukça düşük olmuştur. Alman hareket emirlerinin düzenlenişinde yapılan hata, Alman deniz harbi sevk ve idaresini olumsuz etkilemiştir. Almanlar bu muharebeyi kaybettiklerin de kaybettikleri gemiler savaşı etkileyebilecek seviyede olmamıştır. Alman sanayi bunu çok kısa bir sürede kapatabilecek düzeyde idi. Almanların en büyük kayıplarının ise; genç deniz subaylarının kendilerini idare edenlere karşı yani yüksek komuta makamlarına karşı olan güvenlerinin sarsılması olarak belirtilmiştir.

2.4.12. Gündoğan, Osman, **İngilizlere Göre Hava Silahı**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Akademik bir inceleme niteliğindeki eser, İngiliz Bahriye Cemiyeti'nin "The Naval Review" adındaki özel mecmuasından alınarak tercüme edilmiştir. 343 sayılı deniz mecmuasının eki olarak yayınlanan kitap, toplam 40 sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta; Hava vasıtalarının avantajları ve dezavantajları incelenmektedir. Ayrıca Uçakların, savaş aracı olarak kullanılmaya başladıkları 1914 yılından itibaren kısaca gelişmeleri anlatılmaktadır. Hava kuvvetlerinin kara ve deniz kuvvetlerini ne şekilde destekledikleri üzerinde de durulmaktadır.

Kitabın sonuna iki cetvel ilave edilmiştir.Bu cetvellerde;

Cetvel A :Tayyarelerin tipi, kaç kişilik olduğu, süratleri, kaç saat havada kaldıkları, max. yükseklikleri, taşıyabilecekleri ağırlık(bombalar dahil)

Cetvel B : Hava gemilerinin Tipi, mürettebatı, sürati, havada kalış zamanı gösterilmektedir.

2.4.13. Okdemir, Mehmet Ali(Mühendis Yarbay), **Muhabere Birliklerinde Meslek Talim ve Terbiyesi Nasıl Yapılmalıdır**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Harbin kazanılmasında önemli bir yeri olan haberleşmenin önemini vurgulamak üzere yazılan kitap toplam 61 sayfadan oluşmaktadır. Bilindiği üzere muhabere teknik bilgi ve disiplinli çalışma isteyen bir branştır. Muhabere birliğinin bilgisizlik veyahut küçük bir ihmalden kaynaklanan yapacağı bir hatanın bedeli çok ağır olabilmektedir.

Kitapta, Muharebe birliklerinin harbin ihtiyaçlarına ve elde mevcut talimnamelerle teknik esaslara uygun olarak yetişmeleri için uygulanması gereken esaslar belirtilmiştir.

2.4.14. Korutürk, Fahri(Deniz Kurmay Yzb.), **Skagerrak Deniz Muharebesi Hakkında Bir Konferans**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 85 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba metin haricinde 22 harita eklenmiştir.

Fahri Korutürk tarafından 6-10 Mart 1935 tarihleri arasında Korgeneral Asım Gündüz'ün emriyle Ankara'da Başbakan'ın da bizzat katıldığı bir seminerde verilen konferans, konferansa katılamayan personelin de yararlanabilmesi amacıyla kitap haline getirilmiştir.

Bu kitapta, deniz meydan muharebelerinin harbin genel seyrini nasıl değiştirebildiği konusunda okuyarlarda bir fikir oluşturmak, ordu mensuplarında bir ilgi uyandırmak hedeflenmiştir. Birinci Dünya Savaşında Alman ve İngiliz donanmaları arasında Skagerrak boğazında meydana gelen fakat neticesi itibariyle bütün dünyayı ilgilendiren deniz muharebesi incelenmektedir. Bu inceleme yapılırken, Alman ve İngiliz Resmi harp tarihi, Alman Amiral Scheer'in anıları, İngiliz Amiral Jellicoe'nin hatıratı, Chirchil ve Tripiz'in hatıralarından yararlanılmıştır.

Kitap;

a. Birinci Dünya Savaşında Skajerrak muharebesi öncesi her iki ülkenin askeri durumu ve muharebenin başlaması,

b. Skajerrak Muharebesi ve muharebeden alınan dersler,

başlıkları altında hazırlanmıştır.

Kitabın son bölümünde Birinci Dünya Savaşında Çanakkale ve Skajerrak sularında yaşanan deniz muharebelerinin benzerliği üzerinde durulmuş ve bu benzerlik merkezi devletlerin Rusya'yı batıdan ayıran coğrafyasını bozmaya karşı İngilizler tarafından biri güneyden diğeri kuzeyden yapılan birer saldırı olarak belirtilmiştir. Bu her iki hamlede de İngilizler gayeye ulaşamamalarına rağmen Çanakkale savaşının galibi belli iken Skajerrak'ta zafere ulaşan olmamıştır. Bu da her iki savaş arasındaki tek fark olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kitapta, Skajerrak deniz muharebesi tarihin ve denizlerin görebildiği en önemli deniz savaşı, fakat zafersiz bir savaş olarak nitelendirilmektedir.

2.4.15. Arnom, Rafet(Yzb.), **Topçuluk Dersleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz şube yayını olan kitap toplam 94 sayfadan oluşmaktadır. Ders notu şeklinde hazırlanan kitap, uygulamalı eğitim maksatlı okul gemilerinde seyre çıkan Deniz Harp Okulu öğrencilerine kaynak teşkil etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Okuldaki eğitim döneminde nazari olarak görülen topçuluk dersleri müfredatına uygun olarak ve onun tamamlayıcısı şeklinde düzenlenmiştir.

Kitapta;

a. Gemi toplarının özellikleri ve sınıflandırılmaları,

b. Bakım tutum uygulamaları,

c. Atış dersleri ve yöntemleri,

ç. Cephane hakkında bilgi ve gemide muhafaza usulleri

gibi konular yer almaktadır.

2.4.16. Mengül, Sabri (Deniz Binbaşı), **Türk Boğazlarının (Çanakkale ve Karadeniz) Tarihi(Süel ve Siyasal)**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

344 sayılı deniz mecmuasının tarih eki olan kitap toplam 44 sayfadan oluşmaktadır. 1936 Montrö Boğazlar sözleşmesi imzalandıktan sonra kaleme alınan kitap 1300'lü yıllardan 1936 yılına kadar boğazlara sahip olmak için verilen

mücadeleleri ele alarak incelemektedir. Kitapta, Osmanlının önce Marmara denizini daha sonra Karadeniz'i bir Türk gölü haline getirerek her iki boğazda da tam kontrole sahip olması, bu kontrolün 18. yüzyılda Rusların Osmanlılar üzerinde kazandığı imtiyazlar sonrasında tekrar gündeme gelerek "Boğazlar sorunu" haline gelişi belirtilmektedir. Türk boğazlarının kapalılığı ve serbestliği üzerine tarihi olaylar incelenerek , yabancı ülkelerin boğazlar üzerine yaptıkları gizli anlaşmalar ele alınmıştır. Lozan anlaşmasının boğazlarla ilgili maddeleri üzerinde de durularak, 1925 yılında yaşanan aşağıda belirtileceğim ilginç bir olay anlatılmaktadır.

Bahse konu olay özetle şöyle gerçekleşmiştir. Lozan Barış anlaşmasından sonra kurulan boğazlar komisyonu, Tuna komisyonunda olduğu gibi kendine mahsus ve komisyona ait müessese ve gemilere çekilmek üzere bayrak yapma girişiminde bulunmuş. Gerçekte bu husus Sevr projesinde yer almasına karşın Lozan anlaşmasında böyle bir husus yer almamıştır.

Yukarıda bahsedilen olay gibi Montrö boğazlar anlaşmasına zemin hazırlayan olaylar ele alınarak incelenmiş ve Montrö Boğazlar anlaşmasının ne kadar gerekli olduğu anlatılmaya çalışılmıştır.

2.4.17. Kurtoğlu, Fevzi(Toplayan), **Türk deniz Tarihinden Bir Safha**, çev.T.Tunay, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

346 sayılı Deniz Mecmuasının tarih eki olarak yayınlanan kitap toplam 70 sayfadan oluşmaktadır. Fevzi Bey Deniz Lisesi Tarih Öğretmenliği görevinde iken Deniz Harp okulu İngilizce Öğretmeni Tunay Bey'in de katkılarıyla bu kitabı hazırlamıştır. Kitap Türklerin Hint Denizindeki mücadelelerini anlatmaktadır. Türklerin Hint Denizi maceraları o güne kadar tamamıyla aydınlanmamıştır. Daha önce yayınlanan Türk ve Arap kaynaklarına dayanan Hint Denizi mücadeleleri bu karanlık dönemi tam olarak aydınlatamamışlardır. Bu nedenle bu mücadeleye karışmış Portekiz kaynakları incelemenin gerekliliği ortaya çıkmış ve sonunda bu eser meydana gelmiştir. Fevzi Beyin yaptığı araştırmalarda İngilizlerin Asya faaliyetlerini inceleyen aylık olarak çıkardıkları (The British Royal Asiatic Society) mecmuanın koleksiyonu alınarak incelenmiştir. İnceleme sonunda tarihimizin tam aydınlatılmayan loş sayfaları hayli aydınlatılmış, özellikle Portekiz tarihsel kaynaklardan istifade edilerek yazılmış üç makale bulunmuştur. Bu üç makale olduğu gibi dilimize çevrilerek bu eserde yer almıştır. Kitapta yer alan üç makale aşağıda belirtilmiştir.

- a. 16.yy Hint Okyanusunda Portekizlerle Türkler
yazan M.Longworth Dames
- b. 1507-1517 arasında Hindistan ve Arabistanda Portekizliler
yazan:P. Denison Ross
- c. 1517-1538 tarihleri arasında Hindistan ve Arabistan da Portekizliler
yazan:E.Denison Ross

2.4.18. Tan, Mazhar(Alb. Dr.), **Türk Donanmasının da böcek ve fare ile uğraşmalar**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genel Kurmay Başkanlığı 9. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 59 sayfadan oluşmaktadır. Kitap yazılırken Fransızca ve Almanca olmak üzere 8 yabancı ve bir Türk kaynaktan istifade edilmiştir. Başvurulan toplam bu dokuz kaynak kitabın sonunda yer almaktadır. O dönemde ülkede fare ve haşarat ile mücadele için yapılan usullerin yetersiz kalması, özellikle gemilerde uygulamaların faydadan çok zararı görülmesi nedenleri ile yeni bir uygulama başlatmak ihtiyacı duyulmuş ve bu kitap hazırlanmıştır. Kitapta anlatılan bu yeni uygulama, 1926 yılından beri Avrupa ülkelerinde uygulanan asit siyonitrik ile fare ve haşereye karşı mücadele usulüdür. Bu usulün daha önce donanmada uygulanan usulden çok daha pratik olarak uygulanma imkanına sahip ve etkinliği çok daha fazla olduğu belirtilmektedir. Türk ordusunda bu yöntem ilk defa Deniz Kuvvetlerinde bu kitapla beraber kullanılmaya başlanmıştır. Kitapta, uygulamaya yeni başlanan bu gazın nasıl tatbik edileceği, gemilerden başka nerelerde kullanılabileceği, kullanılırken nelere dikkat edilmesi gerektiği detaylı olarak anlatılmıştır.

2.4.19. Wilson, H.W., **Zırh Devrinde Deniz Muharebeleri (Büyük Harbe Kadar)**, çev. Lütfi Çekiç (Dz. Yarbay), İstanbul: Deniz Matbaası, 1937.

Genelkurmay Başkanlığı 19. Şube yayınları arasında yer alan kitap, toplam 316 sayfadan oluşmaktadır. Zırhlı gemilerin tarihi gelişimleri anlatılırken neden zırhlı gemilere ihtiyaç duyulduğu, zırhın ilk kez gemilere nasıl tatbik edildiği, ayrıca İngiliz ve Fransız bahriyelerinin sahip oldukları ilk zırhlı gemiler de detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Zırhlı gemilerin üstünlüğünü gösteren ve Sinop Hadisesi olarak bilinen Ruslara karşı Türk gemilerinin tahribi de Türklerin zırhlı gemilere geçişlerinin daha iyi anlaşılabilmesi açısından ele alınmıştır.

Kitapta Birinci Dünya savaşına kadar olan önemli deniz savaları incelenmiş bu incelemeler yapılırken daha iyi anlaşılmasını sağlamak için her bir muharebe kroki

ile de gösterilmiştir. Zırhlı savaş gemilerinin bir kısmının fotoğrafları da kitapta yer almaktadır.

2.5. 1938 Yılında Basılmış Yayınlar:

Bu yılda toplam 16 adet kitap basılmıştır. Basılan kitaplardan dördü tarih kitabıdır. Bu yılda basılan tarih kitaplarında kendi tarihimizi yeterince iyi bilmeyip, gerektiği gibi araştırmadığımız taktirde gerçeklere ulaşamayacağımız belirtilmektedir. Bunun sonucunda da asızsız iddiaların gerçekmiş gibi kabul edildiği, Baltacı Mehmet Paşa gibi tarihe mal olmuş kişilerin karalandığı üzerinde durulmuştur.

2.5.1. Kamensky, Steblina(Yzb.), **1914- 1918 Karadeniz’de Mayın harbi**, çev. S. Gökdeniz (Dz. Bnb.), İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

348 sayılı Deniz mecmuasının tarih eki olarak yayınlanmıştır. Kitap toplam 31 sayfadan oluşmaktadır. Çarlık dönemi Rus Bahriyesinde görev yapmış olan Kmensky tarafından yazılan kitapta ;

- a. Birinci Dünya savaşı başlangıcından 1916 Temmuzundaki buhran safhasına kadarki dönemde mayın harbi,
- b. Karadeniz’deki Rus hakimiyeti,
- c. Rusların kendi sahilleri ile özellikle İstanbul Boğazı yaklaşma sularında icra ettikleri mayın döküş hareketi incelenerek anlatılmaktadır.

Kitapta, Karadeniz’deki Alman denizaltı hareketi nedeniyle 1916 Temmuzunda Rus nakliye filosunun yaklaşık % 25’inin kaybedildiği, buna karşılık hiçbir Alman denizaltı gemisinin batırılmadığı belirtilmektedir. Böylelikle Karadeniz Donanmasının stratejik açıdan fayda sağlayamadığı bir konuma düştüğü ifade edilmektedir. 1916 Temmuzunda Rus Karadeniz Donanma Komutanlığına getirilen Amiral Kolçak’ın taarruzi bir strateji ile mayın harbine başlaması ve bunun sonucunda Rusların tekrar Karadenizde deniz egemenliğini elde etmeleri kitapta yer alan önemli hususlardandır. Ayrıca kitap harp prensiplerinden taarruzun önemini gözler önüne sermekte, taarruzi rol benimsenmeden zafere ulaşamayacağını dile getirmektedir.

2.5.2. Alman Açık Deniz Filosu İle Denizaltı Gemilerinin Müşterek Harekatı, çev. Sururi Akalın, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

347 sayılı deniz mecbuasının eki olarak yayınlanan kitapta, metin dışında 4 adet kroki yer almaktadır. Kitap toplam 23 sayfadan oluşmuştur. Ek olarak verilen krokilerde Alman denizaltılarının bekleme mevkiileri ve hareket planları yer almıştır. Kitap "La Revuc Maritime" adlı Fransızca eserden tercüme edilmiştir.

Kitapta; Büyük harpte Alman denizaltı gemilerinin itilaf devletlerinin deniz aşırı ticaretine karşı yaptıkları muharebeler, yapılan deniz savaşlarında denizaltı gemilerinin ön plana çıkmaları incelenmektedir.

Alman denizaltıları, yine Alman açık deniz filosunun hareketına zemin hazırlamak için üç büyük harekate iştirak etmişlerdir. Bunlar; İskajerak muharebesi(1916), 19 Ağustos 1916 çıkışı ve 24 Ekim 1918 projesi(Harekat planı) olarak belirtilmiş ve bu kitapta ele alınarak incelenmişlerdir.

2.5.3. Asteğmenlere Mahsus Torpido Kursu Notları, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 122 sayfadan oluşmaktadır. Kurs notlarının içerisinde torpido atış problemi çözümlerini gösteren 15 adet şekil mevcuttur. Eğitim yardımcı kitabı olarak hazırlanmıştır.

Ders notlarında;

- a. Torpido silahının tarihi,
- b. Türk Bahriyesindeki mevcut torpidolar ve özellikleri,
- c. Gemilerde yapılan bakım tutum faaliyetleri,
- ç. Torpido atış problemi hesaplama yöntemleri,
- d. Gece/Gündüz torpido hücumları,
- e. Torpido kovanları özellikleri ve bakımı,

gibi konular yer almaktadır. Ders notları, asteğmenlerin eğitimi için iki aylık bir eğitim programında verilmek üzere hazırlanmıştır.

2.5.4. **Denizaltı Tipi Mayınlar ve Hizmet Usulleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 107 sayfadan oluşmaktadır. Deniz Kuvvetleri emrinde görev yapan personele denizaltılardan atılan mayınları ve mayınlama usullerini öğretmek amacıyla yazılmıştır. Ayrıca bu konuda planlanan kurslarda da eğitim kitabı olarak kullanılmıştır.

Kitapta ;

- a. Mayının tarifi,
- b. Mayınların bakım tutum ve muhafazaları,
- c. Mayınların taşınması, yüklenmesi ve döküş usulleri

gibi konular ele alınarak incelenmiştir. Kitap Almanca aslından tercüme edilmiş olup orijinal ismine kitapta yer verilmemiştir.

2.5.5. Arnould, Herr V.(Yabancı Mütahassıs) ve Nahit(Bnb., Muallim), **Deniz Harp Tarihi Ecnebi Seferleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Deniz harp Akademisi yayınlarından olan kitap 538 sayfa olup ders kitabı olarak kullanılmak üzere belirli sayıda basılmıştır. Kitabın önsöz ve içindekiler kısmı olmayıp konferans şeklinde direk olarak konuya girilmiştir.

Kitapta;

- a. Birinci Dünya savaşı öncesi,
- b. Muharebe filolarının inşaları,
- c. Kuzey denizi hareketlarına ait Alman hareket planları,
- ç. İngiliz sahillerine karşı düzenlenen mayın harbi,
- d. İngiliz Denizaltı hareketi,
- e. İngiliz deniz hareketleri,
- f. İngiliz kıtalararası deniz nakliyatı,
- g. İngiliz istihbarat yapılanması ve Alman körfezlerindeki çalışmaları,
- ğ. Alman kruvazörlerinin hareket tasarıları,
- k. Önemli deniz muharebeleri ve sonuçları,

gibi konular yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen konular haricinde;

- a. Birinci Dünya Savaşının ilk büyük gemilerin çarpışması olarak nitelendirilen Dogerbank Muharebesi ve çıkarılan sonuçlar,
 - b. Alman donanmasının kullanılması konusunda yaşanan görüş farklılıkları,
 - c. İngilizlerin kati bir netice verecek bir harekate Almanları mecbur bırakmamaları için Alman Donanma Komutanlığının geliştirdiği yeni hareket planları,
 - ç. Alman açık deniz filosunun hareketleri
- detaylı bir şekilde kitapta incelenmiştir.

Kitap Almanların gözüyle Birinci Dünya Savaşında Deniz Muharebelerini incelemekte, Özellikle İngiliz ve Alman donanmalarının faaliyetleri hakkında bilgi vermektedir.

2.5.6. Deniz Hava Silahının Kullanılması Hakkında Malumat, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Deniz Harp Akademisi yayınları arasında yer alan kitap, toplam 51 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta, uçaklarla ilgili genel bir açıklama yapıldıktan sonra ;

- a. Hava keşif görevleri, hava keşif çeşitleri,
 - b. Hava emniyet kuralları,
 - c. Hava Kuvvetlerinin keşif ve emniyet görevlerinde kullanılması,
 - ç. Uçakların deniz hava silahı olarak kullanılmaları
- ele alınarak incelenmiştir.

2.5.7. Denizde Kıdem sırası no:10, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Milli Savunma Bakanlığı Deniz Personel İşleri Şubesi Müdürlüğü yayını olan kitap toplam 46 sayfadan oluşmaktadır. Günümüzün sicil sıra kitabıdır.

2.5.8. Deniz Erat ve Talebelerinin Yiyecek İstihkakı, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Milli Müdafı Vekaleti Deniz Levazım Şube M.lüğü yayını olan kitap, harp gemilerinde ve denizin kara birliklerinde bulunan deniz Gedikli ve mükellef erbaş ile erlere, deniz öğrencilerine yedirilecek günlük yiyecek istihkakı belirtmektedir.

2.5.9. Kleist, Franz Von Rintelen(Yzb.), **Görünmeyen Düşman**, çev. Tahir Tunay, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 189 sayfadan oluşmaktadır. Bir Alman deniz haber alma subayının harp hatıraları olan kitap Deniz Lisesi İngilizce öğretmeni olan Tahir Bey tarafından tercüme edilmiştir. Tahir Bey tarafından, hatıralarını yazan yüzbaşı Rintelen, mesleğinin kendine verdiği fırsat ve imkanlardan kendi çıkarları için istifade etmeyi düşünmeyen, tek başına ülkesi için gizli görevde bulunan, ülkesini ve vatanını seven bir subay olarak tanıtılmaktadır. Yüzbaşı Rintelen 1915 yılında ülkesinden özel bir görev için ayrılmış, altı yıl sonra görevini tamamlayarak geri dönebilmiştir. Yüzbaşı ülkesinden ayrı geçirdiği sıkıntılı günleri işte bu hatıratında anlatmaktadır. Eser aynı zamanda İngiliz haber alma sistemi hakkında da bilgi vermekte, onun ne kadar iyi işlediğini açıkça ortaya koymaktadır. Kitap, yapılan propagandalar neticesinde tüm dünyayı korkutan Alman düşüncesinin gerçekte hiçte böyle olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Kitap özü itibarıyla, ülke menfaatleri tehlikeye girdiğinde bir askerin nasıl davranması gerektiğini ortaya koyması açısından genç nesillerin ders alabilecekleri bir niteliğe sahiptir.

2.5.10. Koral, Rıdvan(Bnb.), **Nişancılara Mahsus Atış Dersleri**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 61 sayfadan oluşmaktadır. Gemilerde görevli topçulukla uğraşan personelin görev başı eğitimleri ve gördükleri çeşitli kurslarda kullanılmak maksadıyla yazılmıştır.

Ders notunda ;

- a. Ateşli silahların tarihçesi,
- b. O dönemdeki Modern namluların yapılış tarzları,
- c. Merminin namludan çıkana kadar etkilendiği hususları inceleyen iç balistik ve namludan çıktıktan sonraki etkileri inceleyen dış balistik

gibi hususlar incelenmiştir. Kitapta belirtilmemiş olmasına rağmen yabancı yayınlardan tercüme edilerek oluşturulduğu değerlendirilmektedir.

2.5.11. **Ordu Dahili Hizmet Kanunu ve Deniz Dahili Hizmet Talimatnamesi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938 .

Silahlı Kuvvetler personelinin tabi olduğu İç Hizmet Kanun ve Talimatı tek bir kitapta toplanmış olup toplam 342 sayfadan oluşmuştur. Silahlı Kuvvetler personelinin uyması gereken kuralları içeren kanun ve düzenlemelerden oluşmaktadır.

2.5.12. Kurtoğlu, Fevzi, **Pirut Seferi**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genel Kurmay Başkanlığı 9. Deniz şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 84 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın yazarı Fevzi bey Deniz Lisesi Tarih Öğretmenliği sırasında bu eseri meydana getirmiştir. Baltacı Mehmet Paşa deyince aklımıza hemen Rus çaricesi Katerina ile olan ilişkisi ve bir kadın tebessümü, beş on mücevher uğruna milletin menfaatini aynı zamanda kendi menfaatini feda etmesi gelmektedir.

Eserin yazarı Fevzi Bey ünlü Türk denizcisi Piri Reis konusunda bir araştırma yaparken bu ünlü Türk amirali ve coğrafyacısının bir iftiraya uğradığını görmüş aynı şeyin Baltacı Mehmet paşa için de geçerli olabileceğini, onun da iftiraya uğramış olabileceği düşüncesi ile konu hakkında bir araştırma yapmaya karar vermiştir. O dönemde Baltacı Mehmet Paşanın lakabı olan baltacıların saray muhafızlığını yapmakta oldukları kitapta belirtilmektedir. Ayrıca, Baltacı Mehmet Paşa'nın aslen Kastamonulu bir Türk olduğu da yazmaktadır. Kitap hazırlanırken o dönemde yayınlanmış tarih kitapları incelenmiş, Topkapı Sarayında bulunan yeniçeri katibi Hasan'ın Pirut Seferine ait el yazması hatıraları, Mustafa Paşa'nın Netayicül Vukuat adlı eseri, İstanbul'da baş vekalette merbut hazineci evrak dairesi tasnif heyetince ortaya çıkarılan Baltacı Mehmet Paşa'nın Valide Sultana gönderdiği Pirut Muharebe raporu, Bursalı Sipahi zabitanın Pirut seferine ait hatıralarından istifade edilmiştir.

Fevzi Bey yaptığı inceleme sonucunda; Baltacı Mehmet Paşanın ne bir kadın güzelliği, ne de mücevherlere tamah etmeyerek, yalnız kendi vicdani kanaati ve görüşü ile memlekete hayırlı bir hizmet yapmak kastı ile anlaşmayı imzaladığını ortaya koymuştur. 1938 senesine kadar yaklaşık 226 sene Osmanlı Devleti'nin en büyük memuriyetine yükselmiş bir zat olan Baltacı Mehmet Paşa üzerine yapışmış olan bu kara lekeyi silmeye çalışmıştır ve kanaatimce de bunu başarmıştır. Pirot muharebesini gösteren kroki ile 1182 yılında Karadeniz kuzeyindeki yerleşimleri gösterir harita Ek-Ü'de gösterilmiştir.

2.5.13. **Subay Motor Kursu Notları**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 259 sayfadan oluşmaktadır. Kurs notları subayların görev öncesi veya ihtisas kurslarında öğretilen konular paralelinde eğitim yardımcı kaynağı olarak hazırlanmıştır.

2.5.14. **Telsiz ve Topçulukta Kullanılan Piller ve Akümülatörler**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genelkurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 88 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta Deniz Kuvvetlerinde o dönemde kullanılan pil ve akümülatörler teknik açıdan incelenmiştir. Kimyasal açıdan piller genel olarak anlatıldıktan sonra onları uzun süre idame edebilmek amacıyla bakım tutumlarında dikkat edilecek hususlar belirtilmiştir. Bahse konu pil ve akümülatörleri kullanan Telsiz ve top branşı personelini eğitmek amacıyla yardımcı doküman olarak hazırlanmıştır.

2.5.15. Mengül, Sabri(Dz.Bnb.), **Umumi Seyrisefain**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genel seyir bilgilerini ihtiva eden kitap toplam 617 sayfadan oluşmaktadır. Okullarda ve eğitim kurumlarında öğrencilere genel seyir bilgilerini öğretmek amacıyla yazılmasına karşın mesleğe başlamış subay ve astsubaylar içinde temel bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır.

Gemilerde görevli personelin, seyirde kullanılan hesaplama yöntemleri de dahil seyirle ilgili bilmesi gereken tüm hususlar kitapta yer almıştır. Seyir tipleri anlatılırken her biri şekiller üzerinde gösterilmiştir. Ayrıca kitapta, seyirde kullanılan haritalar, seyir aletleri ve cihazları tanıtılmış, gök cisimleri hakkında bilgi verilmiştir.

2.5.16. Mengül, Sabri(Dz.Bnb.), **Sahil Tanıma**, İstanbul: Deniz Matbaası, 1938.

Genel Kurmay Başkanlığı IX. Deniz Şube yayınları arasında yer alan kitap toplam 168 sayfadan oluşmaktadır. Sahil tanıma kitabı İskenderun'dan Hopa'ya kadar tüm sahillerimizdeki limanları tanıtmaktadır. Limanlar tanıtılırken;

- a. Kısa tarihleri,

- b. Demirleme yerleri, bağlama yerleri,
- c. Akıntılar,rüzgar ve hava durumu,
- ç. Ekonomik özellikleri, ihracatı,
- d. Limanda gemilere verilen hizmetler,

gibi konuları kapsayacak şekilde detaylı bir çalışma yapılmıştır.Aynı zamanda limanlar harita ve krokilerle de gösterilmiştir. Gemilerde seyir yapan personel için devamlı ellerinde bulundurmaları gereken bir kılavuz niteliği taşımaktadır.

SONUÇ

Latin harflerine geçildiği 1928 yılına kadar, kitap basımı yapan basımevlerinin hemen hemen tamamına yakını İstanbul'da faaliyet göstermiştir. 1881 yılında kurulan Deniz Basımevi de, kuruluşundan itibaren 124 sene İstanbul'un eski semtlerinden biri olan Kasımpaşa'da basım faaliyetlerini sürdürmektedir.

İncelenen 10 yıllık dönem içerisinde Deniz Basımevi'nde çeşitli konularda toplam 172 yayın basılmıştır. Bu dönemde basıldığını belirttiğim yayınlara süreli yayınlar dahil edilmemiştir. Süreli yayınlar Hüseyin Yıldırım'ın 1994 yılında yayınlanan "Makaleler Listesi" adlı eserinde detaylı olarak ele alınmıştır.

Türkiye'de çağdaşlaşma hareketinin en önemlilerinden birini teşkil eden yeni Türk harflerinin kabulüyle başlayan aydınlanma hareketine Deniz Kuvvetleri gecikmeden katılmıştır. Yeni Türk harflerine geçişin ilk yılı olan 1929 yılı, incelenen dönem içerisinde Deniz Basımevi'nde en az kitap basılan yıl olmuştur. Bunun sebebinin de yeni Türk Harflerine geçişte yaşanan problemlere bağlamak sanırım yanlış bir karar olmaz. Daha sonraki yıllarda basılan kitap sayısının arttığını görmekteyiz. 1923-1928 dönemleriyle kıyasladığımız taktirde 1929 yılında önceki yıllar kadar ve hatta o yıllardan daha çok kitap basılmıştır. 1923-1928 yılları arasında gerçekleşen basım faaliyetleri hakkında genel bir fikir vermesi açısından o dönemde basılan Deniz Harp Tarihi konulu kitapların listesi EK-Y'de verilmiştir.

1930 yılı ise Deniz Basımevi açısından en fazla yayının basıldığı yıl olmuştur. Bu dönemde toplam 25 kitap basılmıştır. Bu durum bize, Latin harflerine geçişle ilgili 1929 yılında karşılaşılan bir kısım sorunun giderildiğini göstermektedir. Ali Haydar Bey tarafından yazılan "Cezayir Hakkındaki Neşriyata Umumi Bir Cevap" adlı eser ise incelenmeye değer önemli bir eser niteliğindedir. Bu kitap bize Cumhuriyet dönemiyle başlayan aydınlanma hareketinin Deniz Kuvvetleri'ne ne şekilde yansıdığını göstermektedir. Artık bahriyemizde görev yapan insanlar kendi tarihlerine sahip çıkmaya başlamışlar ve yabancıların yanlış ve taraflı yazdıkları tarihe karşı kendilerini kanıtlama ve çevrelerini aydınlatma yoluna gitmişlerdir.

Böylelikle çağdaş toplumlarda görülen yanlışlara karşı sessiz kalmama, doğruyu arama bilincinin oluşmaya başladı görülmektedir.

Sait Talat Bey tarafından 1932 yılında basılan Piri Reis'in yaptığı Amerikan haritasını ele alan bilimsel inceleme niteliğindeki kitap da önemli eserler arasındadır. Burada Piri Reis'i kendinden önce yapılmış haritaları kopyalamakla suçlayanlara tarihi gerçeklerle cevap verilmeye çalışılmıştır.

Basılan kitaplarda bir ülkenin kendi tarihini kendisinin yazması gerektiği fikrinin hakim olmaya başladığını, yabancıların yazdıkları bir kısım tarihin taraflı olduğunun anlaşıldığı, kısaca insanımızın artık aydınlanmaya başladığını görmekteyiz. Önemli olaylara şahit olmuş, onları yaşamış kişilerin anılarını yazmalarının, kendi tarihimizi gelecek nesillere daha doğru aktarabilmemiz için ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır.

1935 yılından itibaren basılan talimat sayısında bir azalma görülmektedir. 1934 yılına kadar Deniz kuvvetlerinde kullanılan talimatların büyük çoğunluğunun yeni Türk harfleriyle basımı tamamlanmıştır. Bu tarihten sonra 1938 yılına kadar yılda ortalama bir talimatın basıldığını görmekteyiz.

İncelenen dönem içerisinde en çok tarih kitabı 1932, 1936 ve 1937 yıllarında basılmıştır. Özellikle birbirini takip eden 1936 ve 1937 yıllarında toplam 19 adet tarih kitabı basılmıştır. Böylelikle Donanma personeline tarih bilincinin yerleştiği sonucuna ulaşabiliriz. Basılan tarih kitaplarında kendi tarihimizi bilmenin önemi üzerinde durulmuştur. Kendi deniz tarihlerimiz incelendiğinde, yabancılara atfedilmiş birçok olayın daha önce Türk denizciler tarafından uygulandığı örneklerle açıklanmıştır. İnceleme sonucunda, yabancıların birer taktik dehası olarak öne çıkardıkları kendi denizcilerinin uyguladıkları taktiklerin hemen hemen tamamına yakınının daha önceden Türk denizcileri tarafından deniz muharebelerinde uygulandığı görülmektedir. Kürek devrinde olduğu kadar yelken devrinde de çok sayıda gemi Türkler tarafından kullanılmış ve en büyük deniz muharebeleri Türkler tarafından yapılmıştır. İngiliz amirali Nelson'a büyük bir ün kazandıran yarma manevrasının yüzlerce yıl önce Preveze deniz zaferinde Türk denizciler tarafından kullanıldığını görmekteyiz. Preveze deniz muharebesi yarma taktiğinin uygulandığı bir şaheser olarak kabul edilmektedir. Kendi tarihimizi yeterince iyi bilmeyip, gerektiği gibi araştırmadığımız taktirde gerçeklere ulaşamayacağımız ortaya konmuştur. Kendi tarihimizi kendimiz araştırıp yazmamamız sonucunda da asılsız

iddiaların gerçekmiş gibi kabul edildiğini, tarihe mal olmuş ünlü şahsiyetlerimizin karalanmaya çalışıldığını görmekteyiz.

İncelenen eserlerden alınabilecek en büyük derslerden biri de ülke savunmasında kendi kaynaklarımıza güvenmemiz gerektiğini bize hatırlatmasıdır. Bu dönemde özellikle Birinci Dünya Savaşını konu alan incelemeler yapılmış ve bunlardan elde edilen sonuçlar aktarılmıştır. Bu sonuçlar bize, kendi savunma stratejilerimizi geliştirerek, kendi savunmamız için ihtiyaçlarımızı iyi tespit edip ihtiyaçlarımıza göre gemi tipi belirleyerek almamız veya yapmamız gerektiğini, başkalarının tavsiyeleri üzere alınacak gemilerin harpte ihtiyaçlarımızı karşılayamadığını göstermektedir.

1929 yılından itibaren, Türk toplumunun değişmesine paralel olarak aynı zamanda Deniz Kuvvetlerinde meydana gelen çağdaşlaşmaya yönelik değişimler bu incelemede ortaya çıkmaktadır. Bir çok deniz subayının, gerek mesleki gerekse diğer konularda adeta birbirleriyle yarışırcaasına kitap yazma faaliyeti içerisine girdikleri görülmektedir. Bahriye personeli, yeni Türk harflerinin sağladığı kolaylığı kısa sürede anlayarak onu uygulama alanına sokmuştur.

Bu çalışmada, Deniz Kuvvetlerinin o dönemdeki tek basımevi olan İstanbul Deniz Basımevi'nde 1929-1938 yıllarında basılmış yayınlar incelenerek, Deniz Kuvvetlerinin bir dönemi hakkında okurlara bir fikir verilmiş ve Deniz İhtisas Kütüphanesinin rafları arasında kalan özellikle deniz harp tarihi konulu kitaplar gün yüzüne çıkarılmış, bu konularda inceleme yapacak araştırmacılara bir rehber oluşturulmaya, aynı zamanda çoğunlukla anılara dayanan tarih kitaplarının günümüz Türkçe'siyle yeniden basılması hususu gündeme getirilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Alpay, Meral, **Harf Devriminin Kütüphanelere Yansıması** , İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1976.
2. Arar, İsmail, "Gazi Alfabeti", **Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu**, İstanbul, TTK, 1991.
3. Atay, Falih Rifki, **Çankaya**, İstanbul, Bateş A.Ş., 1984.
4. Baysal, Jale, "Harf Devriminden Önce ve Sonra Türk Yayın Hayatı", **Devriminin 50. Yılı Sempozyumu**, İstanbul, TTK, 1991.
5. Berkes, Niyazi, **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, 6.Basım, İstanbul, YKY, 2004.
6. Gencer,A.İhsan-S.Özel, **Türk İnkılap Tarihi**, 8.Basım, İstanbul, Der yayınları,2001.
7. Kili, Suna, **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli**, 8.Basım, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2003.
8. Lewis, Bernard, **Modern Türkiye’nin Doğuşu**, 8.Basım, İstanbul, TTK Yayınları, 2000.
9. Noyan, Bahri S., "Türkiye’de Matbaacılık, Deniz Matbaasının Tarihçesi", **Hayat Tarih Mecmuası**, 1969, cilt 5, S.6(Temmuz 1969).
10. Özerdim, Sami N., **Yazı Devriminin Öyküsü**, 1.Basım, İstanbul, Cumhuriyet Gazetesi Yayınları, 1998.
11. Palmer, Alan, **Son Üçyüz Yıl Osmanlı İmparatorluğu**, 2.Basım, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2003.
12. Şimşekalp, Muhlis, "Matbaacılığın keşfi ile Türkiye’de Matbaacılık sanatının başlangıcına ait kısa bir tarihçe, dünkü ve bugünkü basımevi", **Donanma Dergisi**, 1959, cilt.7, (Ocak 1959).
13. Tengüz, Hüsnü, **Deniz Basımevi’nin Tarihçesi**, İstanbul, Eski Türkçe El Yazması Not Defteri, [t.y.].
14. Yamaner, Şerafettin, **Atatürkçü Düşüncede Ulusal Eğitim "Dinsel ve Geleneksel Eğitimden Laik ve Çağdaş Eğitime"**, İstanbul, Harp Akademileri Yayınları, 1998.
15. Yıldırım, Hüseyin, **Makaleler Listesi**, Ankara, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Basımevi,1994 .

İNCELENEN KİTAP LİSTESİ (1929-1938)

SIRA NO	ESERİN ADI	BASIM TARİH	YAZARI	TÜR
1	Askeri Deniz Mektepleri ve Kursları Müdürlüğü Talimatı	1929	-	Talimat
2	Büyük Donanmanın Tekvün, İnkişaf ve Asarı	1929	Vikount Celiko	Tarih
3	Büyük Harpte İtalya Bahriyesi	1929	(Nak.)Osman Nuri	Tarih
4	Deniz Kursları Talimatı	1929	-	Talimat
5	Gaz Duman ve İslim Tehlikelerine Karşı Müdafaa ve Vesaiti	1929	H.Sami	Teknik
6	Harp Gemilerini Ziyaret Talimatı	1929	-	Talimat
7	İşaret Kurs Kitabı	1929	-	Mesleki
8	Jotlant Deniz Muharebesi ve Münasebetsizlikleri	1929	Rejinalt BAKON	Tarih
9	Mayn Tarayıcılığı	1929	İ.Münir	Mesleki
10	Tayyareler ve Mücadeleler	1929	Münir	Mesleki
11	Deniz Gedikli Küçük Zabit İhzarı Mektebi Kabul Talimatı	1929	-	Talimat
12	Askerliğe Hazırlık Dersleri	1930	Osman Nuri	Genel
13	Cezayir Hakkındaki Neşriyata Umumi Cevap	1930	Ali Haydar Emir	Tarih
14	Deniz Fabrikalarına Kaydükabul Edilecek Çıraklar Hakkında Kanun	1930	-	Kanun
15	Deniz Gedikli Küçük Zabit İhzarı Mektebi Talimatı	1930	-	Talimat
16	Deniz Gedikli Küçük Zabit İhzarı Mektebinin Müfredat Programı	1930	-	Mes. Prg.
17	Deniz Harp Ceridesi Talimatı	1930	-	Talimat
18	Deniz Harp Mektebi Talimatı ve Ders Programı	1930	-	Mes. Prg.
19	Deniz Harp Oyunları Esasları	1930	-	Mesleki
20	Deniz Kursları Talimatı	1930	-	Talimat
21	Deniz Teşkilatı İdare Talimatı	1930	-	Talimat
22	Denizde Kıdem Sıraları No:15	1930	-	Mes.sicil
23	Denizde Kimya Harbi	1930	Mithat Salih	Mesleki
24	Donanmada Suni Sisleme Talimnamesi	1930	-	Talimat
25	Deniz Talebe ve Efradına Mahsus Erzak İstihkak Cetveli	1930	-	Mesleki
26	Heybeliada Deniz Lisesi Kayıt ve Kabul Şartları	1930	-	Genel
27	Karasularımızda Görülecek Serseri Mayınlar Hakkında Liman Reisleri Tarafından Yapılacak Muameleye Dair Talimat	1930	-	Talimat
28	Mesahai Bahriye İcmali ve İstanbul Boğazı Akıntılarının Tetkiki	1930	Ahmet Rasim	Teknik
29	Muharebede Hattiharp Gemisi	1930	Kostans	Tarih
30	Rahne Talimnamesi	1930	-	Talimat
31	Seri Motorbotların Telsiz Muhabere Talimnamesi	1930	-	Talimat
32	Seyrisefain Notları	1930	Ahmet Rasim	Mesleki
33	Telsiz Cep Kitabı	1930	-	Mesleki

34	Türk ve Yunan Deniz Harbi Hatıratı ve 1909-1913 Yunan Bahri Tarihi	1930	O.Ramis, Y.Teofanidis	Tarih
35	Türkiye Coğrafyayı Sahilisi Karadeniz Sevahili	1930	Ahmet Rasim	Teknik
36	Akdeniz Kılavuzu	1930	Ahmet Rasim	Teknik
37	Yeni Mayınlar	1930	Nahit	Mesleki
38	Deniz Levazım Mektebi ve Deniz Levazım Ümare Kursu Talimatı	1931	-	Talimat
39	1866 - 1869 Girit İhtilali	1931	Ali Haydar Emir	Tarih
40	Avrupa Tetkik İçin Gönderilen Dz. Zabıtlarının Raporları	1931	Safi Hüsamettin	Mesleki
41	Büyük Harpte Deniz Muharebeleri	1931	H.W.Wilson	Tarih
42	Deniz Harpleri Atlası	1931	Eberhard Fon MANTEY	Tarih
43	Deniz Kursları Talimatı	1931	-	Talimat
44	Deniz Levazım Ümera Kursu ile Deniz Levazım Mektebine 1931 senesinde okutulan Deniz Levazım Tabiyesine ait Notlar	1931	Hikmet	Genel
45	Deniz Mektepleri Tarihçesi	1931	-	Tarih
46	Deniz Teşkilatı İdare Talimatı	1931	-	Talimat
47	Denizaltı Muhabere Vesaiti Notları	1931	-	Mesleki
48	Denize Ait Tarihi Makalat	1931	Ahmet Rasim	Tarih
49	Donanmada İstikşaf ve Emniyet Vezaifinin Sureti İcrasına Dair Eşkal ve Tarifatile Birlikte Ameli Misaller ve Usulü Halleri	1931	-	Mesleki
50	Dz. Gedikli İhzarı Mektebi Spor Albümü	1931	-	Genel
51	Katalog	1931	-	Genel
52	Kılıç Ali ve Lapanto	1931	Ali Haydar Emir	Tarih
53	Lügatçe	1931	Muammer	Genel
54	Marmara Denizi Kılavuzu	1931	Ahmet Rasim	Teknik
55	Sahil Topçu Kursu Notları	1931	-	Mesleki
56	Sefaini Harbiye İnşaatının Sureti İnkişafı	1931	Aydhon	Tarih
57	Tabiyevi Seyirler	1931	Hayrettin	Mesleki
58	Yıldızlar Atlası	1931	çev. Sıtkı	Genel
59	Avrupa Tetkik İçin Gönderilen Dz. Zabıtlarının Raporları	1932	Sermet Fuat	Mesleki
60	Balkan Harbinde Türk Filosu	1932	A. Haydar Emir	Tarih
61	Büyük Harbin Deniz Sevkulceyi	1932	Wolfgang Wegener	Tarih
62	Deniz Gedikli Küçük Zabıtları Kıdem Sıraları S.No:1	1932	-	Mes.sicil
63	Deniz Harp Tarihi	1932	çev. H.Sami	Tarih
64	Deniz Kuvvetlerine Mahsus Steroskopik Mesafe Aletleri İle Bunlara Ait Talim	1932	-	Mesleki
65	Deniz Teşkilatı İdare Talimatı	1932	-	Talimat
66	Muvazzaf Deniz Zabıtları Yetiştirmek ve Deniz Zabıtlarına Yüksek İktidar ve Tahsil Verme Talimnamesi	1932	-	Talimat
67	Deniz Zabıtlarına Öğütler	1932	Ertuğrul	Mesleki

68	Denizaltı Gemilerinde Topçu Personelinin Talim ve Terbiyesi Hakkında Talimat	1932	-	Talimat
69	Denizaltı Gemisi Notları	1932	Abdürrahman Şeref	Mesleki
70	En Eski Amerikan Haritası	1932	Sait Talat	Tarih
71	Mayın Notları	1932	Mazhar	Mesleki
72	Mayın Kursu Notları	1932	-	Mesleki
73	Muhtasar Deniz Harbi Tarihi	1932	Alexander MEURER	Tarih
74	Napolyon Bonapart	1932	İbrahim Etem	Tarih
75	Sahil Müdafaasında Mesleki ve Hususi Vazifeler	1932	Hikmet Fevzi	Mesleki
76	Tahhari	1932	Hayreddin	Mesleki
77	Akdeniz Boğaz Giriş çıkışında Çanakkale Şehitleri Hakkında Yapılacak Askeri Merasime Dair Talimat	1932	-	Talimat
78	Tirpiç'in Hatıratı	1932	TİRPİTZ	Tarih
79	Turgut Reis	1932	A.Rıza Seyfi	Tarih
80	Türklerin Deniz Muharebeleri	1932	Fevzi (KURTOĞLU)	Tarih
81	Akdeniz Hakimiyeti ve Türkler	1933	Ertuğrul	Tarih
82	Deniz Gedikli Küçük Zabit Hazırlama Mektebi Talimatı	1933	-	Talimat
83	Deniz Harp Akademileri Talimatı	1933	-	Talimat
84	Denizaltı Gemileri ve Deniz Kuvvetleri	1933	Charles Domville FIFE	Mesleki
85	Denizde ve Karada Eşyanın Muhafaza Usulü	1933	Hikmet	Genel
86	Gölcük Tesis ve İnşa Edilecek Tersane	1933	-	Şartname
87	Harici Balistik	1933	Rıdvan KORAL	Mesleki
88	Hava Atış Kaidelerinin Şekilleriyle Gösterilişi	1933	-	Mesleki
89	Kumanda San'ati	1933	Osman Nuri	Mesleki
90	Plan (Harp ve İhtiyat Filolarının 1933 Senesi Talim ve Terbiye Planı)	1933	-	Eğt.Planı
91	Program	1933	-	Eğt.Planı
92	Sancağımız	1933	Fevzi (KURTOĞLU)	Tarih
93	Topçuluk Notları	1933	Kemalettin	Mesleki
94	Deniz Bütçesi	1934	-	Kanun
95	Deniz Gedikli Küçük Zabitleri Kıdem Sıraları S.No:3	1934	-	Mes.sicil
96	Deniz Kuvvetleri	1934	Osman NURİ	Tarih
97	Deniz Tabiyesi	1934	Lütfi	Mesleki
98	Deniz Teşkilatı İdare Talimatı	1934	-	Talimat
99	Denizde Kıdem Sıraları No:7	1934	-	Mes.sicil
100	Erkani Harbiye Vazifeleri Dersi Notları	1934	Vülfing Von Ditten	Ders notu
101	Gemi Topçuluğunun Geçirdiği Safhalar	1934	Ethem ZİYA	Mesleki
102	İngiliz Bahriyesi	1934	Percy SCOTT	Tarih
103	Kurs Notlar	1934	Şeref HÜSNÜ	Ders notu
104	Milattan Önce Akdeniz	1934	Osman NURİ	Tarih
105	Nazari Topçuluk	1934	Osman NURİ	Mesleki

106	Orta Zaman Denizciliği	1934	Sait TALAT	Tarih
107	Oşinoğrafya	1934	H.FEHMİ	Teknik
108	Plan (Harp ve İhtiyat Filolarının 1934 Senesi Talim ve Terbiye Planı)	1934	-	Eğt.Planı
109	Uçuculuk Denizaltı Gemicilik Dalgıçlık	1934	Salah RIFAT	Mesleki
110	Umman ve Hint Denizleri Hakimiyeti ve Türkler	1934	Sait TALAT	Tarih
111	Yutlant Muharebe-i Bahriyesi	1934	Karlıyon Belleyir	Tarih
112	1877-1878 Türk-Rus Harbinde Deniz Hareketleri	1935	Fevzi KURTOĞLU	Tarih
113	Akdeniz Egemenliği ve Türk Deniz Kuvveti	1935	Ertuğrul	Tarih
114	Amerikan Mayn Fırkası Yahud Şimaldenizi Mayn Maniasının dökülmesi	1935	Reginald R.Belknap	Tarih
115	Bir Türk Denizcisinin Hatıraları	1935	Fevzi KURTOĞLU	Tarih
116	Büyük Kumanda Kursunda Deniz Mütihazsıslarının Okuttukları Ders Mevzuları	1935	-	Ders notu
117	Çanakkale ve 18 Mart 1915	1935	Fevzi KURTOĞLU	Tarih
118	Deniz Teşkilatı İdare Talimatı	1935	-	Talimat
119	Donanmada Boya İşleri	1935	Hikmet BAYER	Genel
120	Dz. Erkanı Harbiye Vazifeleri	1935	Herr WEİSBACH	Ders notu
121	Kılavuz Seyri Bilgileri Özü	1935	H.ÜLGER	Mesleki
122	Muhriplerin Torpido Manzumelerine Ait Kurs Notları	1935	-	Ders notu
123	Ordu ve Donanmanın Müşterek Hareketi	1935	Bahattin	Mesleki
124	Rus Karadeniz Filosu Tarihi	1935	MOZGFESKY	Tarih
125	1870'den Umumi Harbin Nihayetine Kadar Avrupa ve Dünya Siyasetine Umumi Bir Nazar	1936	Ruhi DEVELİOĞLU	Tarih
126	Büyük Harpte Kruvazör Harbi	1936	R.Weisbach	Tarih
127	Büyük Harpte Kruvazör Savaşı Kronel ve Falkland Musademeleri	1936	Ruhi DEVELİOĞLU	Tarih
128	Coşima Dz. Meydan Muharebesi ve Bugüne Olan Tesirleri	1936	Rifat ÖZDEŞ	Tarih
129	Deniz Kuvvetlerinde Talimü Terbiye ve Personel Yetiştirme Esasları	1936	-	Talimat
130	Denizde Öncelik Sıraları No:8	1936	-	Mes.sicil
131	Dizel Motorlar	1936	Kemal ÖKMEN	Mesleki
132	Hint Yolu ve Osmanlı İmparatorluğu	1936	Nejat KOSAL	Tarih
133	Kurmay Vazifeleri	1936	Herr WEİSBACH	Tarih
134	Malta Muhasarası	1936	Jurien De La GRAVIERE	Tarih
135	Sağlık Bakımından Denizaltı Gemileri	1936	Selah Rifat SUN	Mesleki
136	Türk Sularında Deniz Hareketleri	1936	Amiral Lorey	Tarih
137	Yabancı Denizlerde Kruvazör Harbi	1936	E.Raeder	Tarih
138	Büyük Harbin Türk Deniz Cephesi	1937	A. Haydar ALPAGUT	Tarih
139	Coşima ve İskajerak	1937	Ruhi DEVELİOĞLU	Tarih
140	Deniz Muharebelerimizin Krokileri	1937	Nejat KOSAL	Tarih
141	Deniz Subaylarına Meslek ve Tabiye Notları	1937	NECATİ	Ders notu

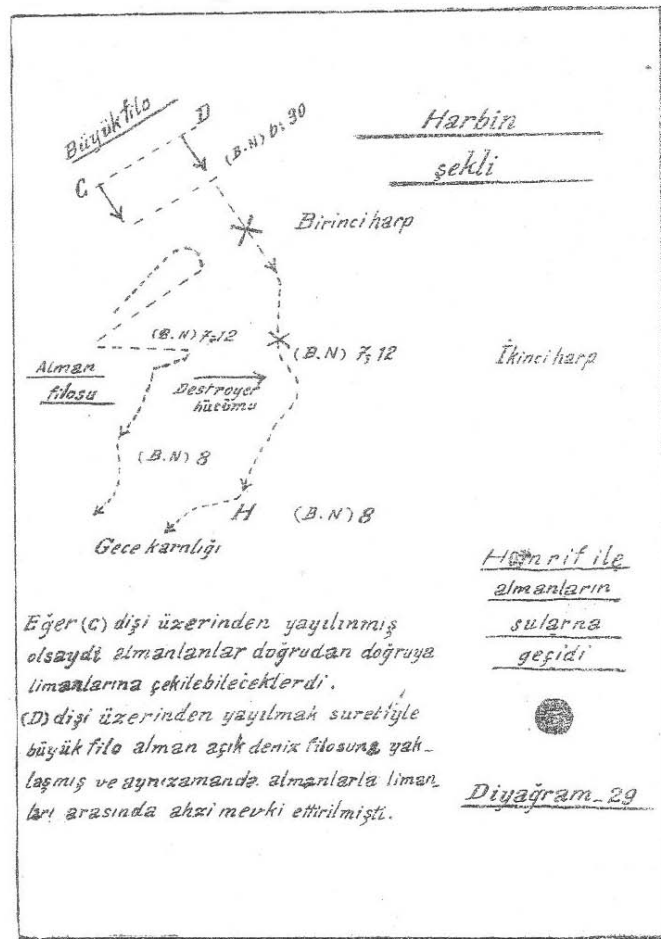
142	Deniz Teşkilatı İdare Talimatı	1937	-	Talimat
143	Denizde Öncelik Sıraları No:9	1937	-	Mes.sicil
144	Denizde Türkiye C:1	1937	Haydar ALPAGUT	Tarih
145	Dz. Gedikli Subay, Erbaş, Onbaşı ve Erlerin Öncelik Sıraları S.no:5	1937	-	Mes.sicil
146	Elektrik Ders Notları	1937	İHSAN	Ders notu
147	Hayrettin Barbaros	1937	Ekrem REŞİT	Tarih
148	Heligoland Muharebeleri	1937	Süruri AKALIN	Tarih
149	İngilizlere Göre Hava Silahı	1937	O. GÜNDOĞAN	Teknik
150	Muhabere Birliklerinde Meslek Talim ve Terbiyesi Nasıl Yapılmaktadır	1937	Mehmet Ali OKDEMİR	Mesleki
151	Skagerrak Deniz Muharebesi	1937	Fahri KORUTÜRK	Tarih
152	Topçuluk Dersleri	1937	Refet ARMON	Ders notu
153	Türk Boğazlarının (Çanakkale ve Karadeniz) Tarihi (Süel ve Siyasal)	1937	Sabri MENGÜL	Tarih
154	Türk Deniz Tarihinden Bir Safha	1937	Fevzi KURTOĞLU	Tarih
155	Türk Donanmasında Böcek ve Fare İle Uğraşmalar	1937	Mazhar TAN	Genel
156	Zirh Devrinde Deniz Muharebeleri	1937	H. W. WILSON	Tarih
157	1914-1918 Karadeniz'de Mayn Harbi	1938	Stebline-KAMENSKY	Tarih
158	Alman Açık Deniz Filosu İle Denizaltı Gemilerinin Müşterek Harekatı	1938	Sururi AKALIN	Tarih
159	Asteğmenlere Mahsus Torpido Kursu Notları	1938	Gnkur. Başkanlığı	Ders notu
160	D.A Tipi Mayınlar ve Hizmet Usulleri	1938	-	Mesleki
161	Deniz Harp Tarihi Ecnebi Seferleri	1938	Herr V. Anauld	Tarih
162	Deniz Hava Silahının Kullanılması Hakkında Malumat	1938	-	Mesleki
163	Denizde Kıdem Sıraları No:10	1938	-	Mes.sicil
164	Dz. Erat ve Talebelerinin Yiyecek İstihkakı	1938	-	Mesleki
165	Görünmeyen Düşman	1938	Franz Von RINTELEN	Genel
166	Nişancılara Mahsus Atış Dersleri	1938	Rıdvan KORAL	Ders notu
167	Ordu Dahili Hizmet Kanunu ve Deniz Dahili Hizmet Talimatnamesi	1938	-	Talimat
168	Pirut Seferi	1938	Fevzi KURTOĞLU	Tarih
169	Subay Motor Kursu Notları	1938	-	Ders notu
170	Telsiz ve Topçulukta Kullanılan Piller ve Akümülatörler	1938	-	Mesleki
171	Umumi Seyrisefain	1938	Sabri MENGÜL	Mesleki
172	Sahil Tanıma	1938	Sabri MENGÜL	Genel

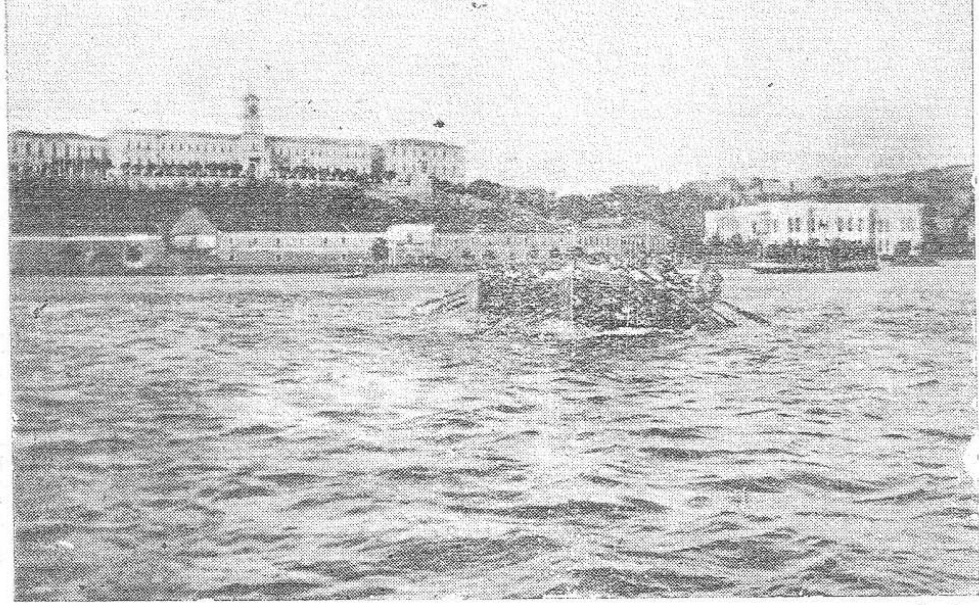
YILLARA GÖRE BASILAN KİTAP TÜRLERİNİ GÖSTERİR TABLO

YIL	TEKNİK	DERS NOTU	EĞT.PLAN I	GENEL	KANUN	MES.PRG .	MES.SİCİ L	MESLEK İ	ŞARTNAM E	TALİMA T	TARİH	TOPLA M
1929	1	-	-	-	-	-	-	3	-	4	3	11
1930	3			2	1	2	1	6		8	3	26
1931	1			5				5		3	7	21
1932		-	-			-	1	8		4	9	22
1933			2	1				5	1	2	2	13
1934	1	2	1		1		2	4		1	6	18
1935		3		1				2		1	6	13
1936							1	2		1	9	13
1937	1	3		1			2	1		1	10	19
1938		3		2			1	5		1	4	16
TOPLA M	7	11	3	12	2	2	8	41	1	26	59	172

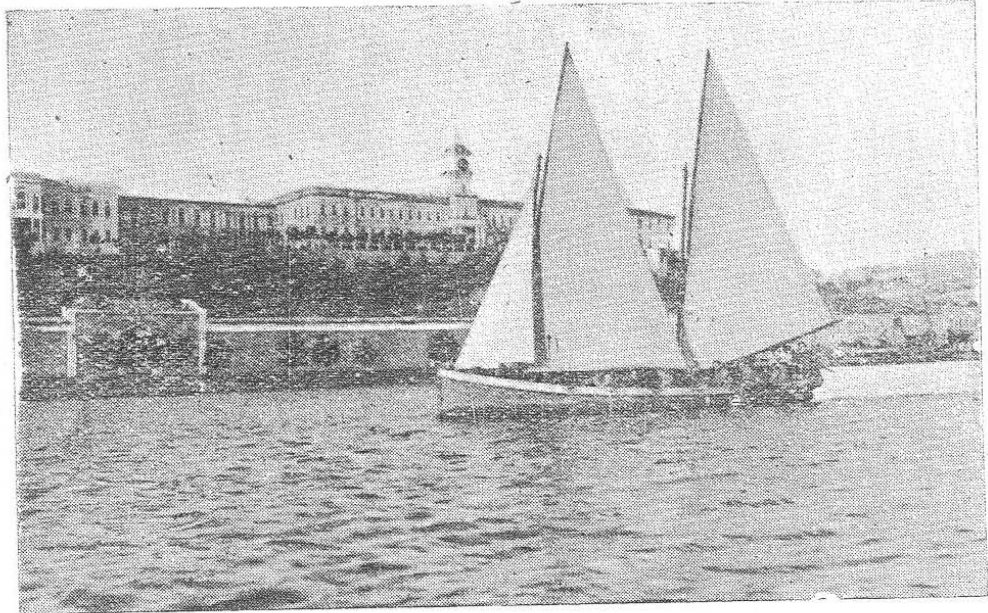
Jotlânt deniz muharebesi ve münasebetsizlikleri

Muharebe kruzerleri harekâtı

Deniz gedikli küçük zabıt ihzari mektebi binası
ve mezkûr mektep talebesinin filika yarışı

Deniz gedikli küçük zabıt ihzari mektebi binası ve mezkûr
mektep talebesinden bir grupun yelken talimi

SEKİZİNCİ ASIR NO: 3257
GİRİŞ TARİHİ :
Tasvir No : 956.0724 ALY

Cezayir hakkındaki neşriyata umumî bir cevap

Cezayirin son Beyi Hüseyin

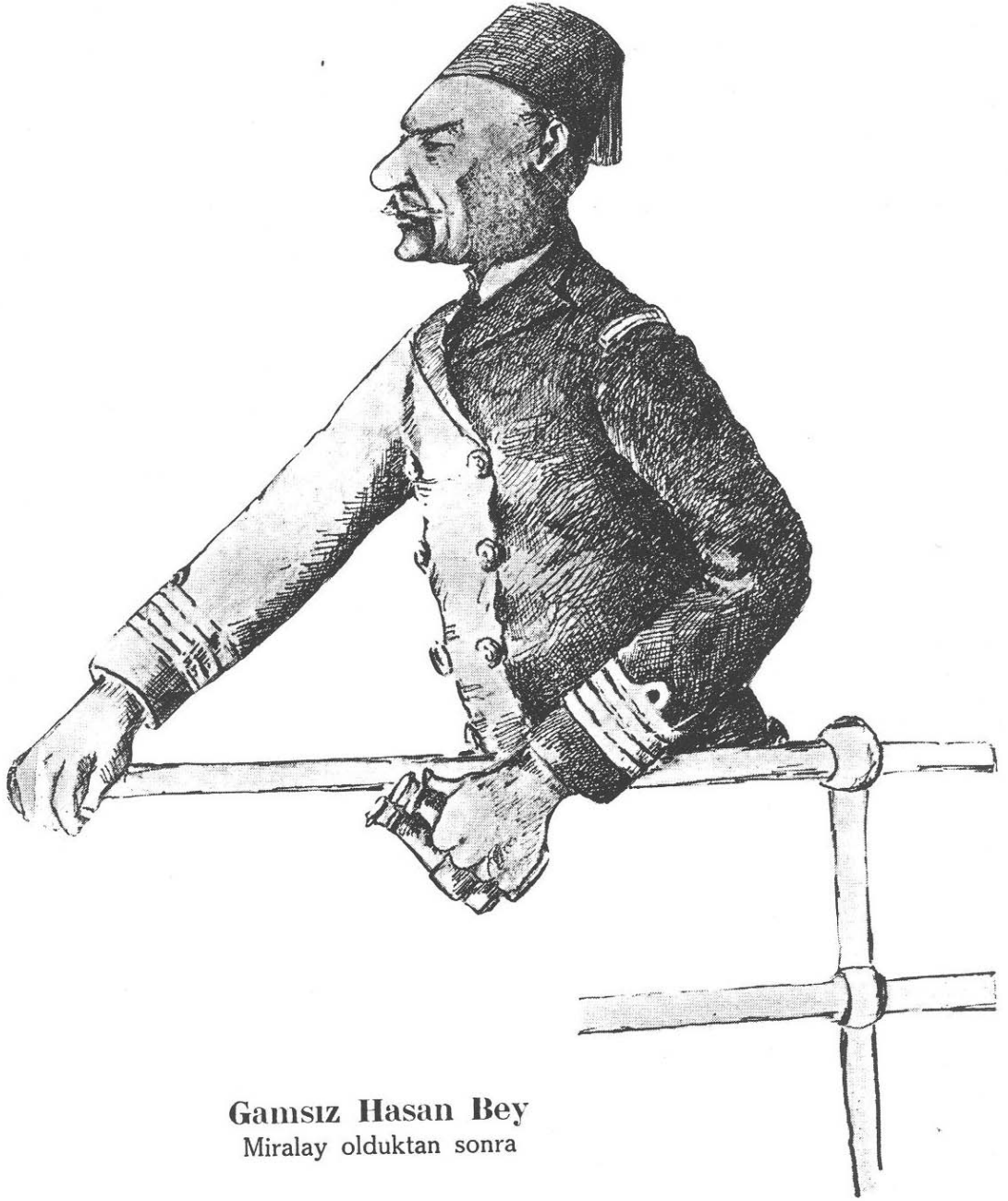

Onsekizinci asırda Cezayir şehri

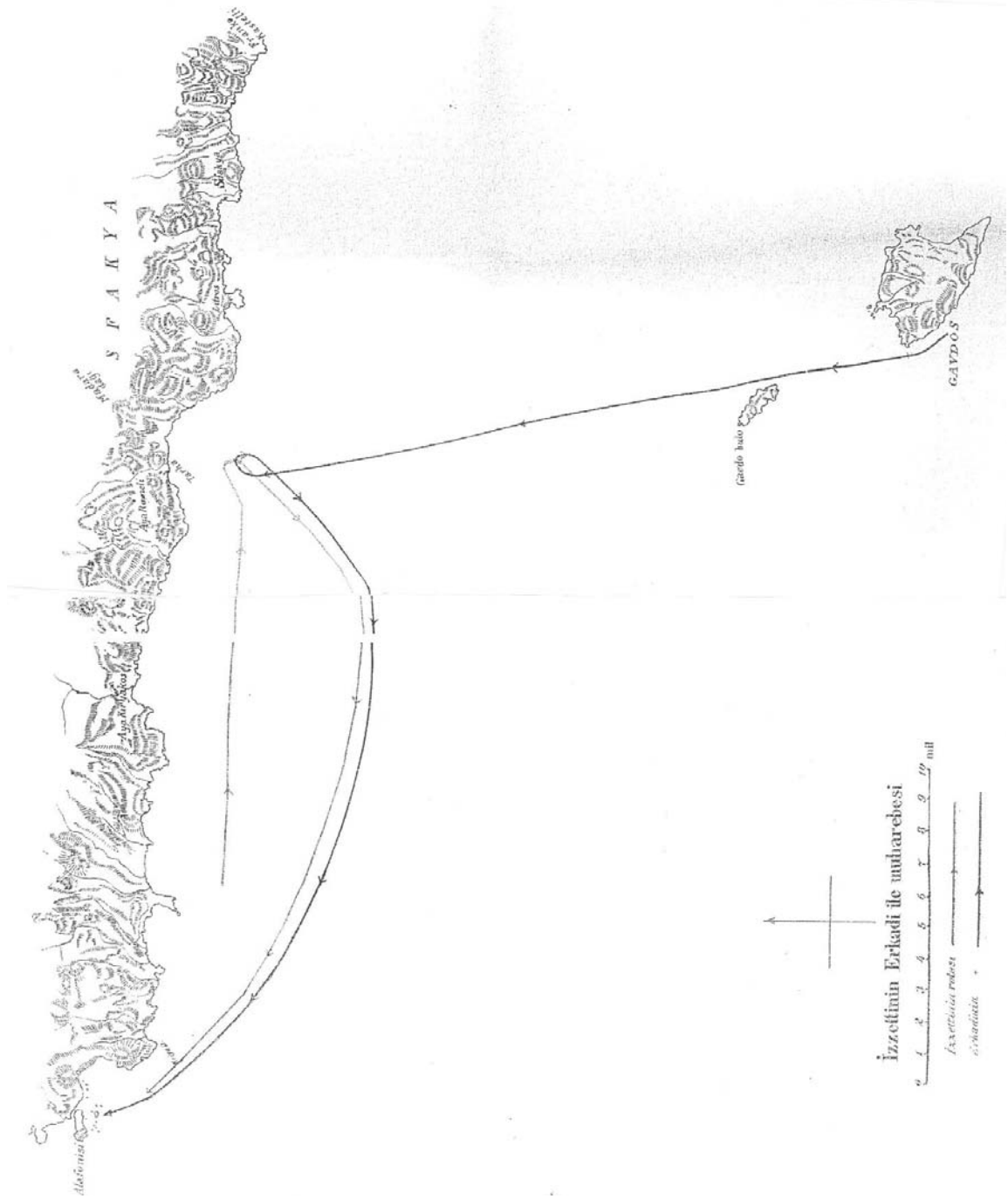
1866 — 1869

Girit ihtilâli

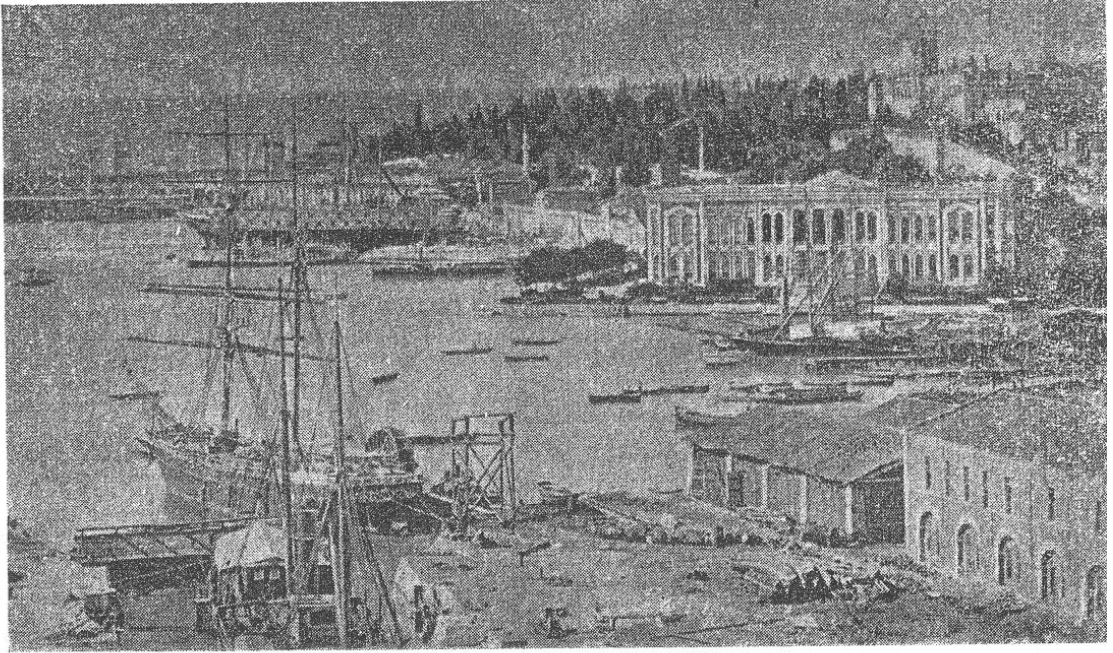
Gamsız Hasan Bey Erkadiyi nasıl batırdı

Gamsız Hasan Bey
Miralay olduktan sonra

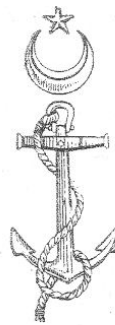
KASIMPAŞA TERSANESİ VE DENİZ HARP OKULUNUN FOTOĞRAFI

Kasımpaşa Tersanesi ve Hastane Deniz Harp Mektebi

[Halen deniz müzesidir]

Deniz mektepleri Tarihçesi

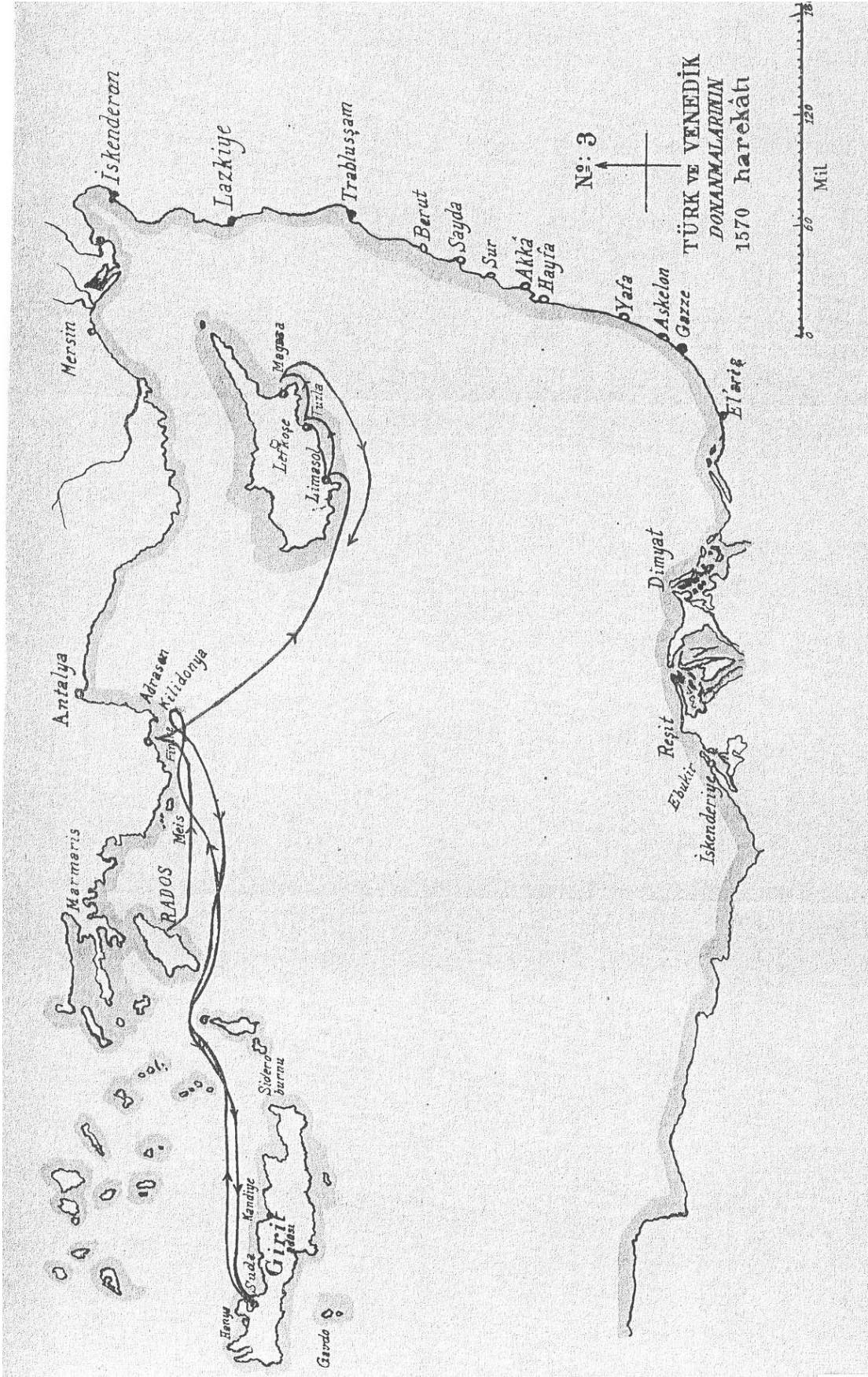

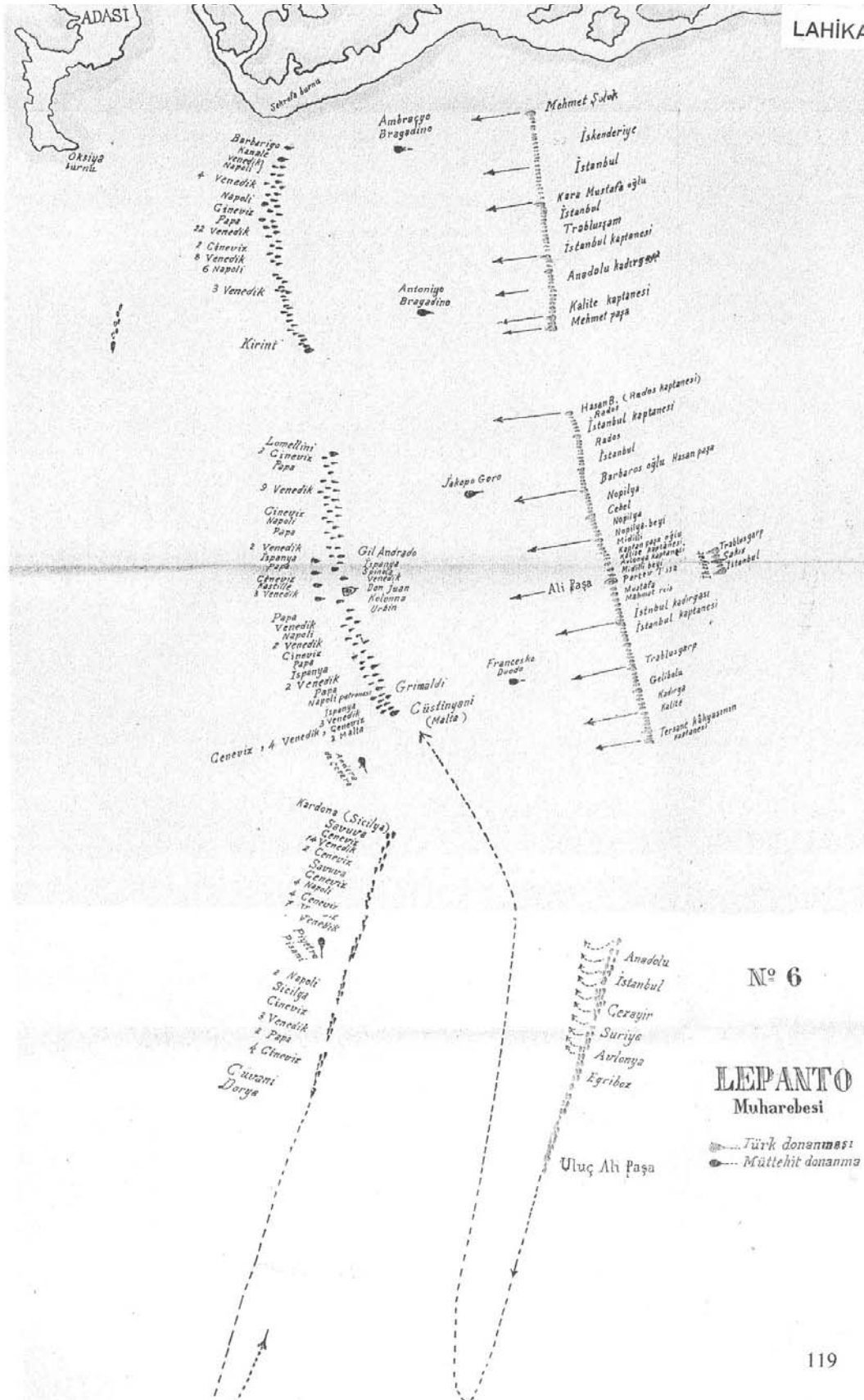
DENİZ MÜZESİ KASIMPAŞA

Gün T. 5-6-57

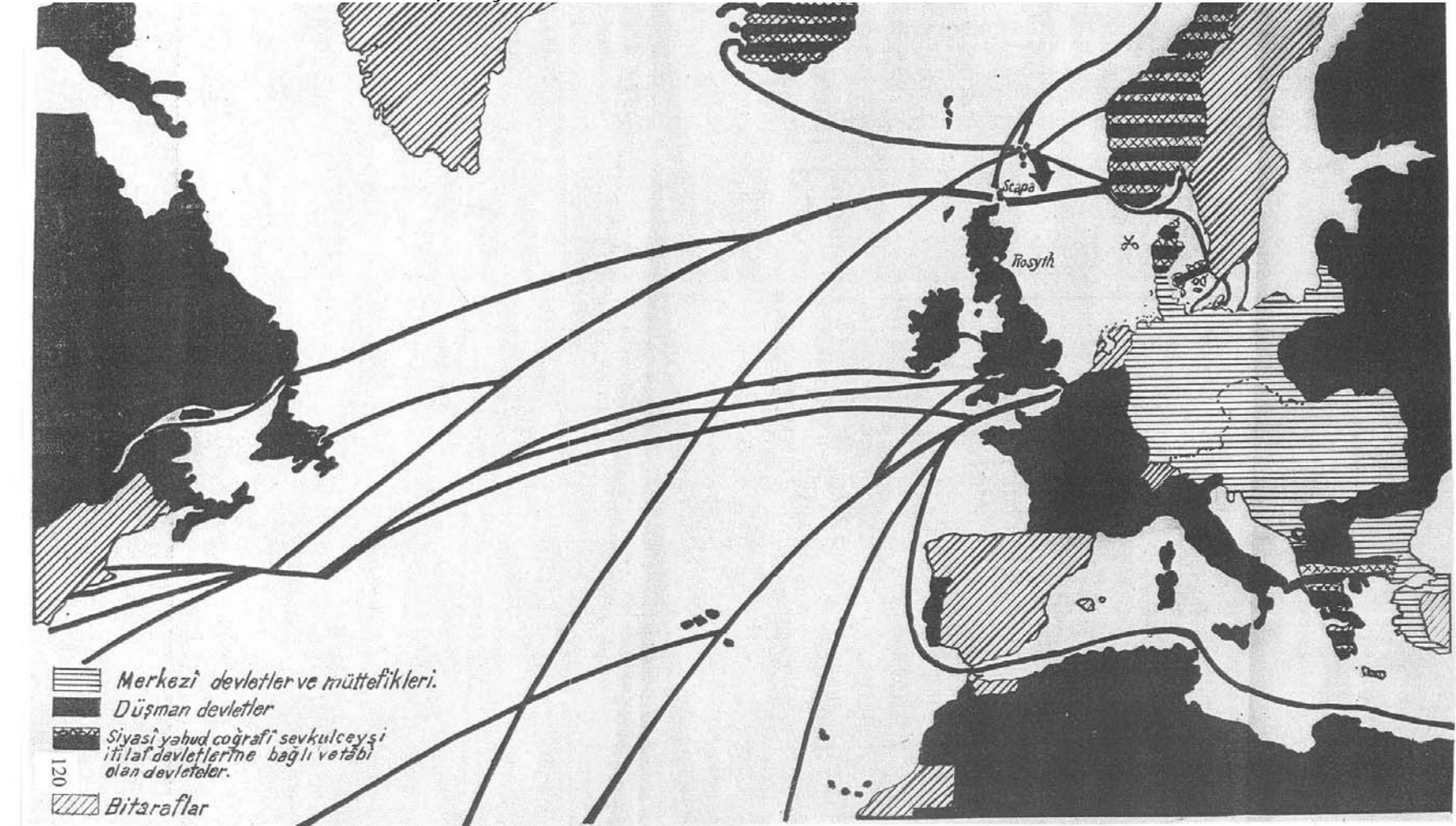
Sıra No.

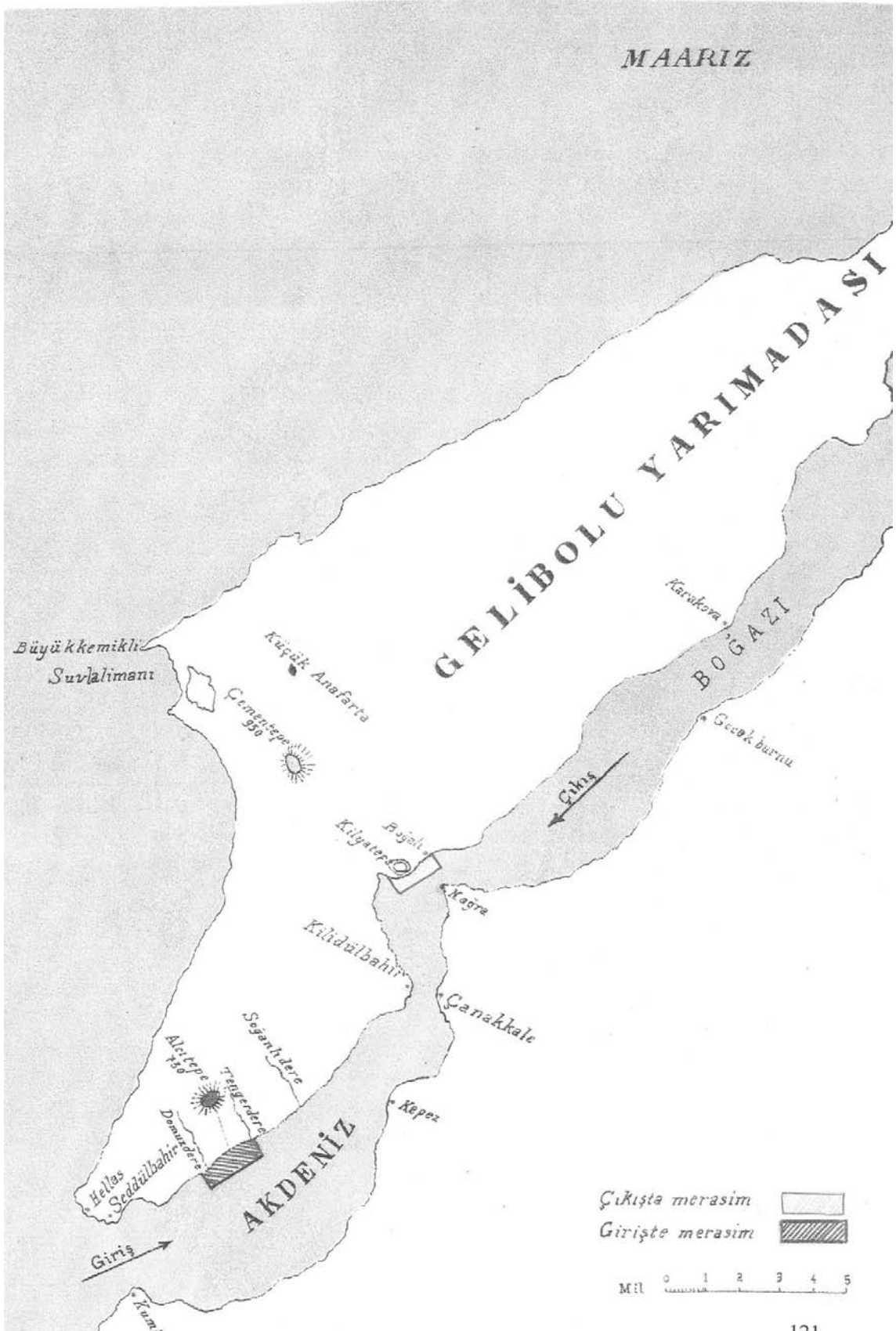

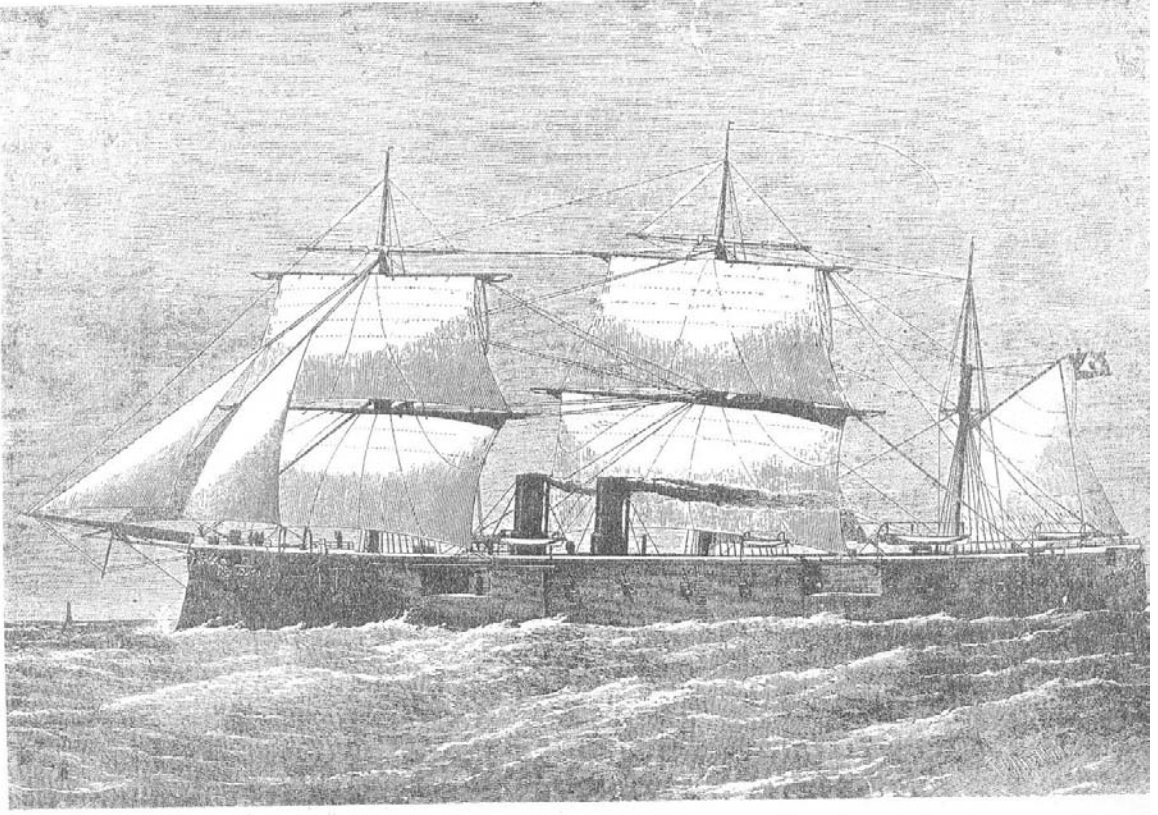
MERKEZİ, DÜŞMAN VE TARAFSIZ DEVLETLERİ GÖSTERİR HARİTA

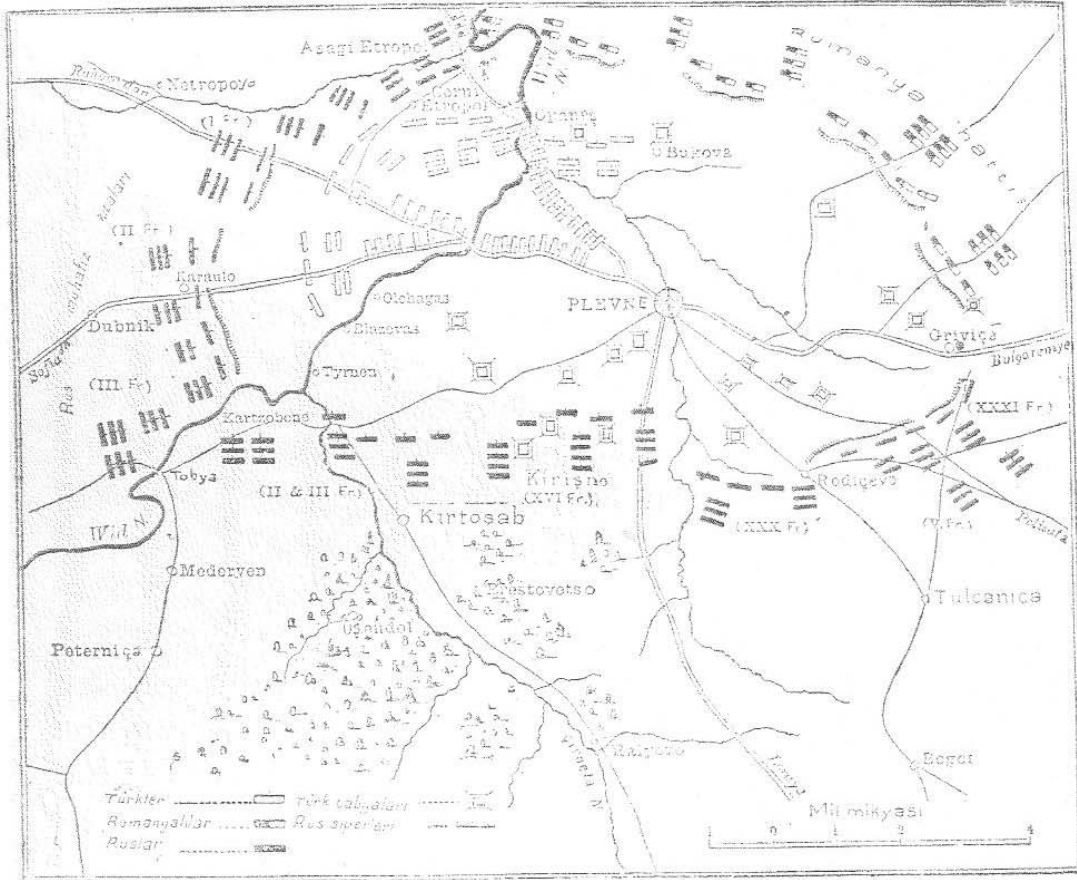

Percy Scott

Mesudiye Zırhlı Fırkateyni

Plevne muhasarasının son günleri

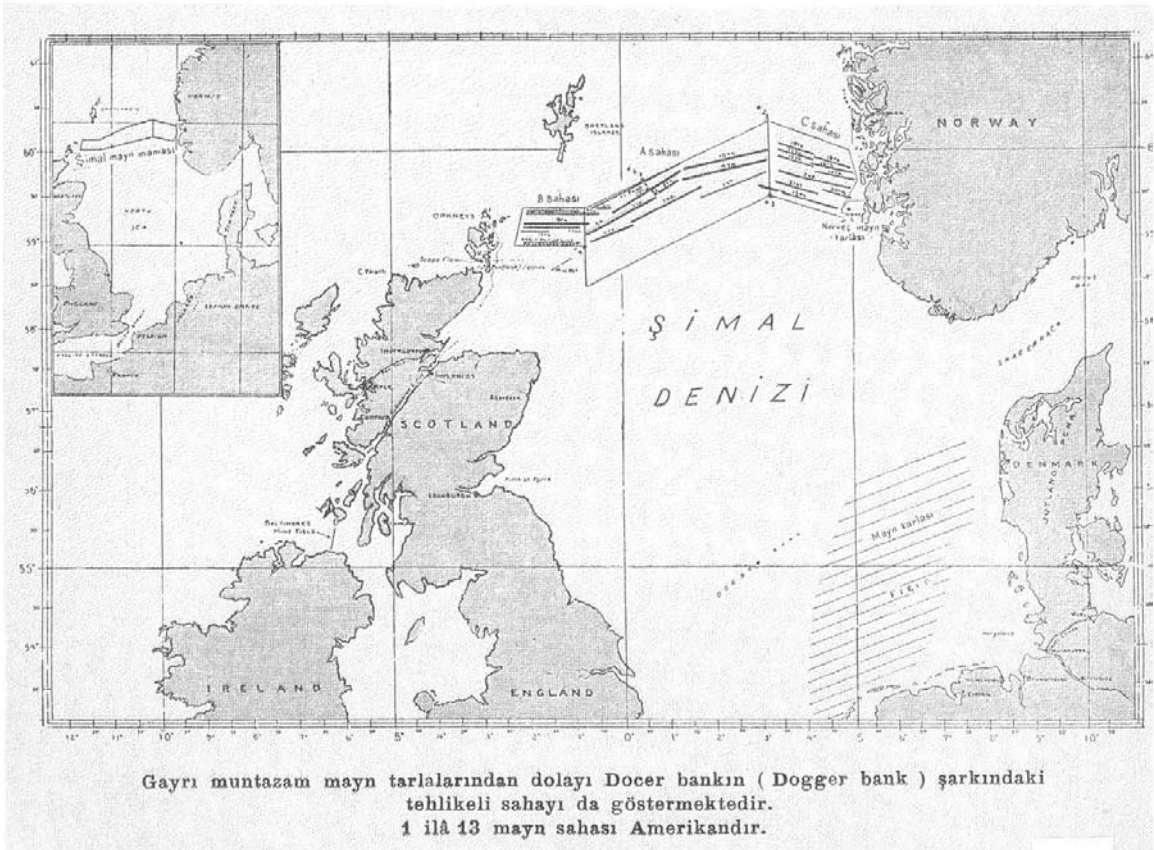

1935

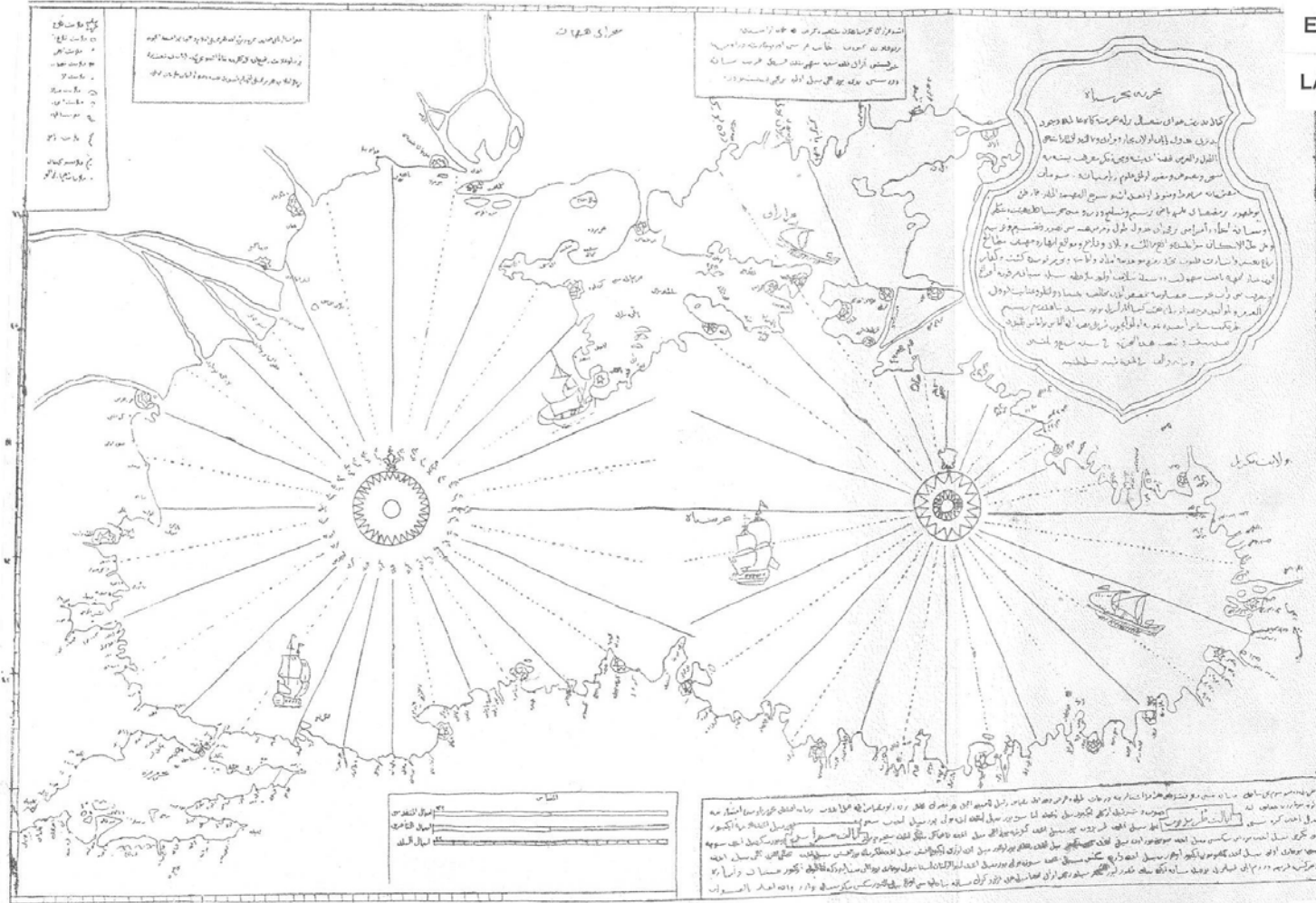
Amerikan Mayın Fırkası
Yahud
Şimaldenizi mayın maniasının dökülmesi

Yazan
Amerikan deniz miralayı
Reginald R. Belnep (Reginald R.
Belknap) Fırka kumandanı

Türkçeye çeviren
Mütekaid Deniz
Kaymakam
Etem

EK-
LAH

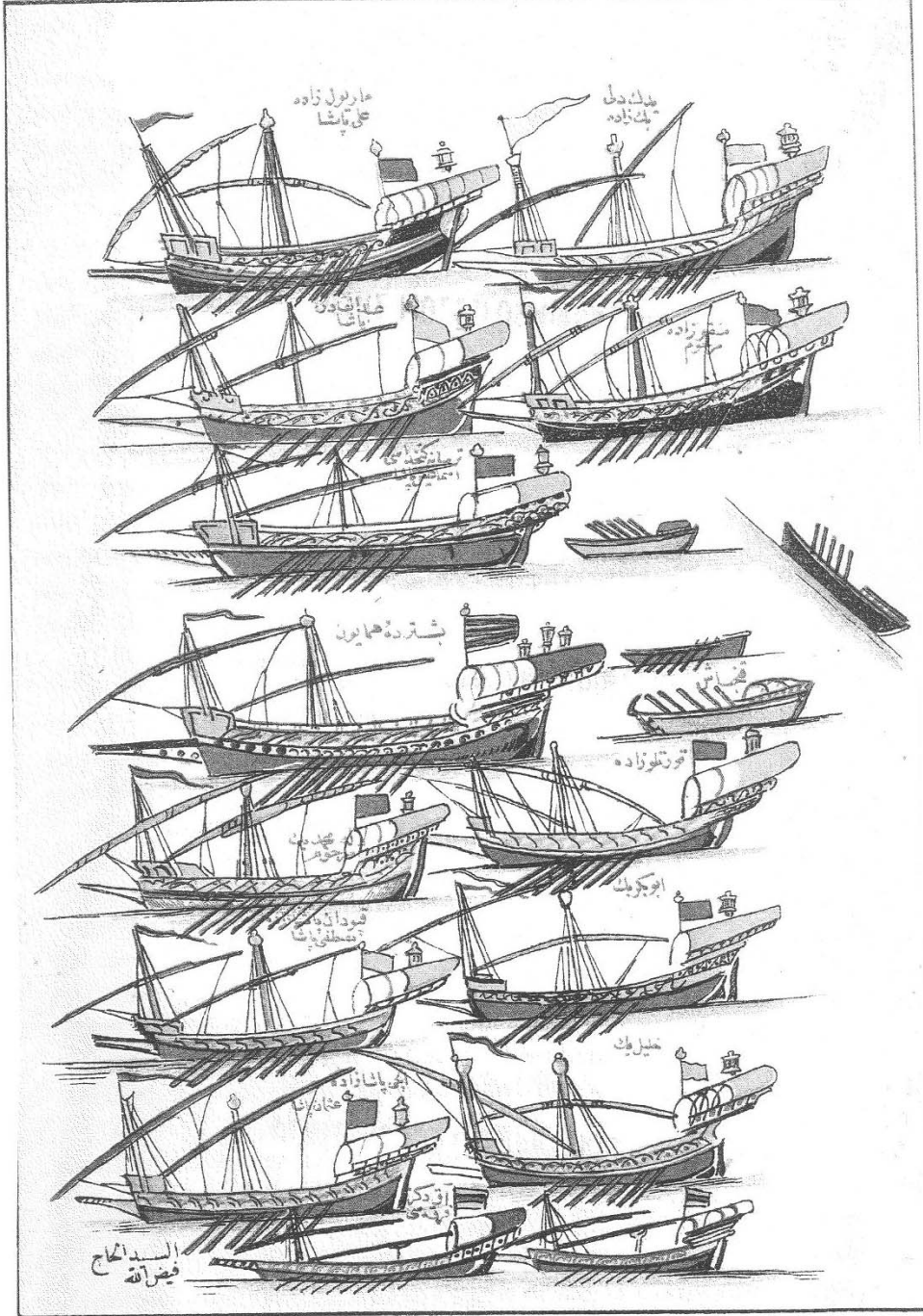
1724 (1137 hici) senesinde İbrahim Müteferrika tarafından İstanbul'da basılan Karadeniz haritası

1736 - 1737
Seferine iştirak eden
BİR TÜRK DENİZCİSİNİN
Hatıraları

EK-N

LAHİK

200 sene evvel yazılmıştır

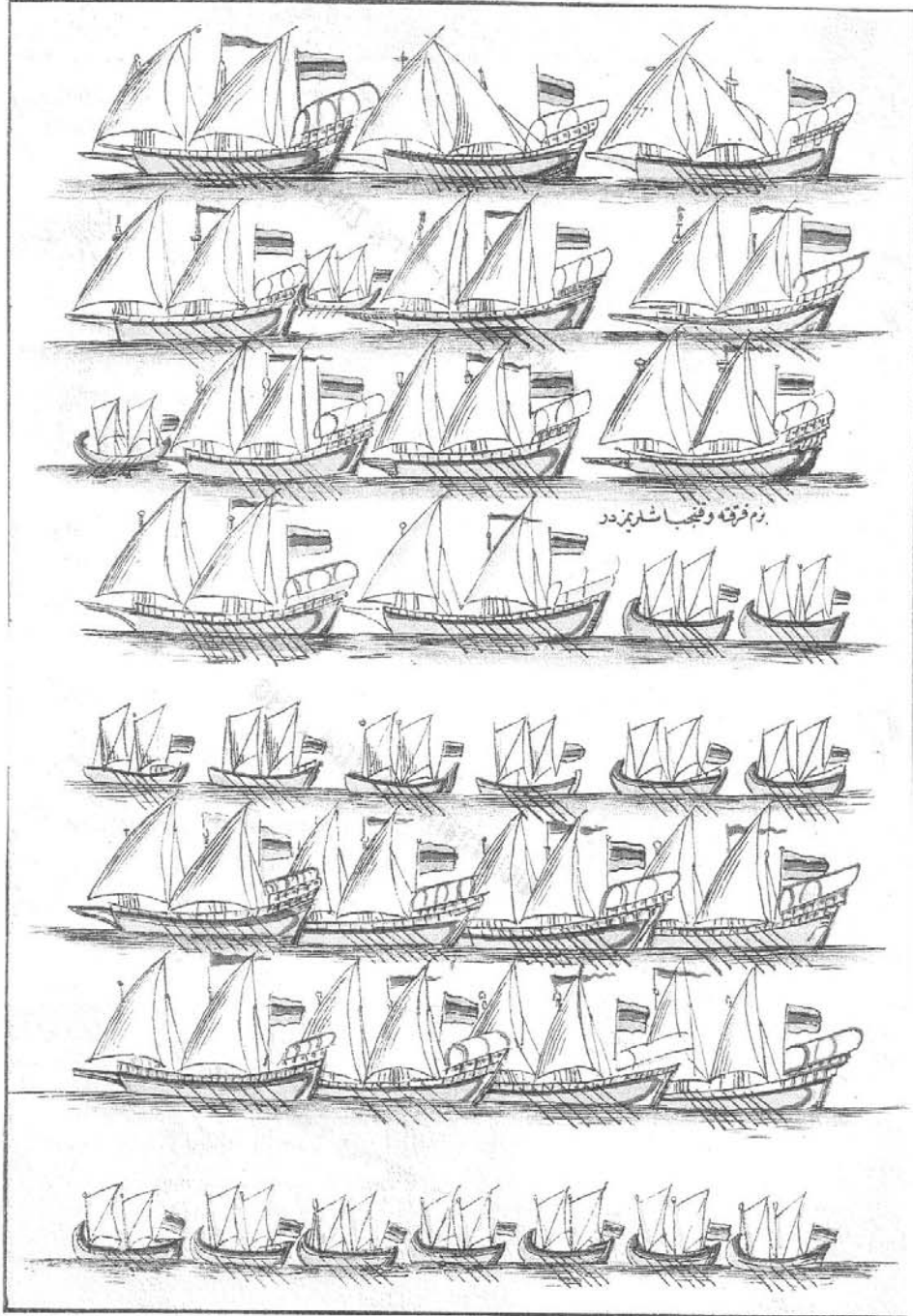
1736 - 1737 seferine iştirak eden çektirilerimiz Deniz matbaası

1935

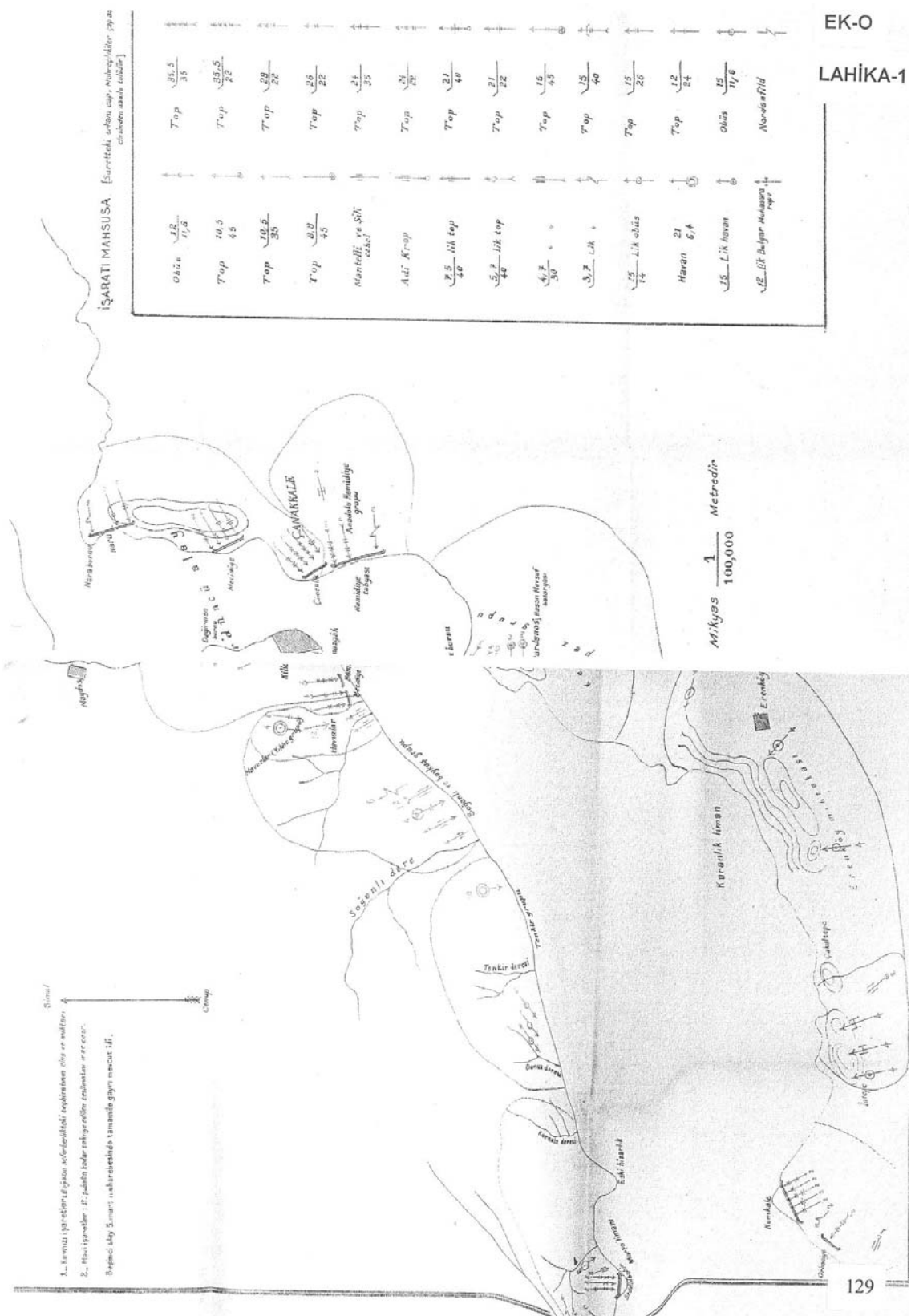
EK-N

LAHİKA-3

1736 - 1737 seferine iştirak eden firkale ve kanca başlarımız Deniz matbaası

1. Kurmazi i qendrës së jashtme të orientimit të rrethorës dhe të valës.
 2. Kur i përdoret i përdorimi i objektit të ndërtimit të rrethorës.
- Bepërdorimi i kurmës në hartë gjatë punës së kësaj lloji.

**EK-O
LAHIKA-1**
EK-O
LAHIKA-1

RUS DONANMASININ GELİŞİMİNE KATKISI OLAN AMİRALLERİN
PORTRELERİ

Prens Pontyomikin

Amiral Oşakof

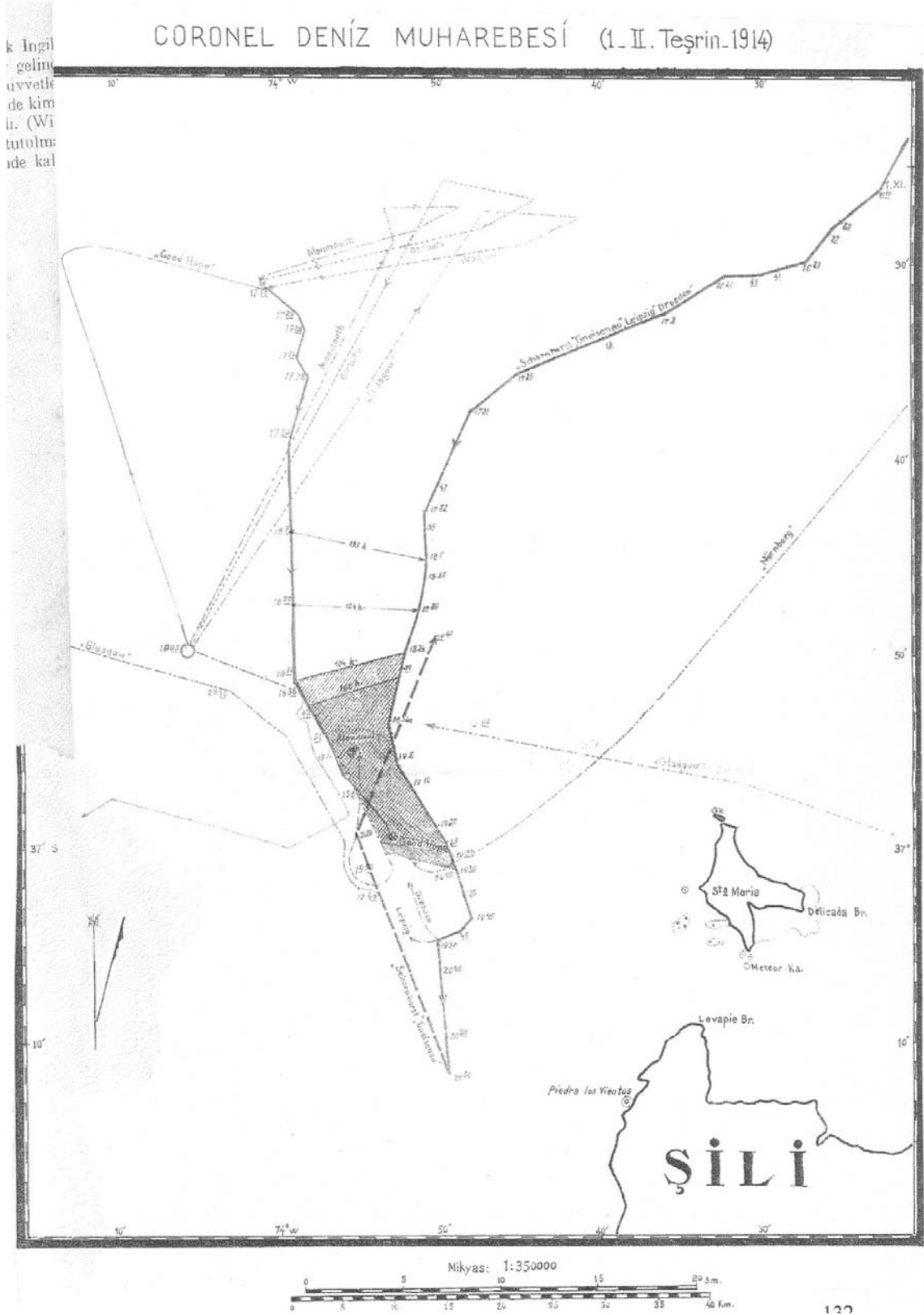

Amiral Senyavin

Amiral Postoşkin

CORONEL DENİZ MUHAREBESİ (1. II. Teşrin. 1914)

1914 YILI YAZINDA ECNEBİ SULARINDAKİ ALMAN GEMİLERİ

KRUVAZÖR FİLOSU

Scharnhorst		} Zırhlı kruvazörler
Gneisenau		
Nürnberg		} Kç kruvazörler
Emden		
Leipzig		
Titanya		Filo refakat Gm.

AVUSTRALYA İSTASYONU

		Ganbot
Gaier		Kç. Kruvazör
		Mesaha gemisi
<u>ŞARKİ AFR. İSTASYONU</u>		
Königsberg		Kç. Kruvazör
		Mesaha gemisi

ŞARKİ ASYA İSTASYONU GEMİLERİ

Yultis		} Ganbot
Yaguar		
Tiger		
Luchs		
Faterland		} Nehir Ganbotu
Otter		
Çingtar		
S. 90		Torpitobot

GARBİ AFRİKA İst.

		Ganbot
<u>ŞARKİ AMERİKA İSTASYONU</u>		

Karlsruhe		} Kç. Kruvazör
Dresden		

AKDENİZ İSTASYONU

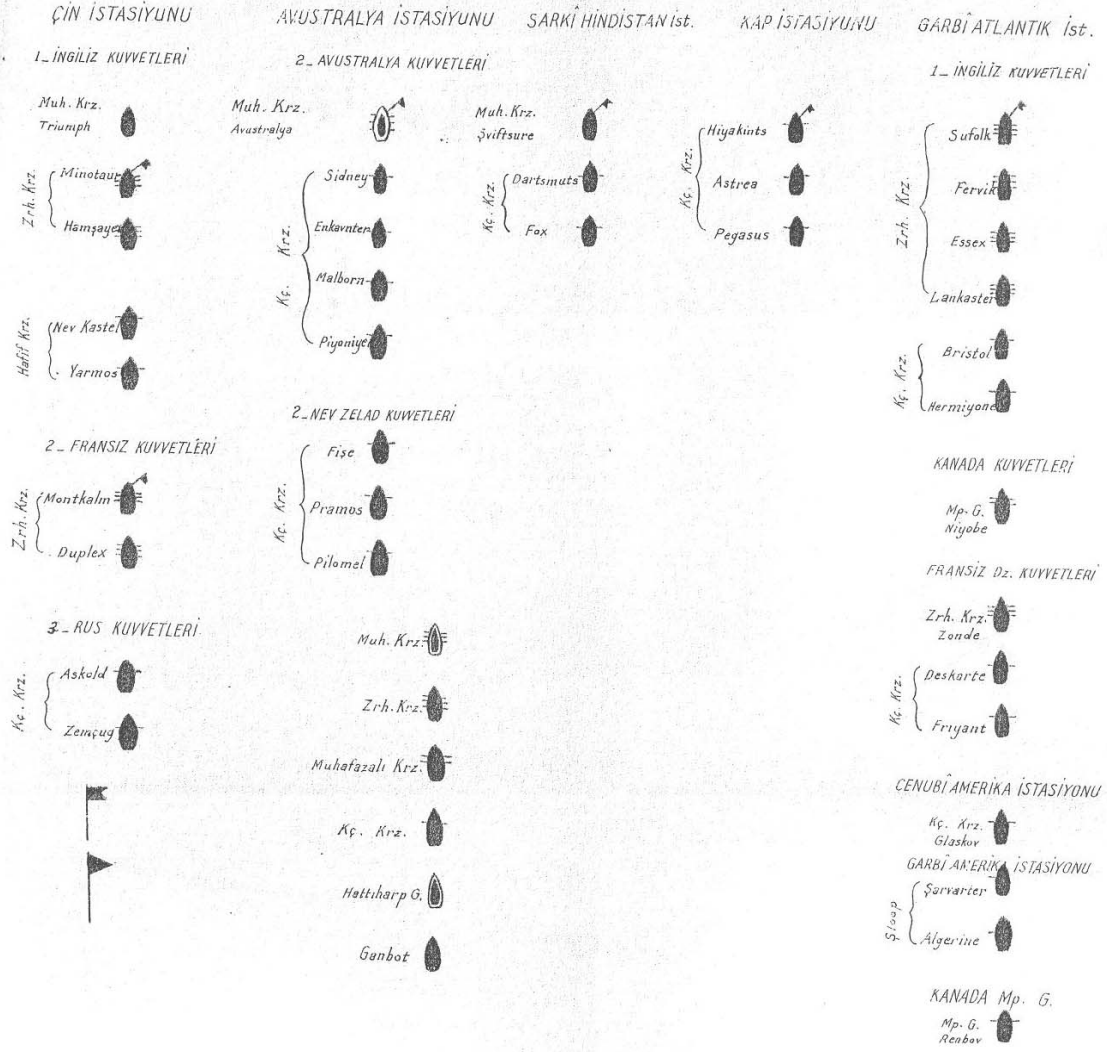
Göben		Muharebe kruvazörü
-------	--	--------------------

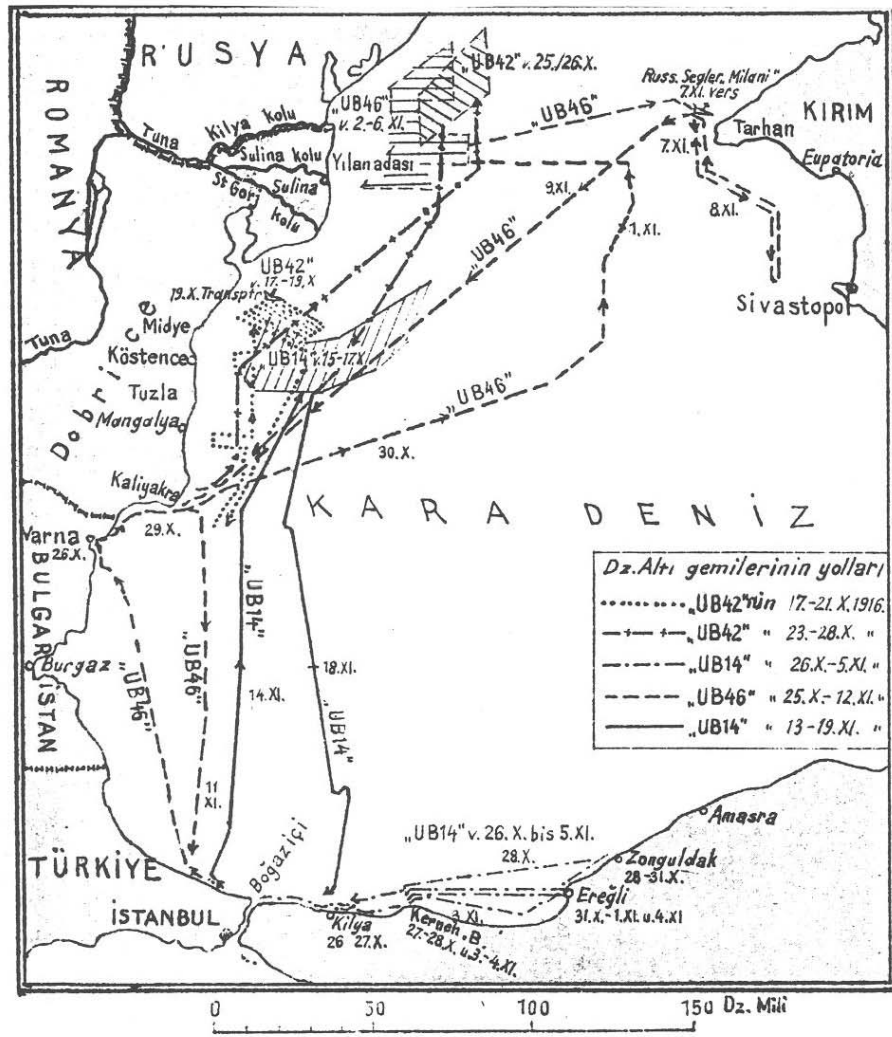
Breslav		Kç. Kruvazör
---------	--	--------------

Lorley		Yat
--------	--	-----

		M. Kr.	Z. Kr.	Kç. Kr.	Ga.	Ta. G.	Ne. Ga. Tor.	

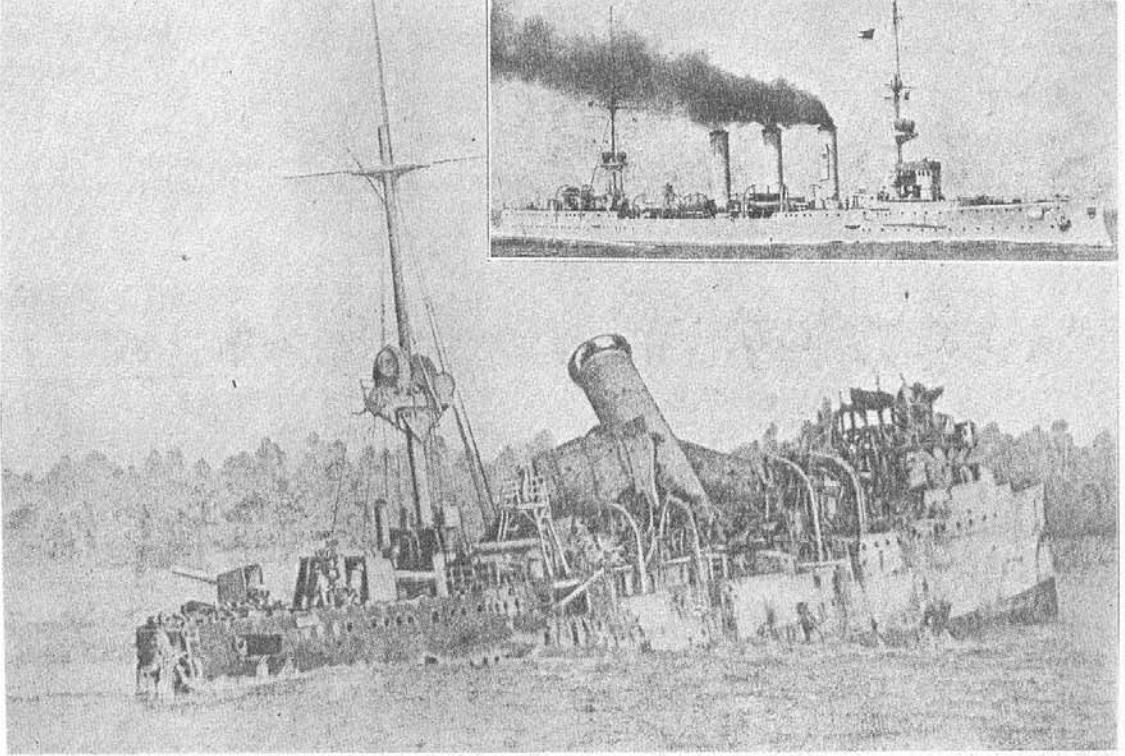
1914 HARP BAŞLANGIÇINDA ECNEBİ SULARINDA BULUNAN İNGİLİZ, FRANSIYIZ VE RUS HARP GEMİLERİ

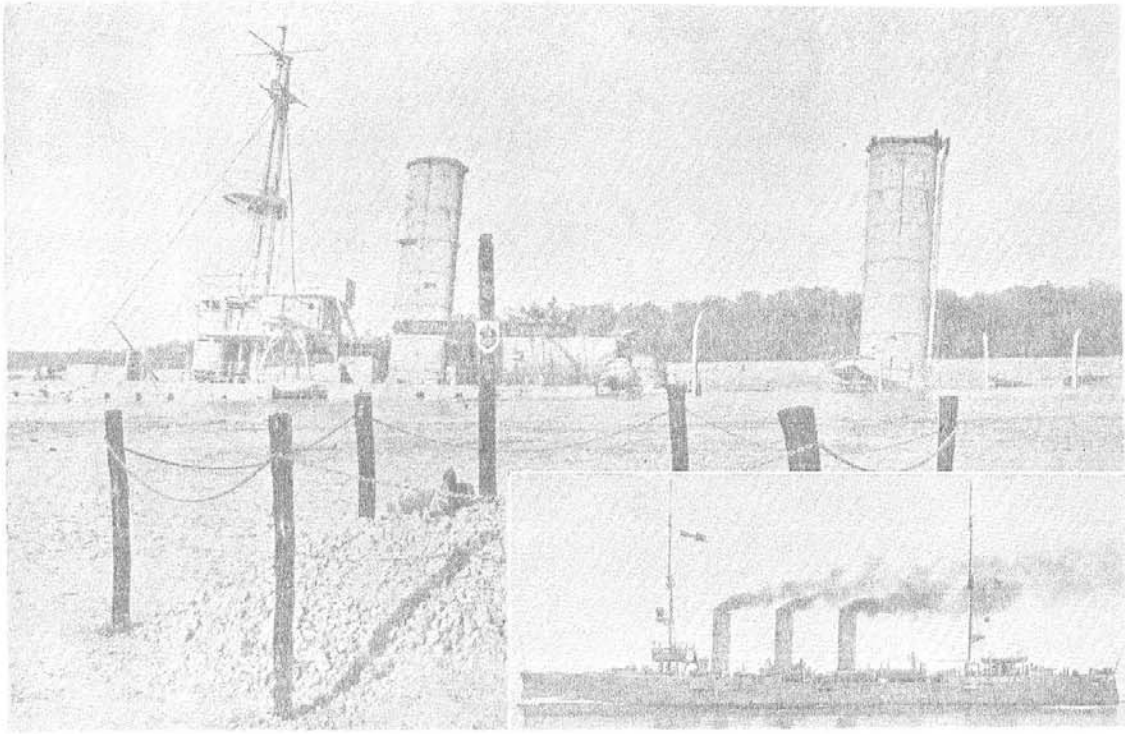

Teşrinievvel ortalarından teşrinisani 1916 nihayetine kadar Karadenizde denizaltı botlarının yapmış olduğu hareketler

Yabancı denizlerde kruvazör harbi

9 - İkincişehirin - 1914 muharebesinden sonra Emden hafif kruvazörünün vaziyeti

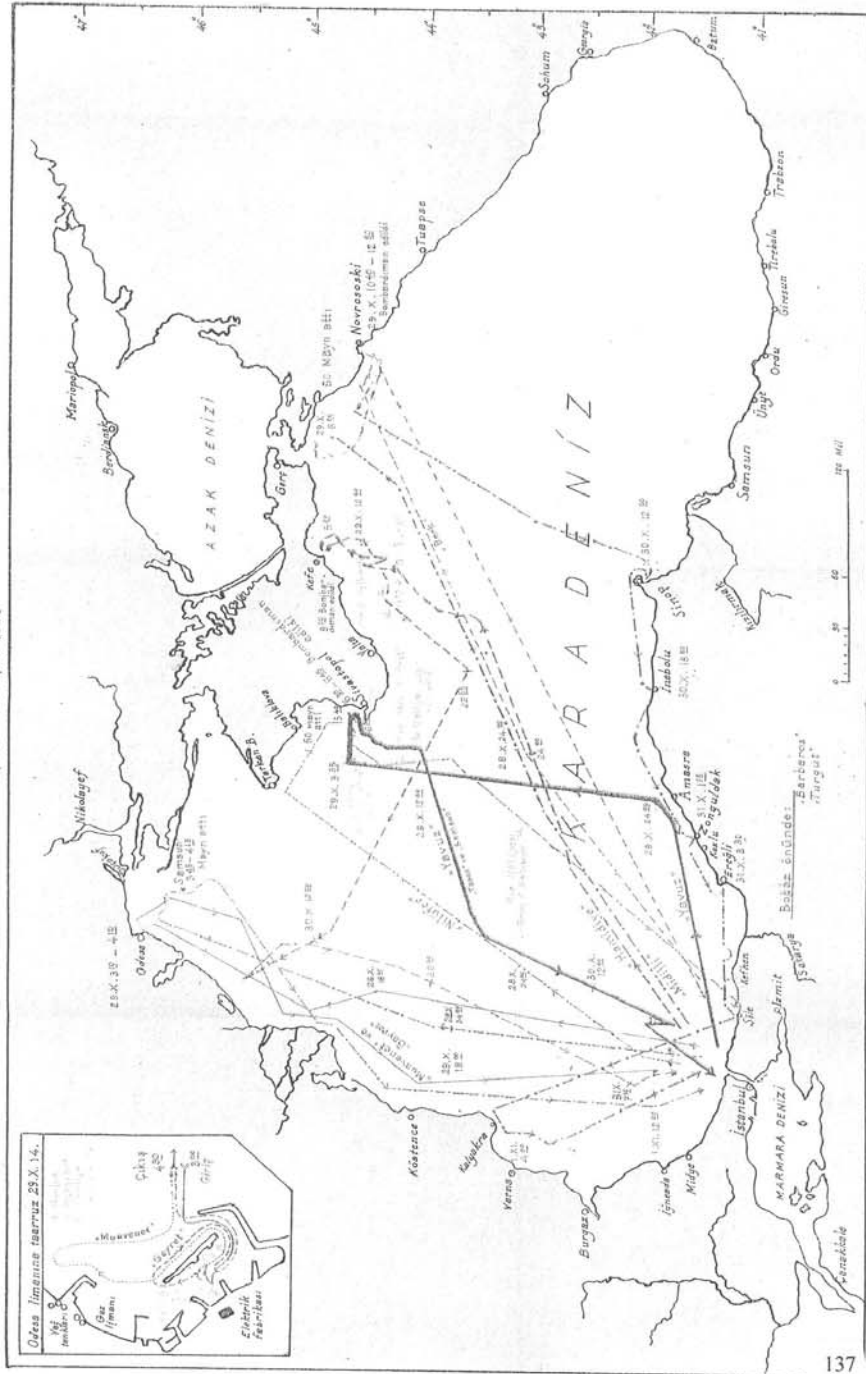

11 - Temmuz - 1915 deki muharebeden sonra Königsberg hafif kruvazörünün vaziyeti

UKRAJINAN HÄIKKÄ

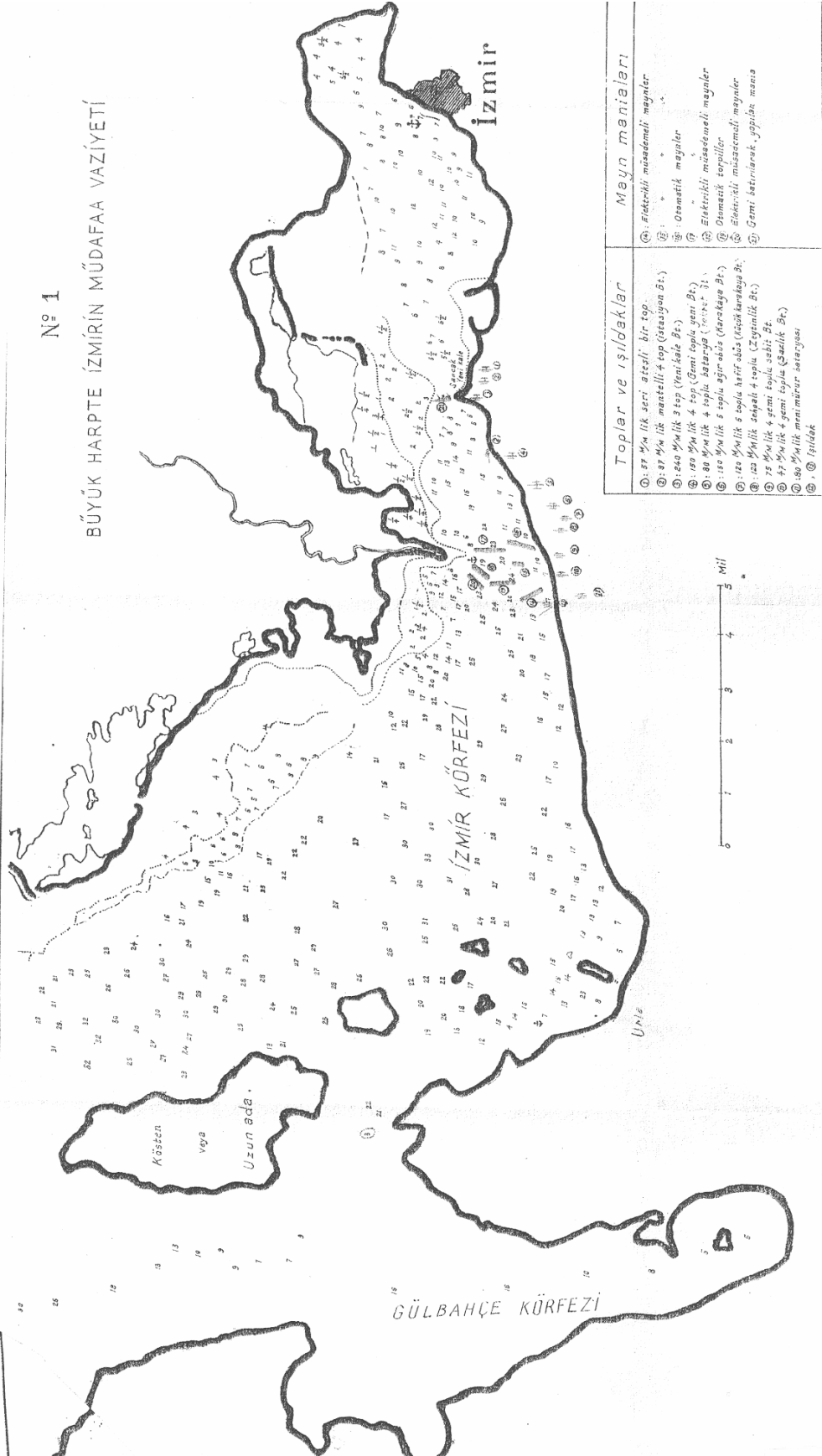
N: 3

27. I. Tehtin. 1. II. Tehtin 1914

N° 1

BÜYÜK HARTE İZMİRİN MÜDAFAA VAZİYETİ

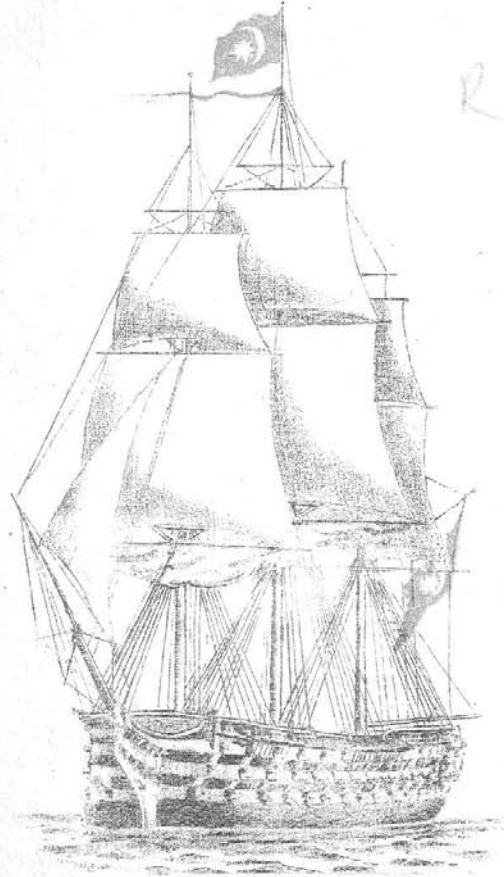

Toplar ve ışıldaklar	Meyn maniaları
①. 57 Mm lik seri ateşli bir top.	①. Elektrikli müsedemeli mayınlar
②. 57 Mm lik mantelli 4 top (İstisyon St.)	②. Otomatik mayınlar
③. 100 Mm lik 3 top (Yeni kale St.)	③. Elektrikli müsedemeli mayınlar
④. 150 Mm lik 4 top (Gemi topu yeni St.)	④. Otomatik topullar
⑤. 80 Mm lik 4 toplu batarya (Yeni St.)	⑤. Elektrikli müsedemeli mayınlar
⑥. 150 Mm lik 5 toplu ağır obüs (Karakaya St.)	⑥. Elektrikli müsedemeli mayınlar
⑦. 125 Mm lik 5 toplu hafif obüs (Karakaya St.)	⑦. Gemi batırarak yığılan mania
⑧. 100 Mm lik 4 toplu (Zeytinlik St.)	
⑨. 75 Mm lik 6 gemi topu (Sahil St.)	
⑩. 47 Mm lik 4 gemi topu (Sahil St.)	
⑪. 80 Mm lik minör mayın bataryası	
⑫. ⑬. ⑭. ⑮. ⑯. ⑰. ⑱. ⑲. ⑳. ㉑. ㉒. ㉓. ㉔. ㉕. ㉖. ㉗. ㉘. ㉙. ㉚. ㉛. ㉜. ㉝. ㉞. ㉟. ㊱. ㊲. ㊳. ㊴. ㊵. ㊶. ㊷. ㊸. ㊹. ㊺.	

Deniz Muharebelerimizin Krokileri

1937

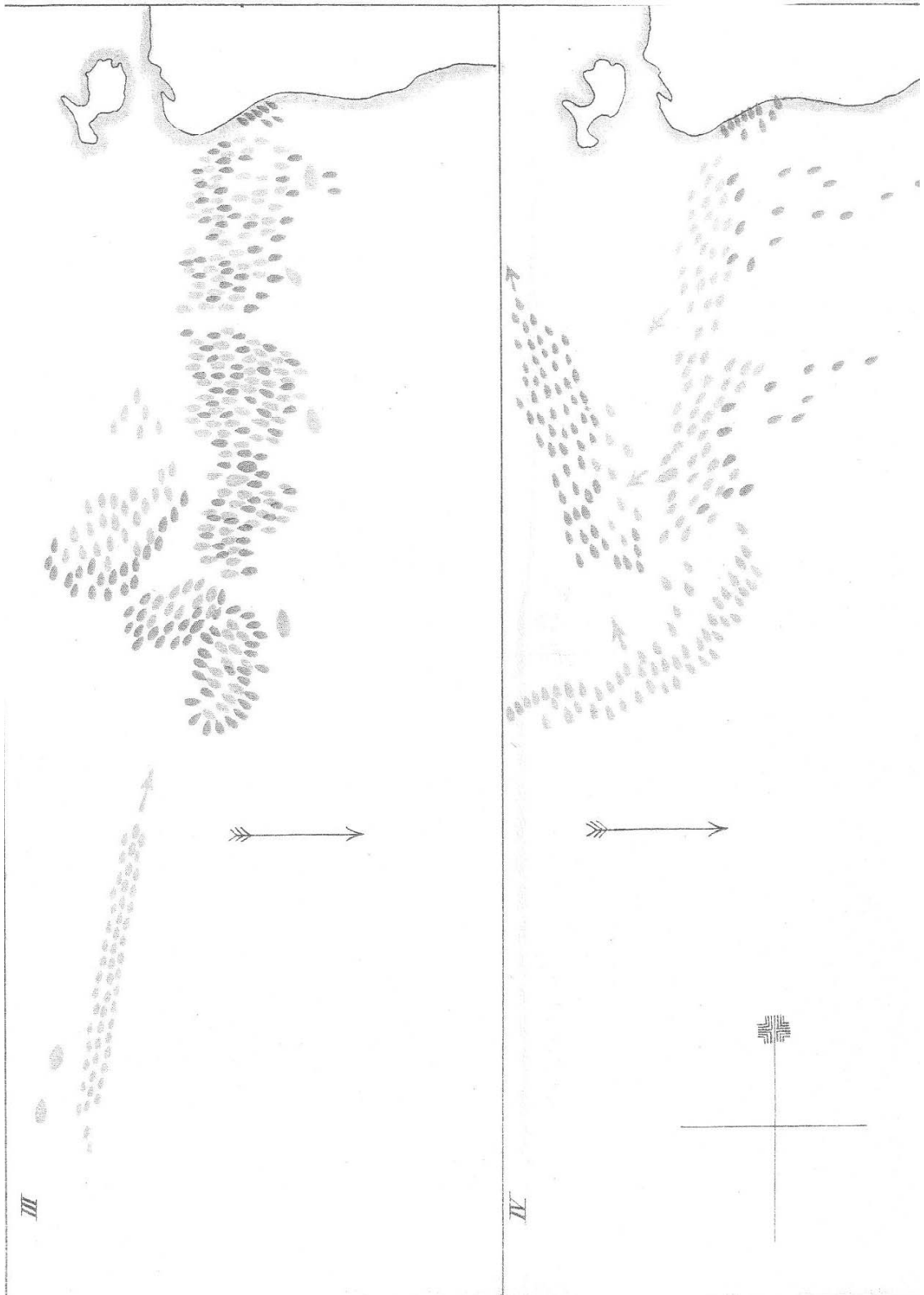
Türk kalyonu
(Resim - 9)

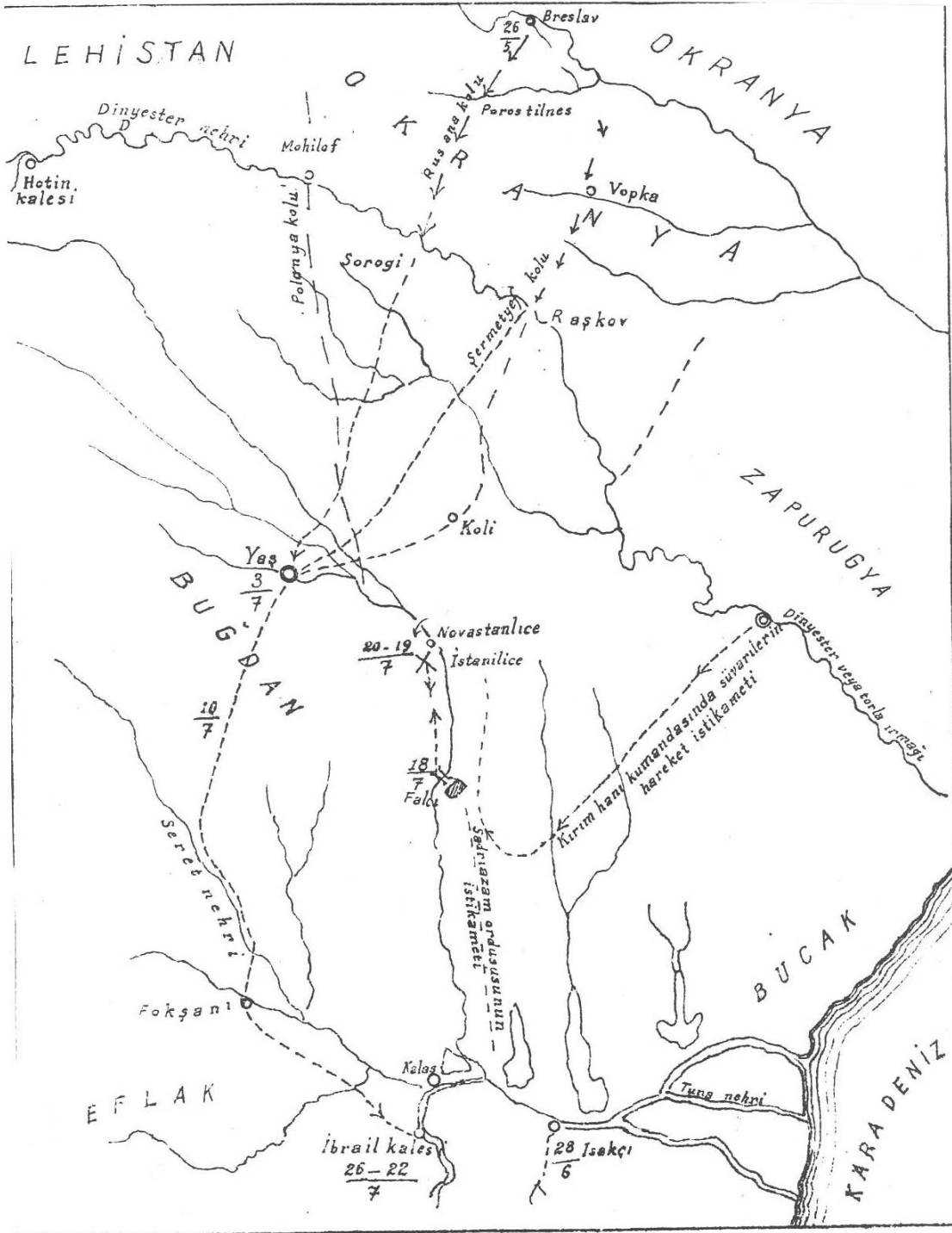
Bizde kalyon umumi adını alan büyük yelkenli gemiler yabancı bahriyelerde Karaka, Barça, Karavelâ, Polaka, Porton adlarını alıyorlardı. Muharebelerin tafsilinde ecnebi donanmaları arasında adı geçen bu gemiler için de kısa malûmat vermek faydalıdır.

LEPANTO MUHAREBESİ

LEPANTO MUHAREBESİ

Pirot muharebesi

(8 Temmuz ilâ 22 Temmuz - 1712) nin sevkulceyi hareketini gösteren kroki

درک طبیعی ستمی بنامه یا بیلدنی ۱۷۰ تا پنجم قدمه جامع آئنده
 نقاشخانه تک اولیسی برده ماحلهه کی یول قدمه اورانامه تک قائم اشک
 بنا داخله ایسی . دهها اولده دیوانخانه تک زینه قاتنه دفتر واداره
 طبع ایسیه بر بطور دستخطی و مجله خانه بولندقی و جامع آئنده کی بنام
 ۱۹۷ تا پنجمه نقل ایله زینی علامه دار لر دره دیشدم . بولندقی بولندقی
 طبعه تک ایله تاسی تا پنجمی کسیر تک مکتبه ایسیه ، انجمنه بولندقی
 صاعلام بر دتفه الله ایچنجه قدمه طبعه تک ایسی مازندون تا پنجم
 کوره ۹۷ تا پنجمی قیوم ایچنجه ضروری اولغور .
 مکتبه بولندقی دهها ایچنجه ایچنجه . مطابجه تک و مطابجه عزیز زمانه
 ریاضیه و جوغرافیا کی درس کتابری و تکلیف تک امتحانه عهدولای ،
 خرطه و سائنس تک هب بولندقی دهها ایچنجه اولانسه نظرلاً مکتبه بولندقی
 طبعه تک دلا طبعه سنه یازم عهد دهها اول ایسه بائیمه اولما کی تحقیقه .
 برابته ای طبعه تک مستقل عهدری اولدنیس مکتبه کی طبعه تک درس نازی .
 دیوانخانه ده کوره ارکانه بولندقی بولندقی و اداره سنه اولدنیس قوتله
 مکتبه . بولندقی طبعه ایسیه اداره واره ارکانه بولندقی کتبخانه بولندقی
 خانه اولدنیس کتبخانه بولندقی ده مکتبه کتبخانه سنه بولندقی و اداره
 صرف و اداره اولغور دی .
 مکتبه طبعه سنه طبعه ایسیه «مجموعه الماندینی» بولندقی و اصله کتاب
 دره مکتبه بولندقی . طبعه تک دیوانسه بولندقی ایسی . بولندقی بولندقی
 مکتبه بولندقی و بولندقی عبارت اولدنیس و ماه اولم ایسه

**1923-1928 TARİHLERİ ARASINDA BASILAN
DENİZ HARP TARİHİ KİTAPLARININ LİSTESİ**

SIRA NO	ESERİN ADI	BASIM TARİH	YAZARI
1	Türkiye İtalya Harbi Tarihi Bahrısı	1923	Ali Haydar Emir
2	Deniz Muharebleri	1927	Fevzi
3	Harekatı Bahriye	1928	Colyan Korbe Çev.A.Rıza Seyfi
4	Alman Açık Deniz Donanması	1928	Amiral Şer Çev.Sait Talat